

Н 29-2

42a

Стивмувысса пролетаріјас, 8тувтчöј.

В. А. ИВАНОВ

ВОЈВЫВ КРАЈЫН

**СКÖТВІЗÖМЛÖН
СОСТОЈАННÖ ДА
СИJÖС КЫПÖДÖМ-
ПАГКÖДÖМ ЈЫЛЫС**

КОМІПАРТИЗДАТ 1933

В Л.

С Ы К

| | Коми-З
 | | 2-1263
 В. А. Т В А Н О В

Ставмуыввса пролетарііяс, бтувтчöй!

КАЗАОМ ОПЕЧАТКАЈАС:

Листбок	строкалыд	гіжöма	голö лыдöдыны
9	3 улысаы	лöбöдчöй	лöбöдчылöй
16	8 вылыоыы	туывз	туывз
17	1 улысаы	разöдавны	пазöдавны
24	1 вылыоыы	валы	налы
47	2 улысаы	даньдаоны	паныдаоны
"	1 "	пыра	дыра
75	7 вылысаы	козукотјасöс	козукоткарјасöс
96	11 "	бригадјасöс	бригадирјасöс
106	5-4 улысаы	неграмотност да	неграмотност

Г.П.Б. в Лнгр.

Ц. 1934 г.

Акт. № 170

СЫКТЫВКАР, КОМІ ПАРТИЗДАТ

1933.

В Л.

30

С Ы К

Коми-3
2-1263
В. Л. ИВАНОВ

Ставмуывиса пролетаріјас, бгувтчбј

ВОЛВЫВ КРАЈЫН
СКӨТВИЗӨМЛӨН
СОСТОЈАҢҢӨ
ДА СИҮӨС КЫПӨдӨМ-
ПАГКӨдӨМ ЈЫЛЫГ

*(Скөтвизөмын сталинскөј ударникјас
Крајувса слөт вылын доклад 1933 во
октабр 24 лунд)*

Г.П.Б. в Лнгр

Ц. 1934 г.

Акт. № 170

СЫКТЫВКАР, КОМИ ПАРТИЗДАТ

1933.

Ответств редактор И. Д. ПОПВЯСЕВ.

Тех. редактор Н. В. КИСЕЛЕВ.

Перевод Ф. В. ШАДРИНА и ФЕДОРОВА Г. Сдано в производство 5 XII-33 г. Подписано к печати 9/XII-33 г. Вышла в свет 11/XI-33 г.
Уч. л. Облита № 1250 Партиздат № 13. Формат 72×103,1₈₃, 3¹/₂ печ. листа.
5.000 экз. в п. листе Заказ № 113. Тираж 5000 экз.

Типография оми ГИЗ'а, Сыктывкар, Коммунистическая, 2

1 СССР—БЫДМАН ИНДУСТРИАА DA СОЦИАЛИСТИЧЕСКӨЙ ЫҐМУ ОВМОС ЈОНМАН СТРАНА

Јортјас! Тi быдөн тöданныд, мыј пöшви 16 во сажын җеңискöј партија ыскöдлөм улын робочöј класслөн Октябрскöј победа јукис му сарсö 2 ыр вылö.

Öтi мiрыс—мi тiјанкөд, робочöјјас, колхозчыкјас, зезым ассыным свободнöј олөм течысјас, көнi абу ыжыдалöмыс дасһаһсојысјаслөн, озырјаслөн, фабрикантјаслөн, заводчиқјаслөн, помещиқјаслөн, кулакјаслөн да попјаслөн. Тајö мiрыс ыжыд öдөн муно классјастөм, социалистическöј обществоö, сещөм обществоö, кодi оз кут тöдны мортöс мортөн нарбитөм, гөһун, корысаалөм, бөрö колөм, кодi муно медвылыс культуристта обществоö, суғанлуна, озырауна обществоö, не көнi озырлуныс лөд став јөзыслөн, а оз мытсавамөн жөрiтыс пара чiтјас һеыжыд чукөрлы, кодјас олөны јөз шдөт вылö, јөзлыс уждö присваивајтөмөн, грабитөмөн.

Тајö мiрыс—мiјан мiр, көнi стрөйтчöны да тыр öдөн ужалөны фабриқјас, заводјас, сохозјас машинајас, көчi јонмөны да озырмөны колхозјас, быд колхозчыккөс пөртөны важiточијө. Тајö

мірыс—уж героізмлөн мір, соціалістычэскай энтузіазмлөн мір, кодзі перавоспітывайтө јөзсө да весігтө сещөм јөзөс, кодјас, быттө, некөр-нын оз гаммыны јітчыны ужалан олөмкөд.

Ті, төдөмыс, унаөн лыффылінный центральной міјан крајевөј да рајоннөј печатыс сы јылыс, мы Беломорскөј канал стрөитанінын сещөм јөзыс, кодјас быттө вөлі „вошөмаөс“-нын обществолы (сетчө ужјас вылас-өд вөлі кыскөма шөщ-і „немөвөјја“ мыжвөчысјасөс),—луныс-луно ыжыд воспитательнөј уж нуөдөмөн мі вөчим честнөј ужалысјасөс, кодјас, кугісны рафэјтны ужсө, лоісны ударнычество куца геројјасөн. Со мыј вөчөны коммунист партија вескөдлөм улын соціалістычэскай общество, совет власт (а плодїсментјас).

Тащөм міјан мір, көні уна мільон лыда јөз төдөмөны наукајас, велөдчөны техника бостны завод вылын, караб вылын, му вылын, вөрын, ва пыщкын да сынөдмн.

Таө мірыс—ставным мі тіјанкөд, дона друпјас, кодјас партија вескөдлөм улын, медбур леңнец, міјан Сталин јорт јурнуөдөмөн јітөны морејас (мі јітім кык море нын: Белөј море да Балтїјскөј—Беломорско-Балтїјскөј канал пыр); вужөны јіа океанјасөд („Сїбіраковлөн“, „Челускілөн“ поход); пөкөріталөны јенежвывсө (советскөј инженерјасөн вөчөм сынөдса караблөн—стратостатлөн медвылөз кыпөдчылөм—19.000 метр вылнаөз, кытчөз нөтї караб-на ез качөдчыв); босгалөны вөчавны сынөдса појездјас (бура лоі пробујтөма буксірмоз. јітөм пла-

нерос аеропланлыг лезом), но мијан социјалистиче-
ској вынјор да техника вермалоны не сомын море-
јас, сынод да јенежвыв, но і океанјаслыг пыщ-
көссө.

Некымын дун сайн море пидөсыг, вывти пы-
дыг лоі лептөма сөкыд медокол „Садко“, кодөс
вөјтлісны цар дырји на--16 во сайн. Мијан заводјас
вылын, асланым инженерјасөн да советској матер-
јалјасыг вөчөм советској автомобилјас вылын ми
велалім вужны щөщ і степјас да пустыњајас, код-
јасөс өнөч чајтлісны сібавтөминјасөн. Вужөма лоі
лыга степјас—Кара-Кумы, советској техника мунө
возө да мыјсурөын сїө весыгтө пановтө капита-
листическөјөс.

Мијан мирным—гигант-заводјаслөн мир, ізшом,
көрт, уклад, аллүминїј да мукөд металлјас перјөм
куча дорвыв кыптана мир, уна дас сурс лыдөн
тракторјас, автомобилјас, комбайнјас, сложнөј маши-
најас, вїзму ужалан машинајас массөвөја вөчөм ку-
ча, мувынөданјас перјөм куча да с. в. быдман
производстојаса мир.

І ставыс-өд-тајө вөчсө, артмө да шедөдчө мијан
кїјасөн, мијан робочөјјасөн, колхозникјасөн, инженер-
јасөн, асланым заводјас вылын, асланым машина-
јасөн, советској материалјасыг да советској чертож-
јас серти. Таз, јортјас, ылө ми мунім цар дырса
бөрө колөм Рус матушкаыс. Вөліс мијан странаным
вөвтөм, „ещамуа“, гөл, пемыд, увтыртөм сїкта
странаөн, көні ыжыдавлісны хїкщник--мірөјед по-
мешщїк, купеч да кулак, а лоіс заводјаса, металл,

машінајаса, тракторјаса, кыптан техникаа странаөн, индустриалнөј да колхознөј странаөн. Партијаса өти сјезд вылын Сталин јорт пунктис мог, медем 10 во мысти не сөмын суөдны, но і пановтны техника да економика боксаң воңын муныс капиталистическөј странајасөс. Ез уна во ком сјө кадсаңыс, да с во-ис-на ез ком, но ми ассыным советскөј ыждалунынымөс гөгөрвөдмөн имеітам-нын право виставны сы жылыс, мыј мијан Совет Сојуз, коді төрыт-на вөлі бөрө колөм странаөн, кодлөн ез вөв аслас ыжыд машиннөј индустрија, коді еща перјывалис металл, шом, коді ез кужлы вөчны бур уклад да сложнөј машінајас, мыј мијан Совет Сојуз сувтис техника да економика боксаң воңын муныс капиталистическөј странајас радө. Ми огө сөмын суөдөј, но овмөс торја јукөдјас куға бөстим-нын медвоңаа места да оз уна кад ком, кор мијан овмөс кыптөм-паскалөм боксаң, техника боксаң СССР пановтас капиталистическөј странајасөс (бурнөј аплөдисмент-јас).

Тащөм өдјө вермөны воглавны сөмын сені, көні вермө робочөј класс.

СССР лөгөдис ассыс сөкыд промышленност, коді перјө металл, шом, вөчө сещөм машінајас, кущөмјасөс некор-на мијанын војдөр ез вөчлыны: ав-томобилјас, тракторјас, комбайнјас, сложнөј станок-јас да с. в. Мијан индустрија да техника сещөм вы-лөң-нын кыптисны, мыј советскөј заводјас вылын, отечественнөј сырјоыс советскөј инженерјасөн да техникјасөн, советскөј квалифіцированнөј робочөјјас

кiбн мi асным вермам вöчны лубöј сложнöј машинa. Тајö став вермöмјасыс сетöны мiжанлы почанлуи пыр јонжыка да јонжыка пыртны да уждöны мiжан овмöсын машина, выл техника да тајö под вылын кыпöдны уж производителност да кокнöдны ужсö.

Виқму овмöсын ужалан машинајас, мувынсöдан-јас, кодјасöс вöчалам асланым заводјас вылын,— со мыјон индустрија локтö виқму овмöслы отсöг вылö, со мыј обеспечивајтö виқму овмöс паскалöмыи терыбжык öд, сылыс производителност да урожајност кыпöдöм. Сделöыс öнi тiјан сајын.

Сталин јорт неважөн-на öтi аслас сорныын коммунист партија вöзын, робочöј класс да колхозник-јас вöзын сувтöдис мөг—1933 во вöчны сöкыдтор-јаса медбöрја воөн. Тајö мөгсö Сталин јорт сувтöдис сы вöсна, мыј СССР-ын индустрија кыптöм-паскалöм, техника да коллективизација паскалöм да тајö подув вылын виқму овмöс да урожајност кыпöдöм сетöны почанлуи вöчö нöшта öдјöжык муныи заводјасөн быдсама машинајас да паскыда инан тöвар-јаса унжык лезан туйöд, татчö нöшта содтысöнны совхозса да колхозса мујас вылын урожај кыптöм вöсна öтарö содана виқму овмöсса прöдуктајас,— а ставыс тајö вайöдас мiжанлыс содан потребностјас паскöм көмкот куча, сојöм-јуöм куча да с. в. öтарö јонжыка мөгмöдöмö. Индустрија, јонмыс совхозјас да колхозјас,— со выныс, материалнöј подулыс сы куча, медем 1933 во вöчны сöкыдторјаса медбöрја воөн.

Міжанлыг тѣждысѣм, јортјас, колѣ вескѣдны, сы
вылѣ, медым быдлаын кыпѣдны уж производител-
ност, пыдысанжык овладејтны наукаѣн, техникаѣн,
сјјѣс нѣшта воѣд вештыны сы могыс, медым ѣдјѣ-
жык і ѣдјѣжык кыпѣдчыны мјжанлы быдлаын кола-
на машинајас вѣчѣм куѣа да содан потребностјас —
һаһѣн, выјѣн, јажѣн, сахарѣн, сѣтечѣн, карасѣнѣн да
мукѣдторјѣн мѣгмѣдѣм куѣа.

Со мыјѣ медвоѣ објажитѣдѣ Стамѣн јортлѣн
мјжан воѣд сувтѣдѣм мѣг,—33 воѣс вѣчны сѣкыдтор-
јаса медбѣрја воѣн.

Ѣні мј, јортјас, вѣвлытѣма јѣнѣс. Странаѣс інду-
стриализірујтан подув вылын, да мјжан дона вожд да
друг Стамѣн јорт суг вескѣдлѣм улын вескыда
участвуетѣм вѣсна мјжан Гѣрд армјја лѣі јѣн (апло-
дѣсментјас), техничѣскѣј вооружѣност боксаһ дај
велѣдчѣм боксаһ лѣі первокласнѣј армјјаѣн (апло-
дѣсменты).

Мјжан граһцајасѣс абу ѣмѣла зашщѣтитѣма, і ѣні
смѣла поѣд шуны, мыј мјровѣј буржуазнѣј хѣшщ-
нѣкјас пѣвсыс-кѣ кодкѣ мѣвпыштас мјжанѣс беспѣ-
коитны, нещыштны мјрнѣј ужыс да стрѣитчѣмыс,
ускѣдчыны мјжан граһцајас вылѣ, то бур ѣз ло
тајѣ хѣшщнѣкы. Мј воѣвыв чуждѣдалам ставсѣ, кодѣ
лѣсѣдчѣ ускѣдчыны мјжан вѣрѣдны поѣтѣм граһ-
цајас вылѣ: мынтысанныд асланыд ѣлѣмѣн (апло-
дѣсментјас). Буржуазнѣј государствојасѣн вес-
кѣдлысјас мед мѣвпыштасны та јылыс. Мј абу вес
болгысјас, мј тѣвјалѣ кывјаснымѣс вес ѣгѣ шыбла-
лѣј Таѣсѣ мј чуждѣдалам мјжан Гѣрд армјялыс крѣпыд-

лунсö, техникаон сiјöс јонмöдöмсö да велöдöмсö арталöмөн. Советскöј индустријалон да машиналон выныс, робочöј класслон политическöј мощыс, колхозникјаслон крепыдлун да öтувјалун, сещöма вооружајтöны да кыпöдöны сöлöм славнöј вермытöм Гöрд армiјалыс, мыј тајö армiјаыс, кор сiјöс быт шöктасны действујтны, оз кут тöдны некущöм пощöм (аплодисментјас). Мијан армiја бытгысö öтi принцип куза—СССР вылöкö ускöдчасны, то дорјыны сiјöс сöмын наступајтöмөн (аплодисментјас).

Ми кöсјам мiрөн оввы. Тајöс ми петкöдлим став мiрыслы, ми абу захватчкјас да мијанлы абу сiбдöма војутны злöм, косö пырöдчöм, тајö висöмниас Совет страна оз вис. Робочöј класслы оз ковны колонiјаяс да мукöд јöзјасöс пöкöритöм. Тајöтор колö буржуазiјалы, öд колонiјаясыд да јöзјасöс пöкöригöмыд сылы колö ассыс експлоатацiјасö паскöдöм могыс, та вöсна буржуазiја öзjö-сотчö империалистическöј јарлуннас—дорвыв да помаслытöг мырдывны јöзлыс территоријаяс да пöкöритазны мукöд јöзјасöс.

Робочöј класс тајö торјыс прöст. Ми нуöтам мiрөн олана политика, ми кöсјам стрöитны социализм i стрöитам сiјöс, да мед мијанöс оз торкавны буржуазнiј хiшщникјас. Ми некод вылö ускöдчынны егö лöсöдчöј дај огö лöсöдчöј.

Гöрд армiјалон содан выныс да коммунист партија вескöдлöм улын совет правительствон чорыда

олѳмѳ нуѳдан мѳрнѳ полѳтѳкаыс вайѳдѳсны СССР-лыс международнѳ положеньѳ тѳдчымѳн јонмѳдѳмѳ.

Со, јортјас, некымын пасјѳдтор мѳјан международнѳ положеньѳ јонмѳм куѳа.

Бѳрја каднас мѳ став асланым суседјаскѳд, кодјас олѳны ѳк мѳјан гранѳцајас бердын, Јапонѳјасыс ѳдтор, вѳчалѳм торја лѳсѳдчѳмјас,—тајѳ лѳсѳдчѳмјаслѳн сурѳсыс лѳѳ ѳеускѳдчѳмјас јылыс.

Јапонѳја оз кѳсјы мѳда-мѳд вылѳ ускѳдчѳтѳм јылыс мѳјанкѳд вѳчны лѳсѳдчѳм,—сымын омѳлжык аслыс-жѳ, кутам тѳдны, мѳј Јапонѳја слѳкѳ дастысѳ ускѳдчѳны мѳјан вылѳ, та јылыс вѳсталѳны сылѳн і провокацѳннѳј вылазкајасыс. Јапонскѳј буржуазѳја тајѳ зѳлѳмјасыс вѳчам колана выводјас, да јонмѳдам ассыным дальневосточнѳј гранѳцајас да Гѳрд армѳјалыс сетыс вынсѳ сещѳма, медым ускѳдны і јапонскѳј буржуазѳјалыс околалу і сѳ Гѳрд армѳјалыс да сѳветскѳј техникалыс крепѳилуносѳ да вынсѳ вѳдлалѳм куѳа (апломѳ семѳнтјас).

Мѳјан международнѳ полѳтѳканымлѳн вескыдлуныс, мѳр јонмѳдѳм вылѳ кутан чорыд курснымлѳн вескыдлуныс, буржуазнѳј странајасын крѳчѳс јѳемѳм, на пыцкын да на коласын прѳтиворечѳјѳјас ерѳмѳм, бытѳ щѳктѳны весѳгтѳ сещѳм јона СССР-ѳс прѳзнајтѳмыс пыкылѳм амерѳканскѳј буржуазѳјаѳс боссыны мѳјанкѳд нуѳдны ладмѳдчан сорѳјјас.

Тöдчымöн јона мјан волимöмјас јонмиснн Францијакöд да Польшакöд. Омöлтчискод öни мјан волимöмјас Гермањиякöд, но тајö абу мјан м лк вöсна.

Тi тöданныд, мыј Гермањиян вермис фашизм. Мјан кыв вылын-кö тајö лöб, мыј вермис ужалыз јöz вылын наглöја, ынöмöн куттöм вiра террор кудан вич; робочöј классöс да крестанаöс нöшта јонжыка увтыртöм да нартытöм мogy буржуацја пестö нацијаяс кост лöгалöм, дагтысö война кежлö, колонијаяс завојутавны, јöz мујас да весигтö чоң государствојас ас кипод улö боставны. Та вöсна Гермањиялöн јона омöлсö волимöмјасыс, торјөн-ын Францијакöд, Австријакöд да Польшакöд. Асланыс медеа страшнöј врагөн фашистјас лыдöны мирöсöј коммунизмöс, торјөн-ын мирöвöј коммунизмлыс пöсö—СССР. Та вöсна гермањияса фашистјас быд тужвожыи горзöны, мыј најö, бытвö пö, бостчисны вöчны „ыжыд белö“— став мирсö мездыны коммунизм гöрд прiзрак опасностыс да пазöдны коммунизм тајö гöрд прiзраклыс оягсö—Совет Союзöс.

Фашистјас мöвналöм бертi мi, СССР-са робочöјјас, колхозчыкјас некытчö тужтöм, шогмытöм, пугмытöм јöz, улысса раса, тагаң немецкöј фашистјаслөн тащöм вывод: Россияöс колö пöртны Германскöј Империялы содтöд пыддi, немецјас овмöдчöдан колонияö. Тi тöданныд, мыј мјан граңицајас вескыда оз сiбавны гермањияса граңицајаскöд, но тајö-тор оз падмöд немецкöј фашистјасос, кодјас олöмö

гөртöны буржуазьалыг диктатура. Советскöй странабс завојутан планжасын фашистжас оз мышасны сешöм пыкöдö, кыңи шуам кушöмкö государствоö, кодi торјöдö Совет Сојузöс Германьжасы, та вöсна мiжанлы пыр колö лоны сусөн да дасөн, медем пасвартны мiжан вылö ускöдчöмсö шöщ-i таяö капиталистическöй мир жүкөнладорсан. Но фашистжаслөн војутны зiлöмыс вескöдöма i мукöд странажас вылö. Германьжаса буржуазьа абу дөвөл, сiң шуана, версамскöй мирэн. колöс сылы көвжалсны империалистическöй војна бöрын. Таяö виң кузаыс Германьжалөн ролысöмжасыс жосмисны Францижакöд да Польшакöд. Германьжаса капиталистжас зiлöны (өнöч век на некодарö нинöм) ладмөдчыны Францижакöд да Польшакöд—СССР-öс жүклөмөн, таяö делöас аугсөмны i ангмьжаса чорыд кымөсажас, коджас век-на тiмсöны котыртны советжаслы паныда војеннöй блок да поход. Мiжанлы та жылыс колö төдны да лоны быд видчыстөмторјö дасөн да нöшта-на жона кыпöдны Гөрд армия вöсна да мiжан странаса доржысан вын жонмөдөм куза төждыгөмнымөс.

Со, жортжас, кушöм делöжасыс мiжан социалистическöй мирын, көни вöчсөны чудесажасыс оз кушöмкö „женжас вынөн“, а робочöйжас да колхозникжас кiжасөн. Таяö мирыс шензöдö пöчö исторijaбс гiгантскöй вермөмжаснас да олөм öдјö мунөмнас. Ем мыј куза нимкодасны да вiставны став ужалыс жöзлы социалистическöй сторжкаса вермөмжас вылö виқöдлөмөн, — а, чорт воэмi, бура-öd мi тiжанкөд, жортжас, ужалыштим, i егö вес мi зелөдлывлөй ассыным вынжорнымөс,

егё вес чоткёја оломё пёртёј проль етарскёј госу
дарство воэын кёсјыгёмјаснымёс

II. КАПИТАЛИЗМЛӨН МИР—КИССАНА да ТЫШ ДАСТАНА МИР

А со тјанлы мөд мир, капиталістическёј мир,
коді петкөдчө увлаң ледчөмөн, кіссөмөн, ужалыо
јөзөс нарттөм увтыртөм, грабитөм, рөзбојалөм,
хішщычajtөм содөмөн. Буржуаыја тајө мир јылыс
ті төданнуд нін да сы характерістїка вылө ку-
ча сувтлыны ме ог мөд. Буржуазнөј овмөслөн увлаң
ледчөмыс тыдалө вел уна заводјас қікөз сувталө-
мыс, а ужалан заводјас пыс унжыкыс ужалөны оа
тыр өдөн. Тајөтор чужтө уна мїллон лыда ужтөм
јөзөс, ужалыс јөз гөмөны, уждон ледчө, массајас
пыр ещажык да ещажык бөсталөны вөчан төварјас,
некодлы нөбнысө.

Мі-кө тјанкөд, јортјас, слоҗас чукөрталам, быд
чукөртчылөмјас вылын сорнытам да өтї тор вөсна
вісам, кықї ескө унжык машїна вөчны, унжык көрт,
металл, шом, мувынсөданјас, сїтеч, карасін, Һаң,
јај да мукөдтор, кықї ескө та мogyс кыпөдны уро-
жај, содтыны мөсјаслыс лыстөмсө, скөтлыс јај сөк-
тасө да с. в., мї-кө бурөщ тајө мөгјассө пөртөм вы-
лө мобїлзујтам наука, техника, інженерјасөс, агро-
номјасөс, ветерїнарнөј врачјасөс да с. в., то капита-
лістјаслөн мөдарө: сенї мөвпалөны, төждысөны да
наукаөс кыскөны өтї мөг оломө пөртөм вылө—кықї
ескө сїз вөчны, мед ещажык вөчны машїна-
јас, төварјас, Һаң, јај, јөв

Ми-кө тјанкөд премірујталам колхозчыкјасөс, колхозјасөс сы вөсна, мыј најө олөмө нуөдөны урожај кыпөдөм куза, көза плөщад паскөдөм куза мојас да с. в., то Америкаын мөдарө: америкаса буржуазнөј правітельство лөзіс закон, коді ызјөдө, нуөдө премірујтөм көза плөщад чітөмыс.

Капіталістјас, банк'рјас, фабрикантјас, заводчыкјас, кодјас оз адаыны ас төварјасыслы інасанін, на ылаө дон кыпөдөм могыс кутчысөны сөщөм јөјталакторјө, ужалыс јөз інтересјас боксан-кө вічөдны, кыз мыјкө-мында јукөн сөтөм шобді урожајыс, копејыс. јуө јөв кісталөм, скөт начкалөм, меіым најө јәјөн вердны порөјасөс да с. в.

Крізісөс петан туј корөігас буржуачіја пөсөс да төлктөг бырөдө јона гырыс ценностјас, кодјас-лөн „мшкәјасыс“ артмөны сы вөсна, мыј робочөј класс, крөстана оз пөттөз сојны.

Капіталістическөј Јевропа, Америка, Азіја асөыныс арталөны јона уна мільон ујтөм јөзөс, кодјас олөны корыс олөмөн, оз төдны кытыс мыј корөны уж, кодјас оз вермыны зарабатывајтны овны колана средствојас.

Капіталістическөј карјаслөн ем јона уна тыртөм олаан плөщад, а патөра дон мынтытөмыс робочөјјасөс вөтлалөны ывавылаө да налы быт лөө карсајын фаңөраыс вөчавны омөмік сарајјас асланыс семјаныслы јурсујаніңјас пычді.

Буржуазнөј странајасын ужалыс јөзлөн олөмыс ыыр отарө омөлтчө. Крізісөс петан туј корөіганыс капіталістјас наступајтөны робочөјјас да крөстана

олдм выль—чінтöны уждон, нуждöбны ужалан лун, дугдöбны налы социальнöй страхованьö мынтöм да с. в.

Гөгөрвоана, мыј став тајд подув вылас рöбочöй класс, крестана да фермерјас масса пöвсын кыптö ыздöвöмлуи. Массајас бунтујтчöны, массајас кыпöдчöны да пыр јонжыка кутöны гөгөрвоны буржуацјалыг ыжыдалöм путкылтны быт коланлун.

Паскыд ужалыг массајас боксан ыздöвöмлуи тац кылтöмыг да содöмыг полöмла буржуацја завостö корены тујас ассыг ыжыдалöмсö јонмöдöм могы. Тасаң і петö буржуацјалöн фашизмö кысöдм, мөднөгөн кө шуны, сещöм стројö кысöдм, сещöм ногөн странаын вескөдлöмö, сещöм ногөн ужалыг јöз вылын ыжыдалöмö, коді ескö мед отсалк рöбочöй классыг революционнöй авангардсö—коммунистјасöс физическі бырöдöмөн, ужалыг јöз вылын расправа да вiра сөд террор нуöдöм выль пыкөмөн, кутны буржуацјалыг ужалыг јöз вылын властсö да најс нарвiтöм чөрөдны уждон чінтöмөн, ужалан лун нуждöдöмөн, налогјас содгöмөн, төварјас выль дон кыпöдöмөн да с. в.

Та вöсна і öдјöжык фашицрујтчöны сещöм буржуазнöй странајас, көні медсанын лечыда петкөдчöны буржуацја да рöбочöй класс кастын противоречјогас да тыш.

Фашизмлыг разгул обрачөдсö ми öвi ацхам Германіјаыг. Сы вылын медбура пöвö петкөдшыны да ердöдны кыцј, куцöм методјасөн да тујја öн кокувыг пöцвасö вошталыг буржуацја зiмö кутны

робочөй класс да ужалыс јөз вылын ассыс ыжыдаломсө да влагтсө.

Робочөјјас да крестана вылө нуөдан нинөмөн куттөм сөд террор, вѳра расправајас, судтөг вијалөмјас, коммунистјасөс, кыҗи революционнөј пролетарскөј авангардөс, кодѳ нуөдө массајасөс капитализмлы паныда тыш вылө, физически бырөмө вөсса да вескыд јутѳивѳ со Германѳјаса фашизмлөн „достѳженнөјјасыс“.

Но, јортјас, робочөј класс котыртө сещөм партија, ассыс сещөм авангард, мыј некущөм фашистскөј сөд террор оз вермы бырөдны тајө партијасө да оз вермы дугөдны сылыс капитализмлы паныда кодјысан, буждөдан ужсө.

Тѳ адзанныд, кущөм страгтјасөн германѳјаса буржуазѳја грөчѳтө коммунист партијаын сулалөмыс. Германѳјаса коммунистическөј партијаын сулалөмыс фашизм збымыс смертнөј качнөн расправлајтчө. Коммунистјасөс пелөсјас сажсаң да јавө вијалөны, лыјлөны да жагөдалөны фашистскөј казармајасын да турмајасын, сөсса јөзөдөны, мыј, бытөө, коммунист ачыс ассө вијис.

Но германѳјаса братскөј коммунистическөј партија тајө террор вөсна оз дугөд ассыс подполнөј, кодјысана ужсө германѳјаса капитализмлы паныд (аплодисментјас) да германѳјаса фашизмлөн некущөм злөмјас оз вермыны сувтөдны германѳјаса коммунистическөј партијалыс боевөј революционнөј ужсө.

Коммунистјас ловјаос, најо пырисны подполјео да сени најо ледалоны ассыныс коммунистическөй газетјас, ледалоны листовкајас, германијаса робочөй массајас пөвсын нубдөны ыжыд массөвөй уж. Вира фашистекөй террор понда коммунистическөй партија кутас овны да германијаса пролетариатос вайодас тыр вермөмөз.

Капитализм воис јөрманинөз, буржуазия вее корсыө ас озмөсса кризисыс петан туј, отарө пыр пыдозжык пырөдчан противоречиясыс петан туј. Колонияјас, рынокјас вөсна тыш чорчө да такөд отщощ мывермөмыс муно выл империалистическөй војна кезлө лөгөдчөм.

Буржуазнөй странајасса промышленност-кө сывтө, оз аңы заказјас, то сийө промышленност, коді вөчалө мортјасөс бырөдан средствојас—војеннөй промышленност—не сөмын оз төд уваң ледчөм, но паскалө да ужалө мывермымөныс. Профессорјас, учонөй јөз, инженерјас, химикјас граница сајаным капиталистјас ордын шыблассөны ывлавылө, најө оз төдны кыңи ескө инавны ассыныс төдөм-луннысө да кужөмлуннысө да быт лоө вузасны кодлы истөгөн, кодлы газетөн. Сөмын војеннөй промышленност оз төд кризис да мобилизујтө наукаөс да техникаөс мортөн мортөс бырөдан уж вылө. Научнөй мөвп, учонөйјаслыс винсө вескөдөны пазө-дана вјана вылыс-выл да мощнөйжык средствојас изобретитөм вылө.

Изобреталөны выл газјас, взрывчатөй веществ-војас, бомбајас, кодјаслы ковмас разөдавны карјас,

отравитавны уна да суре мортос. Вѳчалѳны танк-
јас, кодјас вујѳны ѳе сѳмын гуранјас (ровјас) во-
мѳн, но т јујас вомѳн.

Јапонјјанын војеннѳј Изобретеннѳјас куѳа воѳд-
ѳсны сетѳѳ, мыј вѳѳсны асмыс сѳкас, сѳѳ шуана,
торпеда—мина, кодѳс векжык лѳѳны асмыс сама
аппаратѳн, медым векѳѳны колана местаѳ. Колана
местаас ѳтајѳ торпеданыс вѳл мунѳ сы пыѳѳѳ-жѳ
пуктѳм асмыс сѳкас механѳзм отсѳѳн, местѳан мес-
таас вѳл имѳ сы сертѳ, кытѳѳ вѳл нырвѳѳсѳ се-
тѳма торпеданыслы. Поѳѳ вѳл таѳнас і ѳе вескав-
ны. Торпеда јона ценнѳј да дѳна снарад, кодѳн
паѳѳдана выныс вывтѳ ыжыд, морскѳј суднолы тајѳ
снарадыс ѳпаснѳјтор. Јапонјјанын буржуазнѳј Изоб-
ретавелјас воѳмаѳе сешѳм лок мѳвпѳѳ, мыј торпе-
даас јѳртѳны мортѳс, кодлы кујлѳмѳн колѳ векѳѳ
лыны торпеда мунѳмныс колан местаѳѳыс да, воѳм
мысѳѳ, ѳѳѳ сыкѳѳ взорытѳчыны. Тѳ адѳанныд, ку-
ѳѳм подлѳј да пѳж проклатѳј буржуаѳјаныд, кор-
ѳелѳыс мунѳ сѳја интересјас јылыс да аслас целѳѳ
воѳѳѳм јылыс.

Војна кѳжлѳ лѳѳѳѳѳѳм мунѳ тыр ѳѳѳн.
Став, сѳѳ шуана, мѳга наѳјјас, разоруженнѳѳ куѳа
комиссѳјјас да конференѳјјас шыбытѳма бѳкѳ,
кыѳѳ ѳѳлја кадын ковѳѳм клам,—ѳѳ ѳыѳмѳн он сѳјѳд,
ѳѳкыѳ он ѳѳѳ тыр ѳѳѳн выл имперѳалистѳическѳј вој-
на кѳжлѳ мунам дастысѳм.

Капиталистѳическѳј мѳрын чорыда кылѳ порок ѳук,
тајѳторјыс оз суесыѳны і асмыс буржуазнѳј прави-
телјас.

Содана ас противоречіюјаснас капіталізм воод-
чіс чудовищној состојаньёоъ кодї унжык јозысам
грёчїтё мёвпыштны куштём мученьёјасён, ісвазан-
нёјасён, катастрофајасён, бырёмён.

Быд сікас ускёвтёыс, прїродаён сетём катастрофа-
јасыс, потопјасыс, вулкан-ізверженьёјасыс да с. в.
капіталізм медса-на омёлтор. Стїхіјној ускёвтё-кё
бырёдас мортёс, бырёдас другысён, торја јона му-
чїттёг, ісвазаеттёг, стїхіјној катастрофа нырыштас
мортёс.

Капіталізм абу селёым. Тенё бырёдтёъ сіјё во-
чыи став вемтё ньёналас, песас,—мучїтас, корыс
олём пыдёсёъ ледчёдас, мырфдас оланїн да сојан-
јуан, вїставны вермытёма мучїтас, бедствїюјасё да
калечїтчёмёъ ваяёдас.

Капіталізм олс ассыс немсё, пёрысміс да та
вёсна сы бердыс ужалыс јёзлы лок да корыс олём
ужасјасён часїтё. Человечестводы капїталізм опас-
ној кыдї некор-на ез вёзлы.

Та вёсна массајаслён актївность ётарё пыр јон-
дыка вескёдчё сылаж, медым бырёдны капїталїзм-
ёс, шыбытны сіјёс да вёчны сідї, кыдї мї вёчїм Сё-
вет странаык: ас кїё бостны властёсё.

Выл олём—соціалїзм стрёїтём куца мїжанлыс
вермёмјас да успехјас адчёмён тајё бытё лоана туй-
сё пондас гёгёрвоны быд ужалыс морт. Став му-
вывса увтыртём војтырлён Сёвет Сојузёс радејтём
да ставмуывса пролетарїат револуціјалён выныс
ётарё содёны.

Тааҕ, колхозник җортҗас, олбмыс мунд мусарса кык җукөн вылын—социалистическөҗын да капиталистическөҗын.

III. ВОЈВЫВ КРАЈ МЕДВОЗЗА РАДЈАСЫН

А өнi разрешитөҗ мiҗан крајса ужҗас җылыс тi воҗын отчитајтчыны. Мiҗанлы тi воҗын, җортҗас, оз ковмы гөрдөдны тајө отчот дырҗi.

Тi верманныд вылөҗык лептыны ассыныд колхознөҗ журнытө да гөрдiтчөмөн сiҗөс кутны, гөгөр-воёмөн, мы мiҗан Војвыв крај Совет Сојузса социалистическөҗ стројкаын сулалө воҗын мунысҗас шеренгајасын, а оз комтчысҗас пөвсын (аплодисментҗас).

Мiҗан главнөҗ магiстрал, тајө кывҗыс зев-нiн сөкыд, прөстөҗыка-кө шуны, Војвыв крајын социализм вөсна тышын ыҗыд тракторнөҗ тујсө нуөдөма вөрексспорт пыр, валута вөсна тыш пыр.

Ми—ставсојузса лесопiлка да Совет Сојузлөн валютнөҗ цех. Тааҕ шуөны мiҗанлыс крај да та вөсна мiҗанлы социалистическөҗ стројкаса тајө участок вылын вермөмҗас шедөдавны лөө медвозза мөг пролетарскөҗ государство да робочөҗ класс воҗын.

Со мыҗ вөсна ми, большевикҗас, да став честнөҗ, вескыд сөвеста колхозникҗас i мөвпалам сiҗi. мыҗ оз вермы лыдҗысыны колхоз большевистскөҗөн, а колхозник—честнөҗөн да вескыд сөвестаөн, оз-кө најө тышкасны вөрексспорт вөсна: пiмiтчөм куҗа, вөрлеҗөм, кырсесыөм, кылөдчөм да вөр сөвтөм куҗа программаҗас тыртөм вөсна.

Вөр фронт выlö војвивса большевикјас индöны асгыныс медбур вынјассö, медыжыд төждысöм, вын-јөр. Тани, тајö участок вылас мијанлы торја-нын јона зелöдчöмөн колö нуöдны уж, ужалыс јöзöс мобил-зүтöм куға.

Тајö фронт вылас, јортјас, мијанлы ставнымлы колö торја ыжыл вынјөрөн да гуслунöн ужавны. Вöрекспорт фронт вылын оз ков лоны падмöмјаслы.

Мијан крајса ужјас јылыс ме көсја, јортјас, заводитны мијан медтöдчана уж участоксаң. Војвив крајса робочöјјас да колхозникјас, коммунист партија вескöдлöм улын, вöрексспорт фронт вылын шедöдалоны вермöм бöрса вермöмјас.

Ти, помнитанныд, мы 1932-33 вога сезонын вөр-лезöм вöли тыртöма, вөр вöсна сталинскöј походөн ми помалим вермöмнымöс. 1933 вога öкмыс төлысөн экспорт выlö вөр пилитöм куға Војвив крај олöмын первојыс-на лоі сетöма 99,9 прöч., мијан пошти лоі тыртöма программа, со прöцентöз мијан оз тырмы сöмын öвi-дасöд јукөн.

Тајö öкмыс төлыс чöжнас экспорт выlö пилитöм продукция ми сетим 72.000 стандартөн (17,1 пр. выlö) унжык колöм во серти. Экспорт выlö вөр сөвтöмын крај оз лока ужав, программа ми тыртам, колöм во серти ми сетим унжык да иностраннöј пароходјасöс строкыс воажык сөвтöмөн валутаөн унжык экономитим. Со робочöјјаслөн да колхозникјаслөн вöрексспорт вöсна тышын ударнöј ужыслөн итогыс (аплодисментјас).

Сөкыда, чуртөмөн, уна тырмытөмторјасөн муналс мјан кылөдчөм. Но 33 воө мј сјјөс помаалм век-жө буржык.—став вөрсө пөрадөкө вайөдөм ку-ча, кынмыны да јјөн мореө нуны вөрсө леэтөм ку-ча. Медбөрја букејрјасыс Кардорынөс-нын, помө воө Кардорса портын вөр освоитөм. Кылөдчөмын колөм лунјассө мјаналы торја јона зелөдчөмөн колө испөлујтны сы вылө, медем термөдлыны заводјас-лы вөр сетөм, мөдног өткымын заводјаслы лөас сувталөмјасөн ужавны.

Крај пырөс 1933-34 вога выль вөрлеқан сезонө. Тавоса вөрлеқөм—ыжыд кывкутанатор, өд мјаналы, көт-мыј, а колө сетны вылі качества экспортнөј вөр: содтыны керлыс кубатура, не леқны вөч-ны фаутнөј вөр, пороқјасөн, сы вөсна, мыј лөк сырјө вылын ужалыс заводјас сөкыда тыртөны вөр-экспорта программа. Мјаналы быт колө содтыны керлыс кубатура.

Вөрлеқөмлөи основнөј лөзунг: сетны вылі ка-чества вөр. Тајө оз-на лө, мыј программа тыртөм вөсна ов ков тышкасны лыд бөксан.

Кор мј воывлім колхознықјас дорө да вербујт-лім вөрлеқөм куча ужавны, мјаналы унаыс удајтчы-ліс кывзыны колхознықјасыс вескыд ташөм сорны-јас, мыј колө колхозкөд вөчны вөрлеқөм куча шук індөм план серті договор, індыны тајө уж вылас унаө колө мөрт да кыскасан вын, пасјыны план ештөдан стрөк да ташөм чорыд условјөөн: колхоз-нықјас-кө тајө плансө тыртөсны, налы мөд план оз-нын сетны. Сөкі колхоз, сорнытөны колхознықјас,

вермас буржыка ӧтгасвѣтны вӧрлѣзӧмлыг моҗассӧ колхозса ас нуждажаскӧд: сѣјӧ чорыджыка да дружноҗыка бостас вӧрлѣзӧмӧ, ӧдҗӧжык ештӧдас да сы бӧрын став выннас кутчысас ас колхозса ужјасӧ— тувсов кӧза кешлӧ лӧсӧдчӧмӧ, скӧт сланиҗас лӧсӧдӧмӧ да с. в. Тајӧ сѣтас колхозлы почан, и буржыка планҗрујтны ужалан да кыскаган вынсӧ ипользујтӧм.

Колхозныкјас ӧк всекыда сувтӧдѣсны вопрос, та вӧсна мѣ таво шујм мунны тѣјан корӧм сертѣ да вӧр организацијас да колхозјас кост лӧсӧдчӧмјас вӧчавны ташӧм ногӧн: вӧр организација, вӧрпункт, колхозкӧд сорныгчӧ вӧр пӧрӧдӧм да кыскӧм куҗа планыҗда јылые, колхоз бостӧ ас вылас щук урчѣгӧм план да чорыда тӧдӧ, мыј тајӧ плансӧ-кӧ сѣјӧ тыртас, то некед сы дорӧ оз лок некущӧм воча планӧн. Тајӧ подув вылын колхоз кырымалӧ вӧр организацијакӧд договор да сесса тајӧ договор сертыс быд колхознык вӧчӧ вӧрпункткӧд торја лӧсӧдчӧм.

Ташӧм ногӧн мѣ бырӧдам сешӧм практика, корассые программа буратыртыс честнӧј колхозлы вӧлӧ лӧӧ ужавны мӧд, ортча колхоз пид-ды, кодѣ ес тырт ассые программасӧ, пышјалӧ вӧрын ужалӧмыс. Ташӧм пӧрадокыс објажтас быд колхозӧс тыртны вӧрлѣзӧм куҗа да кыскасӧм куҗа ассые пай, тајӧ торјас колхозӧс да колхозныкјасӧс чорыджыка занвересујтас.

Мѣ лыдӧдам, дај олӧмас тајӧ збылмӧ, мыј вӧр организацијаскӧд ташӧм нога лӧсӧдчӧмӧ колхозныкјас кутчысасны сӧлӧмыс сы вӧсна. мыј тајӧтор

валы-жө буржык да вермасны дружноҗыкы, тыр-ермөмөн ештөдны вөрлезөм.

Талы сіз-жө кутас отсавны і вөрлезөм мехаңи-чїруїтөм. Онї ужалан вөркыскалан тујас јонмөдөм кынзї, мїјан крај IV-d кварталын-нын, нојабрын да декабрын пөлучитас вылөн стрөйтөм Челабинса тракторној заводуы 50-ыг-на унжык мощној гусеңичној трактор.

Овмөс течан главној участок вылын,—вөр экспорт вөсна тышкасан участок вылын, јортјас, тащөм вермөмјасным. Тајө вермөмјасыы подуласөны Совет Сојуз индустриалычїруїтөм вылө, колхозјас јонмөдөм вылө, ужалыы јөзлыы обшїөј материалној положеңнө бурмөм вылө, робочөј класслыы помїтїескөј актївност кыптөм вылө да соцордјыгөм да ударнїчество паскалөм вылө.

Со, јортјас, вөрэкспорт фронтвывса медтөдчана геројјасыы, кодјас петкөдлїсны аснысө вөрпїмїтөм куца:

Малков Олөксан Васїлјевїч,—45-d вөрзаводыы, комлевөј пїмшщїк. Тајө ударныкыы не сөмын ударноја ужалө, но зїлө буржыка ассө вооружїтны технїкаон, медем ескөн нөшта ыжыджык уж, проїзводїтелност сетны. Сїјө помалїс комлевөј пїмшщїк-лыы квалификация кыпөдан курсјас. Сылөн проїзводственној показателјас: јулын вөчөма программа сертыы унжык. Август төлысын сїјө бара-жө сетїс 102 прөч.

Скуратов Педдөр Мїтрөјевїч—завод „О“ Оңега, комлевөј обрещїк. Сїз-жө велөдчө технїескөј мї-

німум шедодан обрeзчїкїас кружокын. Заводын ужалгөн куїмыс премїруйтөма. Стокнотїас куҗа сьлөн производственнөї показателїасыс: јул төлысын — 137 прөч., сентябрын — 167 прөч.

Окулов Нїколај Павлович — 40-д завод, важ робочөї, закаленнөї, 30 вoса производственнөї стажа. Гөрд армїяын вөвлөма доброволечөн, куїм пөрїө премїруйтөма. Стокнотїас куҗа производственнөї показателїасыс: 105 прөч. јулын, 104 прөч. августын. Јаковлев Петыр Јегоровїч — 7 № „К“ заводыс, пїостав, велөдчїс пїлгчөм куҗа 7 төлысса производственнөї курсїас вылын, сетїс производство бурмөдан вїт раціонализаторскөї предложеньө. Зїлөмнас воөдчїс сетчөҗ, мыї пїлаїас правїтөм вөсна быд рамосмена вытө јул төлыс первоїја җынїас сулалөм вөлі 7,2 мїнута, јул төлыс мөд җынїас — 2,8 мїн., августын — 4,5 мїн., план сертї урчїтөм 10 мїнута пьддї.

Гїдоров Олександр Семеновїч — 2 д заводыс комлевөї пїлшщїк, производственнөї стажыс 30 во, өтї завод вылын ужалө 17 во. Вөвлөма гөрд партизанскөї оградїасын. Сїз-җө помалїс технїкаөн овладеїтөм куҗа кружок. Вылын производственнөї показателїас вөсна да 1933 вoса первоїја кварталын ударнөїја ужалөмыс вөрдорын ужалысїас соїузса ЦК сїїс пасїїс почот кнїгаө. Август төлысын сетїс — 109 прөч.

Мусїнскїј Васїлөї Степановїч — „А“ заводыс комлевөї пїлшщїк. Велөдчө рытїа рабфакын, ударнїк, бостө ас кїїас знатьнөїас, асгыс уж навькїассө

сетö мукöд јортјаслы, кычыясасö щöщ кыскö. Августын сетис — 106 прöч.

Подөжнiцына Öлдисандра Ивановна. 4-д вöрва-вудса тајö роботнiчалöн производственнöј стажыс — вел ыжыд, 21 во. Сiң-жö техникөн овладөйтöм ку-ча курсјас вылын велöдчiс. Производственнöј пока-зателјас — стокнотјас куча јулын — 120 прöч., ав-густын — 149 прöч.

Со тiјанлы герој-ударныкјаслөн нiмјасыс, а тащöмјасыс уна сурс, кодјас вöрэкспорт фронт вы-лын шедöдөннi вермöмјас. Тани лыдöдöм нiмпасја-сыс тi адзанныд, мыј быд ударнык ужалö асвылас, бостö ас кiас тöдöмлаун да техника. Тајö торјыс сылы отсалö сетны вылынжык уж произво-дительность, тајö отсалö сылы лоны производство вы-лын возынмунысөн да нуöднны ас бöрөгыс мас-сасö.

Мiјан гырыс вермöмјас шедiкны кулаккöд, классöвöј врагкöд да оппортунысткöд тыш нуö-дöмөн да вермöмөн. Кулакöс мi пасвартiм, мi ве-лалим ердöдавны быд щелö пырыс да зөбсыс ку-лакöс. Кор виçодлам сы вылö, кыçи ужалö честнöј колхознык, кыçи сiјö ердöдö кулакöс, кыçи сiјö вöт-лö кулакöс ас колхозыс, пощö чорыда шуны, мыј мi помöç пасвартам кулачество классö, сöмын колхоз-нык јортјас, оз ков вунöднны сы јылыс, мыј кулак ем-на, сiјö зөбсiс, сiјö, кыçи шуö Сталин јорт, вог-са атакаö оз мун, а дөштвуйтö „тихој сапој“, гусö-ныкөн. Классöвöј тыш ез-на помас да кулак пондас-на зiлны колхозјаслы да социализм стрöйтöмлы çон-

нас вред вајны. Та вѳсна колѳ лоны сусѳн да не жебмѳдны ассыным классѳвѳј суслуннымѳс, корсны кулакѳс, ердѳдавны да вѳтлыны сјјѳс. Торјѳн-нын корсѳј кулакѳс сетыѳ, кѳнѳ омѳл, кѳнѳ колхозас абу лада, тајѳтор векжык лоѳ кулак кѳподыѳ. Но оз-жѳ ков вунѳдны і сещѳмтор, мыј омѳл ужјасыѳ мукѳд дырјѳ мѳ асным мыжаѳѳ овлам, оз ков вунѳдны, мыј кулаксајын сулаалѳ ужыѳ лѳчѳдчѳм, лодыр, оппорту- нѳст — кулаклы вескыда ѳтсасыѳјас. Тѳдѳј, мыј омѳл- тор суас сјјѳ колхозѳс, сјјѳ колхозѳныкјасѳс, кодјас вунѳдасны кулак јылыѳ да демобѳлѳзѳјтчасны сыкѳд тыш нуѳдѳмын.

Јон колхозјаскѳд, честнѳј колхозѳныкјаскѳд, мѳ гырыѳжык вермѳмјасѳн олѳмѳ пѳртам вѳрексспорт могјас, сы вѳсна, мыј колхозѳныкјас вѳрын, кылѳд- чанѳнын, сѳвтчѳмын да кырссыѳѳмын петкѳдлѳны аснысѳ меѳса сознатѳльнѳј, бѳјѳвѳј элементјасѳн. Најѳ гѳгѳрвоѳны вѳрексспортыѳ значѳныѳсѳ да кол- хоз ѳнѳтересјас боксаѳ вѳрса ужјас вылѳ петѳны бѳлѳ дѳсцѳплѳнѳрованнѳја, бѳлѳ органѳзованнѳја, ударныкјаса сурѳсѳн, а тајѳ ударныкјасыѳ ѳтсалѳны тышкасны бѳрѳ колѳм ѳѳвпјаскѳд, улын ужј проѳз- водѳтельносткѳд да ас бѳрсаныѳ кыскѳны бѳрѳ ко- лыѳјасѳѳ.

IV. КОЛХОЗЈАС ЈОНМѳНЫ

Кулакјас, лодырјас, гуасасыѳјас, рвачјас да оп- портуниѳстјас зѳлѳмлы паныѳ Вѳјвыѳ крајса кол- хозјас јонмѳны. Парвѳја вескѳдлѳм улын ас бѳр-

саньы массајассө нуөдөмөн ударникјас чегөны історіја тајө шыбласјаслыг ылызірнысө.

Војвыв крајса колхозјаслөн быдмөм да јонмөм педкөдчө нөшта і сіјөторјөн, мыј коллективізірујтөма 70 прөч. гөгөр крестана овмөс. Міјан Војвыв крај лоі-нын дорвыв коллективізаціјаа крајөн (аплодисментјас).

І мі чорыда ескам, мыј мі вермам колхозө кыкыны ылы уна сурс өтка олысөс. Колхозјаслыг медбур ужјассө петкөдлөмөн, гөгөрвоөдөмөн мі тајөторјөн отсалам өтарө-мөдарөасы өтка олыслы да тајө сінмө четчана прімерјаснас докажітам, мыј сөмын колхоз пыр паскыд крестанскөј масса кыпөдас ассыс олөмсө да лоө зажіточнөјөн.

Колхозјаслөн зумыдмө пыщкөсса олөмныс. Лунуж лоі закон, колхозын закон пуктысөн, сіјөн муртавсө уж производітелност, уж качество, сіјөн муртавсө быд колхозныклөн доход, да тајө под ылын ужлун вөсна тыш кыпөдө колхоз пыщкыг дісціпліна, уж производітелност, щөктө вөтчыны бөрө колчысјассө да дышініка ужалысјассө. Мі нөшта-на ыло кыпөдам лунужлыг ынсө, колхоз быдмөмлыг медјөн воропсө, кор урожај резултатјассө—доходјассө, пролетарскөј государство воын көсјысөмјас олөмө пөртөм бөрын, көјдыс фондјас лөсөдөм бөрын, колхозын кугам стөч лунужјас серті јуклыны да не сөмын вөчөм уж лыдсө арталөмөн, но і вөчөм ужыслыг качествомө. Ем зев уна бур прімер сы јылыс, кызі лунуж, сы вөсна тыш, колхозын дісціпліна пуктөм вөсна тыш, уж производітелност

кыпöдöм вöсна, ударничество вöсна да лодырлы паныда тыш выл ног лөгöдö вoйтырјас кост отношењö, быт да сиктса овмöслыг став течасногсö.

Со „Тигино“ колхоз. Тажö колхозас унжык колхозныкыс-нын лыддö, мыј оз вермы лоны меным братон нi сватон сещöм колхознык, кодi сiнö кулаклыг вiз, лодырлыг вiз мiбö ачыс-кö лодыралö. Сокомејев бригадирлөн ем вок, кодi век пышјавлис колхозса ужыс, Сокомејев орöдчiс вокгыс. Колхозныкјас чукöртчöм вылын сiјö видö воксö да ердöдö кызi бригадын главнöј лодырöс. Тажö Сокомејев лодырлөн гöтырыс, кодi щöщ-жö вöлис колхозныкјас чукöртчöм вылас, гортас воöм мыггi вöтлöма керкасыс асгыс мужиксö, Сокомејев лодырöс, да таз вiгтавлöма сылы, мыј ударница-колхозница оз вермы шуны аслас јортон, аслас мужикон, öтлаын нем колысöн сещöм колхозныкöс, кодi ужалö колхозлы паныд. Сiјö колхозсыс-жö старуха, колхозница-ударница, 55 арöса, зыкö воöма да јуксöма аслас пiыскöд сы вöсна, мыј пiыс сылөн лодыралö. Мијан невестајас колхозница-ударницајас öнi бöрјöны жöныкјассö колхознык-ударникјасöс (аплодiментјас).

Сктса вoйтуканијасын щöкыда овлöны сещöм-торјас, мыј ударница-колхозница оз сувт јöктыны колхозын омöма ужалыг зонкöд.

Тажö торјö колö кутчiзны, јортјас. Тани колö вiгтавны i мi воклы, ударник-колхозникјас зонјаслы: те смотри, аслыд бöрјы олöм колыалыг јортад не сöмын мiча колхозницаöс, но бöрјы i ударницаöс, лодырöс ен бост (аплодiментјас).

Со-о́д кушом пыдō, јортјас, пондїс пырны колхозын дїсциплїна вōсна тыш, лунуж вōсна, колхоз јонмōдōм вōсна, сїјōс кыпōдōм да быд колхозныкōс важїточнōјō пōртōм вōсна тыш, јона ыжыд отсōг та куџа сетїсны МТС-са помїтотделјас, кодјас вывтї ыжыд уж вōчїсны колхозјасōс јонмōдōм могыс.

Колхозјасын брїгада лої уж котыртōм куџа быдōн-ын прїзнајтōм да основнōј формаѳн. Звенојасōс торјōдōмōн, индивидуальнōј сделшїцїнаō ву-жōмōн уна брїгада сувтїсны-ын уж котыртōм куџа вылїжык шупōдō. Тајō сетō позанлун артавны колхозныклыс зароботкасō лунужјасōн— не став брїгадаса зароботканс петōмōн, а быд торја колхознык квалифїкацїја сертї да тајō колхозныкōн вōчōм уж-сертї, сїјō торја уж производїтельностыс да вōчōм уж качествомс петōмōн. Колхозныклыс тащōм ногōн ужсō арталōмōн быдōнōс щōктō вōтчыны. Тајō тужōдыс мїјаналы колō мунны і воџō. Торја-ын сделшїцїна колō паскыджыка пыртны колхозјасō, медво-сō-ын кōнї бура учотсō пуктōма.

Колхозјасōс јонмōдōм подув вылын мї тырбура олōмō пōртам Сталин јортлыс индōдсō сы куџа, мыј быд колхозаы медвоџа заповедōн колō лоны—медвоџын тыртны пролетарскōј государство воџын кōсјысōмјас.

Нань поставкајас куџа, картопель, турун да выј поставкајас куџа крај збылвылō тыртїс производст-веннōј план да мōјмујаса сертї пōшты 6 тōлысōн воџдык (аплодїсментјас).

Колхозјас зумыда сувтисны кок јыланыс. Оңи кулаканы, шерт, огө-кө ми лоо шлапаясон, оз-нын удайтчы катовтөдны колхозној строј. Колхозној строј-лөн лои вел зумыд подув — индустриализација, колхозној стројлөн ем бур, сјјсе цементирујтыс, отувтөдыс выи — коммунистическој партија, коди вескөдлө колхозјас течан ужөн. МТС-јаслөн да совхоз-јаслөн помитотфеалјас — партијалөн уж нуодан органјас, кодјас швети ыжыд уж-нын вөчисны колхозјасөс да совхозјасөс јонмөдөм куза.

Оңи, кыңи правило, колхозјасыд буржыка оломө пөртөны ассыныс производственној мојас. Бөрө кол-лөм нер, слаб колхозјас пыр ешажык да ешажык лоө. Луныс-луно отарө пыр унжык да унжык колхоз сувтөны Војвыв крајса возын муныс колхозјас шеренгаө. Но ем-на колхозјасын уна тырмытөмтор, абу-на быдлаын вөтлалөма классово-чуждөј элементјас, вынаөс-на мелкособственныческој, рвачес-кој зилөмјас, јөз уж вылө олыштны зилөмјас, гусасылы, лодырылы, рвачлы оз-на век сетны колана чсрыд отпор, өткымын колхозјас омөма паскөдөны ударнычество, унаыс-на паныдаселөны му вылын. скөт картаын мока удадан нојас, уна-на воштөм-јас, торјөн-нын урожај идралгөн. Став тајөторјыскөд колаө тышкасыны, мөдногөн колхоз оз кут быдмыны.

Но, јортјас, весигтө тајө тырмытөмторјасөсө ар-таалөмөн, өбитор зев гөгөрвоана да вескыд: колхоз-јас јонмөны, колхозјас вермөны; буржуацја, помещицкјас, кулакјас, оппортунистјас сорнытисны да повөдөдисны крестанаөс, гөма да шөркөдла олыс-

јасос: кытчө ті мунанныд, колхозјас раҕасны, најө оз кутчысны, оз петкөдны тіјанөс југыд, буржык олөмө; омөла културнөј, бөрө колөм мијан странаын оз поҕ течны коллективнөј ыжыд овмөс, көні быд крестаннн быдмөма ас торја овмөсас. А вескыд-вывса оппортунистјас вескыда шулисны, мыј колхозјас да совхозјас страналы оз сетны һаң, а страналы һаң сетны вермас сөмын кулак овмөс.

І вот, јортјас, колхозјас олөмлөн комі һекымын во, да өні поҕө виҕөдлыны, мыј-жө збылыссө ар-тис, кушөма колхозјас вермисны олөмө пөртны на воҕө сувтөдөм мојассө.

Да, јортјас, олөмө пөртисны сы вөсна, мыј тајө 33 воө Совет страна ез кулакјас да помещи-кјас овмөсјасыс, а колхозјас да совхозјас овмөсјасыс бөстис ыжыд урожај (аплодисментјас).

Да і мі Војвыв крајын таво урожај боксаң һај-төн чужөмө егө кучкөј.

Јонасө зев ті енө шапмө, а то ышманныд да демобилизүтчанныд, а кулак тајө демобилизацијанас вермас пөлзүтчыны.

Крајын колхозјас вермөмлөн лыдһасјасыс со кушөмөс. Мөјму арса көҕа вөлі 260 сурс га, а таво 303 сурс га, таво сілосујтм 450 сурс тонна гөгөр, мөјмуса серті матө кык пөв унжык.

Коскөм мөјмуса серті—115 сурс га—лоі таво ар гөрөма матө 160 сурс га. да таыс өтдөр лептө-ма ежа матө 70 сурс га, најөс севоборотө һнн пыртам. Со кушөм гөрајас завоҕитам путкылавыны.

Тувсов көза воажык ештөдiм да буржыка. Серт, вöлi-на уна тырмытöмтор, тележнајас, уна бор ко-ым, егö тырбура весалöм, сорвiрујтöм да протра-вiтöм көјдысөн көзöј.

Идралан став плöщадь мөјмуса 970 сурс га сертi, таво кајiс 1.076 сурс гаöз, матö 100 сурс гаöн унжык. Көт ескö идралан плöщадьыс codic, урожај идралiм мөјмуса сертi ödjөнжык да буржы-ка, да чукöртiм урöжајсö бурöс. А бур урожајсö мi бостiм не сöмын сы вöсна, мыј воажык да буржы-ка чукöртiм, но i сы вöсна, мыј буржыка дöзöрiтiм көзанымöс, буржыка јогыс весалiм, кујöд петкөдiм 7 мiллон дод, мөјмуја 3 мiллон дод пыддi, пöјiм 48 сурс дод, мөјмуја 8 сурс дод пыддi, көјдыс весалiм 88 прöч., мөјмуја 22 прöч. пыддi.

Со мыј, јортјас, отсалiс мiјанлы бостны вылын урожај, а не сöмын сiјö, мыј таво неуна буржыкöс вöлiны прiроднöј да климатическöј условiјöјас.

Сiјö морт, кодi мөвпалö да зiлö падмöдны кол-хозникјаслыс урожај вöсна тышкын зiлöмјассö да вермöмјассö аслас сорнијасөн, мыј ез колхозјас, а прiрода сетiс тащöм урожајсö,—сöлыштöј сылы сiн-мас да вiсталöј, мыј сiјö—кулакдор сылыс.

Таво мiјан урожајным вылын сы вöсна, мыј воажык көзiм да унжыксö көзiм весалöм да протра-вiтöм көјдысөн, сы вöсна, мыј буржыка јог весалiм, унжык кујöд да пöјiм петкөдiм, мöдног-кö шуны, воажык чукöртiм,—со мыј сетiс мiјанлы вылi урожајсö А тавоса мiјан урожај сещöм, кушöмöс унаöн оз i помнiтны.

Со урожајлөн итојас: һаһ куға валөвөј урожај 1932 во серті 35 прөчентөн вылынжык.

Сөмын көза плөшщад паскөдөмыс һаһјас куға валөвөј урожај чукөртөм сетө содтөд 11 прөч. Мөј-муја серті һаһјас куға мi чукөртiм 15-18 миллион пуд мында унжык. Со-өд кушдөма четчыштим һаһ-јас куға! Картопел куға урожај кыпөдiм 70 прөч. вылө, шабдi куға—36 прөч. вылө.

Но, јортјас, i вылі урожајсө мi егө қик колана ног чукөртөј, урожај iдралiгөн да iналiгөн во-шөмјасыс век-на ыжыдөс. Тајө вошөмјасыс валө-вөј урожај серті вооны матө 10-15 прөч. Тащөм вошөмјас вылас (көјдыс пыркалөм, шеп гылалөм, чужөм да с.в.) 1933 вога урожајыс огө бостө матө 7 миллион пуд һаһ.

Со тiјанлы содтөд ресурс сы вылө, медым лун-уж вылө кыпөдны доходност да өдјөжык воглавны зажіточнөј олөмлаһ.

Вошөмјаскөд вермасөј қик быдлаын: кор вун-данныд—енө комалөј шепјассө му вылас; кор кыс-каланныд му вылыс—енө пыркөдөј һаһтуссө туј куғалаыс; кор вартанныд—енө вошталөј һаһ тус-јассө гөгөрбокас; кор һаһсө течанныд сорөмјасө—дөзөрiтөј, мед оз чуж да мед оз шонав; кор вар-төм һаһсө кiсталанныд јөртөдјасө—виқөдөј, мед шыр сiјөс ез сој да мед һаһыс ез шонав, ез щык. Медым һе вөчны тащөм вошөмјассө, быдлаын тыш-касөј быд шеп вөсна, быд һаһтус вөсна, чукөртөј, дөзөрiтөј сiјөс.

А өд лоө пасҗыны, мыҗ колхозҗасын вундигөн вел чорыда тышкасҗсны вошөмҗаскөд, а кор һаңсө теҗисны сорөмҗасө, то шыкөмыс да гусавлөмыс һаң дөчөрөгөм элчөдисны, і һаң кутис шыксыны.

Харовскөҗ раҗонын Воҗыв краҗком һима колхозын, һиөти һаһа гумеһык абу јигналөма томанөн. Тащөм пөрадоқҗас дырҗи лодырлы мыҗ-нө повны еща бостөм лунужыс, сылы-өд кокһи һаңсө гусавны колхоз јөртөдҗасыс.

Вөлөгдаса раҗонын „С. Буфоннөҗ“ һима колхозын, улнас теҗөм һаң пондис чужны, жуг пышқас вөлөмкө колөма 20 прөч. мында варгөм һаһ. Сіқкө, лока вөлі вартөма, жугсө пунктөма лок вевта сарајө, сіјө көтасөма да кутөма сісмыны. Тащөм торҗас щөктөны лептыны колхозһыкҗасыс төждысөмсө вошөмҗаскөд тышқасөм вылө щөщ-і вартігҗасөн да һаһ виҗгөн.

Краҗса воҗын муныс колхозҗасын уҗлун вылө воө 5-саһ 7 кілограммөҗ һаһ, 10-саһ 15 кілограммөҗ картопел да 3-саһ 5 шайтөҗ сөмөн. Воҗын муныс колхозҗасын лунуж вылө тащөм доход честнөҗ, бура-сөлөмсаһыс уҗалыс колхозһыклы сетас ыжыд ырабөток да өдөдас сылыс заҗіточнөҗ колхозһыкө вужөм.

Тащөм вермөмҗассө шедөдалөны сеҗдөм колхозҗас, кодҗас большевик ногөн уҗалөны, кытөни јондисциплына да ударһычество шымыртөма паскыд колхозниөҗ массасө. Ме тани тіҗанлы вайөда һекымын прімер, кодҗас петкөдласны, мыҗ ме ог вес сорһит тајө воҗын муныс колхозҗасыс доходҗас арғалөм

куҗа. Колхоз „Передовој“ Кубено-Очерској рајоныг Једковској сиктсөвет улыс—јуралыгыс Стагеенков. Колхозсө пасјома крајувса гөрп пөв ыло, тувсов коҗа нуөдис 15 лунөн, ид да шобди идралөм помалис август 20-өд лун кежлө, шабди ышкөма да тыөдөма. Сулөн урожај—даскөкјамыс центнер, мөдног-кө, со пудыгыс унжык, јарөвөјјаслөн—15 центнер либө 90 пуд; государство возын көсјыгөмјас олөмө пөртис—һаһ поставка куҗа август 15-өд лун кежө, турун поставка куҗа—јул 6-өд лун кежө, јөв налог—август 1-ја лун кежө, стадасө тырвыјө обеспөчитөма көрымөн, 7 кгр. мында воө һаһөн лунуҗ ыло.

Со тјанлы колхоз, коди шөдөдис возын муныс колхоз һым, тәјө колхозын честнөј да сөлөмыс уҗалыс колхозһыкјас регыд лоасны зајитөчнөјөн.

Мөд колхоз—Ленин һыма, Прючернөј рајонын, Седовској сиктсөвет улыс, јуралыгыс—Голубев. Колхозсө пасјома крајувса гөрп пөв ыло. Су вундөм ештөдис вит лунөн, јарөвөј—вит лунөн, шабди ышкөма да воһсалөма һөшта сөһтабр 6-д лунө, турун идралөма кадын. Муужалан, коҗа нуөдан да идралан уҗјаслөн ылын качество сетис урожај: су 13 центнер гектар ылыс, ид—14 центнер, зөр—13,7 центнер. Государство возын турун поставка куҗа көсјыгөм тыртис јул 28-д лунө, һаһ поставкајас куҗа сөһтабр 5-өд лунө, шабди көјдыс куҗа сөһтабр 4-д лунө, јөв налог—јул 28 лунө, картофел заготовка куҗа—сөһтабр 10-өд лунө.

Виҗму налог да страхөвөјјас тырвыјө мынтөма. Лунуҗ ыло воас 6 кгр. һаһ, колөмвоаса 2,8 кгр. серҗи.

Колхоз „дружба“, Соколскöй рајонын, јуралы-
ыс—Камешков Анатолиј. Колхоз медвоз помалис
урожај idралом, су вундiс 7 лунөн, јарөвöйјассö—
8 лунөн, шабдiјас кадö волсалöма тыöдны да сен-
табр 17-öd лунö куравсiс. Медвозза партiја кудел-
сö здајтöма-нын государстволы, Нань поставка по-
малöма август 25-öd лунö. Су урожај га вылыс 18
центнер, шабдi кöјдыс—4,23, картофел—122 цент-
нер. Колхозлөн доход мöймуса 32000 шайт сертi та-
во codic 65000 шайтöз.

Государстволы здајтöм бöрын да быдпöлöс фонд-
јас лöсöдöм бöрын лунуж вылö воö, мöймуса 4 кгр.
сертi, 7 кгр. нань. Нань здајтöм најö помалисны ав-
густ 35-d лунö.

Колхоз „Гöрд Ныкулинец“, Лалскöй рајонын, Ше-
лугодскöй сiктсöвет улыс, јуралысыс—Фролов Иван.
Колхозсö пасjöма крајувса гöрд пöв вылö, арса кö-
за да јарөвöй idралом тырвыjö помалис, медвозза
вартöммыс-жö государстволы сетiс медбур наньсö,
нань здајтöм помалис август 25-d лун кeжлö, шабдi
кöјдыс куча план тыртiс август 23-d лун кeжлö,
шабдiсö волсалöма да сентябр 21-d лунö куралöма.
Су урожај 17 центнер, id—18 центнер, арса кöза
план сертi вылынжык. Лунуж вылö 8 кгр. нань воö.

Колхоз „Пламя“, Јемецкöй рајонын, јуралысыс—
Резвий Павел Павлович. Колхозыс рајон пастала
медбур. Тувсов кöза да нань idралом нуöдiс бура. Су
урожај 18 центнер, картофел 150 центнер. Строкыс
војдöр тыртiс государство возын став кöсјысöмјас-
сö, лунуж вылö воö наньөн 7,5 кгр., картофелөн

17 кгр. Мөймуса сертї колхозник бостө лунуж вылө дохсдсө 2 1/2 пөв унжык. Тсдрылө бостөй, мыј Је-
мецкөј райск—еща муа район. Нсшта колө содтыны,
мыј візму кампаннөјас куҗа воҗын муныс тајө кол-
хсзыс, і вөрекспорт куҗа тышкын муно воҗын. Ра-
јон пасталаын сїјө медсөлөмыс ужалө кылөдчөмын
да кырсыссымын, медеа дисциплінованнөј, сївіна
куҗа сьлөн кылөдчан участокыс медеа чістөј, сені
вөрыс некор дыр өз сулав, јөткәлөм да пурјасөм
сені муно ас кадө да бојевөј сдјасөн. Кырсысөм
куҗа „Пламя“ колхозса колхозникјас норма сертї
вөчөны пыр унжык, муноны воҗын. Тајө „Пламя“,
колхоз кыскө ас бөрсәыс бөрө колөм колхозјасөс
не сөмын візму ужјасын, но щөщ і вөрексспорт вөсна
тышкын. Тајө прі-мереыс бура тыдалө, кыҗ поҗө
воҗмөстчөмөн тышкәсны вөрексспорт вөсна да өтщөщ
бура олөмө пөртны колхоз воҗын сулалан прөізвод
ствиннөј моҗас.

Харовскөј районуын, Імјинскөј өіктсөвет улын, кол-
хоз „Бојевік“: 1932 вөсө лунуж вылө воліс 2,8 кгр.
таво 6 кгр. Колхоз „Мајскіј“-ын: колөмво лунуж
вылө воліс 3,7 кгр., таво 5,7 кгр. Емөс уна кол-
хозјас, кодјас шедөдісны јона ыҗыд урожај. Шуам,
Харовскөј районуын, Сідоровскөј өіктсөвет улыс, кол-
хоз „Голуҗинскаја“ бостіс јарөвөј шобді урожај 28
центњер, тајө лоө гектар вылыс 170 пуд гөгөр; сї-
јө-жө Харовскөј районуыс, Коіҗерскөј өіктсөвет улыс,
Воршілов нма колхоз јарөвөј шовді урожај бостіс
гектар вылыс 21,5 центњер, 130 пуд гөгөр.

Ті аңанның, кушом бура воқос мынтөны колхозној мујас—сөлөмыс најос ужалөмыс, воқ көзөмыс, бура на бөрса төждысөмыс, кор кадын јогсө весалөны, кадын ідралөны да оз лезны вошөмјаслы лоны.

Бурөщ тащөм мујас өдјөжык да терыбжыка вөчасны колхознықјасөс зажіточнөјјасөн.

Но, јортјас, мукөд дырјі мока, кужтөма, төлктөма уқ котыртөм вөсна лунужыс ещажык мынтөны.

Ме тіжанлы вайөда со кушөм прімер. Колхоз „Ужалыс крестынын“, Харовскөј рајоныс-жө, Сорожинскса сіксөвет улыс. 1932 воө сені лунуж вылө воліс 1,8 кілограм, а таво 2,8 кгр., а лунуж вылө доходуыс верміс лоны ыжыджык. Мыј вөсна? да сы вөсна, мыј став 4873 лунуж пісыс тајө колхозас 480 лунуж воө адміністратівнөј рөскөдјас вылө, правленьөлы мынтысөмыс став уқлун сертыыс арталөмөн кајө 10 прөч.

Колө тышкасны адміністратівнөј рөскөдјас чінтөм вөсна, колхозној производствөын уқавтөм колхознық лыдлы колө лоны кыз мыј поңө ещажык. Став лунуж лыд дорө тајө рөскөдыс мед ез кај 4-8 прөчентыс вылөжык.

Мөд колхоз—„Војыв кыа“. Мөјму лунуж вылө воліс 1,7 кгр., 1933 воын—2,5 кгр. Бара-жө верміс ескө лоны унжык. Мыј вөсна? Сы вөсна, мыј—віқөдө: 6050 лунужыс тајө колхозас 636 лунуж усө адміністратівнөј рөскөдјас вылө, мөд ногөн-кө шуны, лунужјаслөн дасөд пајсыс унжык віқөсө бара-жө непроизводственнөј ујјас вылө.

Колö чінтыны тајö рöскodјассö. Та куъа прімер колö бостны тащöм колхозјаслыг, кызі, шуам, „Піонер“, көні адміністрацівнöј рöскodјас вылö став лунужсыс воö 4 прöч., мбö, бостам, колхоз „Мајак“—сіз-жö сöмын 4 прöч. Ті со адқаннıд,—адміністрацівнöј рöскodјас вылö лунужјассö поъö віңны јона ещажык сы серті, мыј мында віңоны öні вел уна колхозјасын.

Колхозјасын вермöмјассö шедöдöма ударнıкјасөн чорыда ужалöм вöсна, наөн честнöја да сöлöмыг ужалöм вöсна, сы помыг, мыј најö тöдвылö бостісны ставсојузса колхознıкјас слотлыг індöдјас, сыјылыг, мыј колхознıклы колö тöдвылын кутны, мыј сыкöд ортчөн лока ужалыг јортыс чінтö колхозлыг зöңнас доходсö да мукöд дырј ынöмö вайöдö ударнıкјаслыг мырсöмсö да бур ужнысö, честнöја, сöлöмыг ужалан колхознıкјаслыг зілöмјассö. Уна колхознıк гөгөрвоісны тајöс да кутісны ые сöмын агныс ударнöја ужавны, но щöщ і јортјассö ас бöрганыс кыскыны.

Со ударнıкјаслөн прімерјасыс да обраеціјасыс, кодјас помыг медеасö колхозјас ыжыд урожај бөстісны.

Колхознıк Лопатін, Павел Фјодоровіч, Велскöј рајонувса Кјандскöј віңму ужалан артелса ударнıк. Колхозö пыртöз вöлі гöма олыс, ас ыаң тырмыліс сöмын декабр төлысöз. 1933 воын 6 төлыг чöж вöрекспорт вылын ужаліс. Ті пыр-жö насторожіт-чінныд: А! 6 төлыг чöж бокын ужаліс, сіз-кө ынöм колхозын ез заработајт. Мі вот і віңöдлам, кызі та-

їо ударык Лопатін јортыс кујіс өтластвітны вөрекспорт фронт вывса ас көсјыөөмјассө сөлөмсыс олөмө пөртөм да воөдчыны сетчө, мыј колхозын заработајтис тырмымөн лунуж. Сіз-кө, 33 воө сіјө 6 төлыс чөж ужаліс вөрекспорт дорын. Өні колхозын дөзөрітө вөв. Гөтырыскөд кыкөн бөстисны 445 лунуж, а во помөзыс арталөны воөдчыны 500 лунужөз. Лопатін лунужјас вылө бөстө 120 пуд һаһ, мукөд сикас прөдуктајас татчө артавтөг, да көч ескө Лопатінлөн семјаыс ыжыд—6 морт, сылөн быд једок вылө куш һаһыс воө 20 пуд гөгөр. Лопатінлөн ем-һын аслас мөс, градјөр. Лопатін шуө: „Ег-і төдлы, кызі лоі зајіточнөјөн“, а өд колхозө пыртөз сіјө вөлі гөһа олыс да сылөн аслас һаһыс тырмыліс сөмын декабр төлысөз.

Тајө прімерыс тіјанлы бура петкөдлө, мыј позө бура, сөлөмыс ужавны вөрекспорт вылын, колхозыс бокын да сыкөд өтщөщ бөстны колхознөј уж, помыс вел ыжыд doход.

Воэө **Фоміна** Парасковја Петровна, Холмогорскөј рајонса колхозыс колхозһыца. Сіјө бөстис 403 лунуж. Прімернөја урожај јуклөмыс петөмөн сылы воас 605 кгр. гөгөр һаһ, 202 кгр. капуста, 504 кгр, картупель, 403 кгр. бруква, 2000 кгр. турун, 806 кгр. ізас да 1000 шајт саяс сөмөн. Ускөдөј төдвылө, мыј Холмогорскөј рајонын муыс зев еща. Фоміналөн аслас ем мөс да ыж. Ачыс—вөвлөм гөһа олыс, сылы колө лоны тані скөтвізыс-ударһыкјас крајувса сәот вылын, ог төд лөктөма амі абу. (Залсаһ горөдөм: „Ем“). Со, сіјө тані, ловја морт...

Фролов, Ніколај Міхајловіч, Лальскöй гајонса „Гöрд Нікуміңеч“ колхозыг ударник. Тајö вонас бостіс 279 лунуж, кодјас вылö бостö 2259 кгр. һаң, 140 пуд мында. Мöйму бостіс 1400 кгр. Сіңкö таво сіјö бостас мöймујаса серті 800 кгр. унжык. Колхозö пыртöа вöлі маломощној, вöлі сылөн öті вöв да мөс. Быд во содтöд һаң һöбліс 13 пуд мында, а „öні,—вісталö Фролов јорт,—һаң һöбөм јылыг і сорһі оз вермы лоны, ас колхозној ужөн перјом,—шүö,—тырмас“.

Куңһецов, Кубено—Озерскöй рајонса, Нһесвојскöй сіксöвет увса „Гöрд мылк“ колхозыг ударник. Семјасыс 5 мортыс. Сеңтабр 1-ја лунöа бостіс 500 лунуж. Бостö һаң 260 пуд, семјаса быд шмен вылö сылөн воö 52 пуд һаң. Овны кутас, кызі ті чајтанныд, шаңа, ме ног, нужда терпітны оз кут.

Колнаков Александр Смітріјевіч—Череповскöй рајонса „Лаліч туйöд“ колхозыг ударник, ужалöма 520 лунуж, бостö 29 центһер һаң, мöд ног кө шуны, 170 пуд гөгөр. Мöйму бостліс 17 центһер һаң. „Таво,—шүö,—менам дөкодјас мöймуја серті кык пöв ыжыджыкөс“.

Ті адһанныд, кызі колхоз друп да ödjö лептö сölöмыс ужалана колхозниклыг доход. А мед-жö пондывлас тајөтор шедöдны öтка олыс, кор сіјö гөл, вöвтöм, да нöшта керка тыр чемадöн, пондывлы-жö посһі öтка сөмөс пыр друпыс четчыштны зажіточној олөмö. Он-кө кодöс-кө грабіт, он-кө гусав—һнөмвылö он ло зажіточнојөн (серам), а тані

честнөй колхознөй уж помыг вөчсө. Со мыј вөчө колхозыд.

Совхознөй, колхознөй овмөсын у/дарнїкјас петкөдлөны уж производительностлыг ыжыд обраецјас, совхознөй да колхознөй ембур вөсна төждыгөм да с. в. Бостам, Таса Ботаговаѳс, Велскөй рајонса, Кјандскөй вијму овмөсса артелыг ударнїца, ужалө скөтнїчаөн, скөт бөрсө төждыгөм сылөн сещөма пунктөма мыј „Мїлка“ мөс гөжөмнас лыстїс 15 кгр. мында. Таса бостїс 300 лунуж, бостө сїјө 1200 кгр. һаһ, ачыс өтнас олө. „Мем-пө,—шуө,—һе сојны тајө һаһсө да прөдуктајассө; мыјкө-мыда һаһсө,—шуө сїјө,—вузала (сылөн ем тајө праваыс), һөба вурсан машїна. Важөн-һын мөвпавлі һөбны, да век сөм ез тырмыв“. Кызі адғанныд, честнөй колхознөй уж сетїс Таса Ботаговалы позанлун заработкајтны сөм, медым һөбны вурсан машїна.

Замеһїна, Зїнаїда Афанасјевна—Вөлөгдаса рајоныг, „Вескыд туј“ колхозыг ударнїча; сїјө вөвлс крајувса медвоzza слөт вылын да, буракөс, щөш тајө слөт вылө воөма (места вывсаһ гөлөс: „Танї“), кутө ударнїчалыг знамја, ас кїгыс оз лез сїјөс, вескыда вөчө. Мөслыг лыгтөм сїјө кыпөдїс 3 кгр. саһ августын 5 кгр. өз октябрын.

Коченкова Раїса—Харовскөй рајонса „Збојжыка“ колхозыг, кукаһ дөчөритыг. Сїјө сөлөмыг, честнөја, бура дөчөритө кукаһјасөс: сылөн став куқјас лөвјаөс да быд суткї төдчымөн ыжыда вес боксаһныс содөны. „Кїрїлка“ һыма куқ чужїс март 14 лунө, да весїтїс 21 кгр., а октябр первојја лунө 123 кгр.

(Тажо куклөн суткіса быдмөмыс 540 грамм). А со тїянлы „Крама“ ыма кук. Чужіс сїјо март 28-d лунö да весітліс 19 кгр., а öні—114 кгр; суткіса быдмөмыс 460 грамм. Оз омöла мїжан быдмы „Коълік“. Свет вылö чужіс сїјо март 31-d лунö да весітліс сöмын 18 кгр., а октабр 1-ја лун кежö весыс кыптїс 117 кілограммöз. Коченкова Раїса сылыс суткіса содöмсö вайöдіс 510 грэммöз. Со кушöм уж обраъецјас петкöдлö Коченкова. Вöвлі сылөн кук, кодї вїсіс куїім вежон чöж, чајтлісны—кулас; куїліс, но бура да кужöмөн дöчöрїтöм вöсна, весітö ветврач отсöгтöг, сїјо кужіс быдтыны, сöвмöдны тајö куксö, да кукыс, көт ескö і вїсöдчыліс, да сöкыда вїсіс, вöлі куланвыїын, öні суткіса содöмыс сылөн 460 грамм. Сылөн кукјас век сöстöмöс, быд кукöс сїјо јукталö сöмын ас ведрасыс; щук їндöм кадјасö кукјасöс вердышталö öтаваöн, ачыс сїјöс ышкышталö, сетö бур көрым, ыбыд көрым, кодї кокнїја переварївајтчö.

Зев бур уж обраъецјас петкöдлö Копылов Öлексан Степановїч—„Свободнöј труд“ колхозса МТФ-ын јуралыс. (Харовскöј рајоныс). Ме каътышті сїјöс сы вöсна, мыј тајö ударнїк-колхознїклы, кодї петкöдлö героїческöј уж обраъецјас,—73 арöс. А емöбд мїжан сещöм колхознїкјас „старїкјас“, кодјаслы муртса-на-кö тырас 40 ар, дагöс-нын аснысö суїны „їнвалїдјасö“, медым ескö мездысны колхозса ужјасыс да овны колхозса їнвалїднöј фонд щöт вылö. Тајöтор,—лодырлөн öтї сікас туївїъ олыштыны јöщöт вылö. Мед-жö сещöм војтырыс велöдчöны Ко-

пыловлыс, кызі колö вермагны колхозлыс јонлун кыпöдöм понда.

Копылов 1931-д воган ужалö МТФ-ын да чужöм 54 кук пыс һиöти ез чуж сизі, мед ескö секі ез вöв Копылов,—зер көт, лым көт, һајт көт, пемид көт, но куқјасигөн век-һин скöt картаö котыр-тö Олексан Степанович да куқјасöмыс век-һин лоöсы сінвозын. Колхознöј уж вöсна тајö мортыс төждысö кызі ас уж вöсна. 54 кук пыс кулі сöмын 4.

Учот сьлөн луктöма бура, МТФ-лөн государство возын көсјысöмјас олөмö пöртсöны ас кадö. Копылов һемжалиттöма тышкасö лока ужалöмкөд. Март төлысö стöрöж кистіс јöv пыщкö ва. Копылов төдмөдис мыжа мортöс да колхознöј ембур раді ез повчы пинöвоны суседкөд. Сижö тазі мөвпалö: коді гусавлö колхознöј ембур, коді сижös щыкөдлö, коді колхозлы паныд, сижö,—шүö Копылов,—меным абу друг һі сват, і ме ськөд војнаын. Сижö ердөдис тајö стöрöжös, чöатіс уж вывгыс, а медем воқö ез вермыны лоны ташöмторјас, бостіс ас вежösсыс томан да јигналіс јөввизанін.

Копылов, коді төждысö колхознöј уж да ембур вöсна, оз сиз вöч, кызі вöчöны Харовскöј рајонын, „Војвыв крајком“ һіма колхозын, көні став һаңвизанінјасыс игантöмöс, бытö-пö сы вöсна,—кызі висталö бригадир,—мыј томанјас абуös, а ез-öд пүтмыны көт ескö регыд кежлö бостлыны томанјассö колхоз-һикјасыс.

Но, јортјас, мијан ем һе сöмын ударһикјас-колхоз-һикјас, кодјас петкөдлөнны бур уж обраецјас,

но мiјан њни емѡс абу еѡа морт, кодјасѡс ѡк вескы-
да поѡѡ шуны колхоз течан ужвывса геројјасѡн. Со
талѡн прiмер. Ме лыѡѡа Соколскѡј рајонувса пар-
тијнѡј комiтетлыс да рајонувса iсполнiтельнѡј комi-
тет президиумлыс шуѡмсѡ—Куѡ мiна колхознiцаѡн
вѡѡм геројскѡј поступок јылыс, кодi петкодлiс се-
ѡѡм обраѡец, кыѡi колхознiцајаслы да колхознiкјас-
лы колѡ виѡны колхознѡј ембурсѡ ассыныс дорыс
јонжыка (аплодiсментјас).

Куѡ мiна Анна Нiколајевна јорт јылыс шуѡмын
вiставсѡ: „Большевиѡтскѡј колхозјас вѡсна тыш, кол-
хознiк зајiточнѡј олѡм вѡсна тыш чужтѡ героичес-
кѡј бојеч ударнiкјасѡс, кодјас гѡгѡрвоисны, мыј кол-
хознѡј стрѡј да колхознѡј ембур колѡ виѡны сiнмѡс
моз, колѡ виѡны сiјѡс ас ембурсыд-на јонжыка. Кол-
хознѡј ембур дорѡ јона гѡгѡрвоана, геројскѡј ташѡм
виѡдласлы прiмерѡн лѡѡ Первѡмајскѡј сiктсѡвет
увса, „Гѡрд сѡеревоѡбѡделѡнiк“ колхозса колхознiча-
лѡн—МТФ-са мѡслыстыслѡн Куѡ мiна Анна Нiкола-
јевна јортлѡн вѡѡмторјыс“.

„Тавѡса окѡабр 15 ѡд лунѡ пѡжар вѡсна сылѡн
сотчiс керка, ембурыс да мыјкѡ мында прѡдукта.
Куѡ мiна јорт кор адјiс керка сотчѡмсѡ, медвоѡ кут-
чысiс спасајтны МТФ дорыс скѡтѡс i сѡмын сы
бѡрын, кор скѡтсѡ вѡтлiс пѡжарсыс бѡкѡ, котѡртiс
ас сотчан керка дорас“.

Со куѡѡм јѡзѡс, кодјас став сѡлѡмнаныс сетчѡ-
ны соцiализм стрѡитан ужлы, чужтѡны колхозјас.

Куѡ мiна Анна Нiколајевна (сiјѡ танi, слѡт вылын)
лѡѡ мiјанлы прiмерѡн (аплодiсментјас, „Ура“ гор-

зөм). Соколскөй райкомпарт да рік бура донжалыны сылыг поступоксө, чорыда отсалыны и ембур боксаң.

Жортјас, ми колхозјасын быдтам збылыг став сөлөмнаныс преданнөй выл, јөзөс, геројјасөс, кодјас сулалөны социалистическөй собственност вөрәөдтөм вөсна.

Тайө выл јөзсө ти төданнөй. Найө—ти аснөй. Тијан пыг быдөһлөн ем вывти гырыг вермөмјас колхознөй уж паккөдөм вөсна, колхозөјассө большевистскөй јасө,—а колхозникјассө зајіточнөјјасө пөртөм вөсна, тышкасөмын, кулаккөд тышкасөмын, колхозјасыг кулакөс вөтлөмын, лодырничествокөд, разгилдајствокөд тышкасөмын, уж производительност да уж дисциплина кыпөдөмын и с. в.

Но, жортјас, колхознөй став тайө вермөмјасыг кодјас јылыг ме тјјанаы висталі, оз на петкөдлыны мыј воҙө ужыс кутас кокныжыка муны, самотөкөн, сөкыдторјастөг, чорыда ужавтөг, мыј өһи-пө „дело в шляпе“ да воҙө выј вылын моз гылыда кутас мунны, кызі бытөбө бура вөчөм, шылөдөм, гуранјастөм туй куча.

Коді мөвпалө, мыј мијан туй воҙө лоө шылыд да гылыд, сјјө ылаалө. Ми возын—ношта гырыг топканјаса, гуранјаса туй, коді тырөма лөпјасөн вожегөдса туй моз-жө (Вожегсаң Тігінөз туй). Тайө туй вывсыс муртса 20 кілометр коластыг ме лыдди да кајис вылөһ чегөм 15 чөрс.

Сіз-жө и колхозјас течан ужын мијанлы лоө-на даныдасын гырыг сөкыдторјаскөд да лоө-на мыјкө пыра мунны примернө сецдөм-жө сөкыд туйөд, куцдөм

вожегодса туй, көні, ылалыштан-кө, лічөдыш-
танкө вөжжі, то верман мунаи телегалыс
і чөрссө чегны.

Колхозчык јортјас, ударчыкјас, оз поџ демобілі-
зуйтчыны, оз поџ лічөдны ыжыд уж да классовј
суслун, өд лодырөс міегө-на венөј, гусасысјас, се-
щөм јөз, кодјас вічөдчөны олыштны јөз щөт вылө,
колхознөј уж щөт вылө, щөщ жө-на ловјаөс, кулакөс
абу-на-жө помөз пасвартөма, а өд парачитјаслөн
став тајө кампанчыыс—колхозлөн врагјас, накөд-кө
не тышкасны, колхозыс-кө не шыблавны, то најө
вермасны і колхозсө кістны. Оз поџ щөщ вунөдны
і бөрөкомөм колхозчык јылыс, коді вічөдчө ещажык
ужавны, унжык бостны, госуларстволы. прөдукція
не сетны, доходсө јуклыны не бостөм лунужјас
серті, а став једокыслы өтмындаөн да омөлік уж
качествоыс бергөдтөг.

Сымын өдјө, сымын воџжык мі тіјанкөд венам
колхоз течан ужјас куџа сөкыдторјассө, кымын чо-
рыда кутам тышкасны тајө тырмытөмторјасыскөд
да дорвыв олөмө пөртны леҕінскөј лозунг: „коді
оз ужав, сіјө оз сој“...

Оті колхознөј собранчыө вылын ме кывлі кол-
хозчыкыс со кущөм сорні:

„Кыџи-нө сіџи доходсө јуклыны сөмын лунуж-
јас серті? А сіџнад меным наҕ оз тырмы, колхозлы
ковмас тырмымөн сетны“.

Кор јуалісны тајө колхозчыкыс, кымын лунуж
сіјө бостіс, сіјө өткажйтчіс віставны. Но колхозчык-
јас ердөдісны сіјөс. Вөлөжкө, сіјө удалөма сөмын

20 лунуж. Ти адзанныд, колхозың, лока ужалис, а
һаһла һуждчө.

Мөд колхозын паныдағлі кулацкөј мөвпјасөн:
„еща лунуж, бостыс колхозыңкөс-пө гөсударство
һаһтөг оз кол“. Тајө лодырјас тајі сорһитөны.

Со тащөм сама мөвп-сорһјас куҗтаыс і колө
кучкыны. Те еша лунуж бостін, сы вөсна тенад һа-
һыд оз тырмы выл урожајөз. Сіңкө төд,—болше-
вістскөј колхозлы да пролетарскөј гөсударстволы
мог абу те дорөз. Колхозын сөләмыс ужалөмөн, быд
колхозыңк вермас дај колө сылы вермыны ассө
аслыс тырвыјө сузгөдны һаһөн, а дышөс, лодырөс,
мышсө паччөрын пөжысөс колхоз-һі, гөсударство-
һі һекор ез көсјығлы дај оз кут вердны.

Міјанын сіјө морт кутас бура овны,
сіјө өдіјө мөдас зажіточнөј олөмлаһ, се-
щөмлөн лоө ставыс тырмымөн, көді кутас
бура да сөләмыс ужавны.

Лодырјаслы паныда тајө візсө колө чорыда да
һемжаміттөг нуөдны.

Јортјас, енө вунөдөј сещөм тырмытөмторјас јы-
лыс, кодјас вөліны уна колхозјаслөн тувсөв көза
да урожај ідралан кампаһнө нуөдігөн, кор көзліс-
ны омөлік көјдысөн, протравіттөг, тельзна колалө-
мөн, омөліка дастөм, омөліка гөрөм, омөла піһовтөм,
еща кујөдалөм му вылө, ез тырмымөн бура вермағ-
ны јог турункөд (лока јог весалөм) да с. в.

Колө өһісаһ-жө да бөлө чорыда босғыны да сет-
ны 1934 вога вылын урожај да сещөмөс, мед сіјө
лоіс 1933 вога дорыс озыржык,

Војвыв Крајын мијанлы колө воодчыны устој-чівөј, вылын урожајө, коді мед воыг-воодорвыв кајіс. А сы могыг колө өнісаң-жө възмөстчөмөн тышкасны: лептыны ежа, гөрны коскөм, мујас вылыг керавны кустјас, весавны ізјас, гырыг ізјассө гуавны, васөд местајасын кодјавны канавајас, костыны, дастыны кужөд, заптыны пөјім, морт кужөд, известка,—енө вунөдөј, мыј мувынгөданыд өтї медса колантор, коді кыпөдө мијанлыг урожај.

дастыны көјдыс, сы могыг колөдны медбур, бөріөм көјдыссө, весавны сїјөс, бура віңны, ңе лезны шыкыны көјдыссө, протравитөм вылө дастыны колана торјас.

Пыр-жө быд колхозын колө прөверитны севооборот олөмө пыртөм. Көн-сурө тајө ужнас зугсісны, мукөд колхозјасас севооборот абу нуөдөма олөмө, лөка лөсөдөма, абу мусінјас сертї да ас колхознөј овмөс віч (направленьө) сертї. Колө агрономөс кыскыны севооборот лөсөдөм куңа бөмө активнөјжыка ужалөмө.

Өні колө-нын дастыны інвентар, віңму ужалан машинајас, чоңтавны најөс, тырмытөмјассө ңөбавны да с. в. Гөрігөн өткымын рајонјасын колө вуңны кык амыса плугјасө, параөн да тројка вөлөн гөрөмө. Тақі почас чінтыны ужалан вын лыд, кодјас кутасны ужавны му вылын, да кыпөдас уж производительност дај бурмөдас сылыг качествөсө.

Мијанлы колө ставсө вөчны мед ескө буржыка овладејтны віңму овмөсса техникаөн да машинаөн.

Вундигөн, страдна дырји удайтчывліс паныдасны сешдөм колхозныкжаскөд, кодјас нораслісны, мыј вундан машина омөлік, оз шогмы, мыј сы помыс уна вошөм лоө (шепјас му вылө колөны), щөкыда сувтлө машина і с. в., но став тајөтор артмыліс ез сы вөсна, мыј машинаыс лок,—машинаыд-тө бур,—а сы вөсна, мыј јөзсө омөла велөдөма машинаөн вөдитчыны-вескөдлыны да сјјө оз кывзы најөс. Медым машинаөн бура вескөдлыны да ужавны сы вылын ыжыд пөмза вајөмөн, сјјөс колө велөдны да ставнас төдны, быд гажкаөз щук.

Төвса каднас колө велөдчыны вескөдлыны виаму овмөсса став сложнөј машинајасөн, буржыка најөс төдмөдны. Төвса каднас колө уна сурс колхозныкөс велөдны агротехникаө, машинаөн ужалөмө.

Тајөтор-кө, быд колхоз олөмө пөртас большевистскөја, мијан ем став поғанлун сешдөм урожај кыпөдны да көза плөшщадјас паскөдны. мыј мөд пјавілетка помө мијан Војвыв крај потреблајтан крајыс лоө производ ашщөјөн, кодлы тырмас аслас һаһыс (аплодисментјас).

V. СКОТВИҚӨМ КЫПӨДӨМ ПЫР ЗАЖИТОЧНӨЈ КОЛХОЗНЫКӨЗ.

Тајө, јортјас, колө і скөтвиқөм кыпөдөм вөсна, өд кымын уна ми пондам вөдитны һаһ, сымын јонлоас көрым база скөтвиқөмлы.

Мувиқ вөдитөм кыптөм-паскалөм, һаһ вөдитөм кыптөм-паскалөм, көрым кумтурајас улын көза плөш-

шаф сөдөм—быт колана торјас, медем өдјө сөв-
мөдны скөтвиқом.

Міјан, јортјас, көн-сурө петкөдчалөны кулацкөј
сорнјас, мыј мөскыд, кукаңыд, өшпөыд, чаңыд—
колхозлы тајө ставыс сөктөд, ковтөм сојысјас, мыј
најө сојоны колхозөс, мыј скөтвиқом оз сет доход
да с. в.

Та нога сорнөыд, јортјас, кулацкөј сорнө, вред-
нөј сорнө, најөс вескөдөма сы вылө, медем колхоз-
зөс ез лө пөртөма большевистскөјө, а колхознөкјасөс
зајөточнөјө.

Со мыј гөгөрвоны колө: сөмын өтө мувиқ
вөдөтөмын, быд өкас скөтвиқом кыпөдтөг-
паскөдтөг, медеаңын міјан Војзввкрајус-
ловіјөјасын, колхозыдлы быт лоө сулав-
ны өтө местаын, коңер оломөи овны да
быт пондас өмөлтчыны да жебмыны.

Сөмын өтө полөводствоөн колхозтө он кыпөд,
колхознөкыдлы зајөточнөјө не пөрны.

Збыл ногөн-кө војзввса крестанөнылы, војзввса
колхознөкылы, өдвө-кө тајө вопрос вылас колө уна
сувтыны, өд өтка өвмөсыс кызвыннас вескөдчө-
ма скөтвиқомлаң, но медем лоө јонжыка есканаөн,
ме тіјанлы вајөда өткымын фактјас, кодјас тіјанөс
өскөдасны сзын, мыј скөтвиқом кыпөдтөг зајөточ-
нөј оломө туј тупкөса.

Со кушөм оломөыс колхозын, кодө тырөдонөн дон-
јалөс скөтвиқомлыс коланлунсө, сувтөдөс ас ордас
образцовөја, да весөг тавоңын ассыс бур оломөсө

лӧсӧдӧ скӧтвиӧм вылын, колхозникясӧс чорыда нуӧдӧ зажиточнӧй олӧмӧ.

Чибсарскӧй рајонувса, „Ударник“ колхозлӧн 38 овмӧс, МТФ-ӧ сувтӧдӧма 33 мӧс; воӧдчӧс сетчӧя, мыј ӧнӧ сылӧн скӧтвиӧмыс доходыс став доход пӧвссыс 70 пр. лӧбӧ жынгыс унжык. Суткиа лыстӧм быд мӧслӧн содӧс 12 литрсаӧ 18 литраӧя. Јӧв поставка тајӧ колхозыс тыртӧс јуль 1-јја лун кезлӧ. Сотај, асзад, кӧнӧ скӧтвиӧмыс сувтӧдӧма бура, сенӧ јӧв налог мынтыны коккӧид уж. Планыс ӧтдор колхоз вузалӧс госуларстволы 40 центнер јӧв, сы вылӧ бостӧсны проттовар. Вузалӧм јӧв продукцияыс колхоз бостӧс-нын 8000 шајт доход, а ставсӧ видчысӧ 15 сурс шајт. Колан во краснӧй колхознӧй жарманга вылӧ тајӧ колхоз медјонасӧ вајлис скӧтпом продукция, ставсӧ 3.200 шајт дон, куш ӧтӧ мануфактура најӧ нӧбӧмаӧс 8 тук. Тајӧ колхозас быд колхозник ас ордас виӧны 10—15 ыж да 50 пр. мында колхозникыс мӧскаӧс.

Со тӧјанлы прӧмер, мыј сетӧ бура сувтӧдӧм. тӧждысӧмӧн паскӧдан скӧтвиӧм.

І со мыј аргмӧ, кор кулацскӧй сорнијас сы жылыс, мыј скӧтвиӧм оз сет некушӧм доход, пондӧны пӧртчыны олӧмӧ.

„Путь к социализму“ колхозын (Вӧлад рајоныс) —нымыс, асзад, кушӧм почотнӧй,—140 овмӧс. МТФ-ӧ сувтӧдӧма 54 мӧс. Јуль тӧлыгыс лунја јӧв ӧтӧ мӧс сетӧма 2,1 литр, јулын—1,6 литра, августын—1,3 литра. сентябрын—1 литра.

Тащом колхозыдлөн 46 процент куканыс кулома. Јов налог сентябр 20-д лун кезлө тыртөма сөмын 44 пр. Тащом колхозыд, көнi скөт бөрса дөзөрiтөмын зорiзалө кулацскөй вредительство, оз регыдөн сувт колхозныклыс олөмсө бурмөдан паскыд туй вылө.

Төдвыланыд бостөй, колхознык јортјас, мыј мөс, порс, ыж, вөв—медкqlана торјас јонмыс колхозлөн да зажиточнөй колхозныклөн. Скөтвiзөм Војвыв крајын лоө подулөн мiјан мувиэ овмөслы, а колхозлы да колхозныклы— вынаун да доходност содөмас медыжыд јукөдөн.

Артыштөй, куцөм ыжыд төдчанлун мiјанлы скөтвiзөмыс нөшта i со куцөм фактјасыс. Совет Сојузын государстволы выј сетөм сертi, да нөшта медбур качества выј сертi, мiјан крај сулалө мөд местаын, возын муно сөмын Рытыввыв Сiбир. Вөр-експорт бөрса, Совет Сојузса социалистическөй овмөслы коланлун сертi да төдчанлун сертi Војвыв крајын јөла скөт вiзөм лоө медтөдчана отраслөн. Збылыс шуны-кө, Војвыв крајыд абу сөмын валютнөй цех, ставсојуза лесопiлка, сiјө сiз-жө вына ставсојузса јөв фабрика. Војвыв крајувса овмөслы тащом псдувјас пуктөмсаң мiјанлы i колө стрөитны мiјан ужлыс практикасө да урчiтны туйвiзсө, кытчө колө шыбытны мiјанлыс медыжыд выннымөс да вiманкөнымөс. Пролетарскөй государствоөн мiјан воэо сувтөдөма кык медгырыс да централнөй мөгјас.

Вõрекспорт пыр перҗыны социалистическõй ов-
мõс колõм вылõ валута да скõtвиқõм паскõдõм пыр
содтыны јõв да выј перҗõм-вõчõм. Та вõсна, јорт-
јас, пондам-кõ виқõдны пролетарскõй государство
интересјассан, робочõй класс да колхозник инте-
ресјассан, кõч мыј, а мијанлы колõ кыпõдны да пас-
кõдны јõла скõt виқõм. Но делõйд абу сõмын та-
ын. Колõ, медем ми скõtвиқõм кыпõдõмõн, јõв ов-
мõс паскõдõмõн воим сещõмõз, медем ми пондим
вермыны не сõмын кокыа тыртны пролетарскõй
государство воын выј да јай мынтõм куҗа кесы-
сõмјас да сижõ-жõ кадõ õдјõ рõдмõдны овмõсын
скõtлыд, но медем и колхозниклы лои тырмымõн
јõв, выј и јай. Сиз-кõ, скõtвиқõмтõ паскõдны колõ
не сõмын пролетарскõй государство интересјас бок-
сан, но и колхозник интересјас боксан, медем быд
колхозник мунис õдјõ воқõ, зајитчнõй олõмõ.

Скõtвиқõм колõ и сы вõсна, медем кыпõдны да
паскõдны му ужалõм, содтыны урожајност. Скõt
сетõ кујõд, а сижõ мијанын õнõз-на лоõ медтõдчана
мувынсõданõн. Та сан му ужалõмлõн да
скõtвиқõмлõн мõда-мõдыскõд јитõд. õтыс
мõдсõ содтõ, õтыс мõдысы паскавныс отсалõ.

Содтам кõза плõщадјас, содтам Һан да кõ-
рыма културајас вõдитõм—сиз-кõ-нõ ми јонмõдам
кõрым база скõtвиқõм кыпõдõм-паскõдõм вылõ. Со-
дõ скõt лыд, сиз-кõ-нõ содõ кујõд, медем колхоз-
нõй мујас вылыс богтны ыҗыдҗык урожај. Но ко-
мандујтны сиктса овмõсын колõ јõла скõtвиқан
потребностјаслы.

Му ужаломлөн да скөтвиқомлөн мөда-мөдыскөд итөдыс медбура тыдалө отлаөдламкө кык колхозос „Красный пахарь“-ос В-Устьужскөй рајоныс да „Красная заря“-ос Парфеновскөй сиктсөветыс, сiјө-жө рајоныс.

Көза да пашња тајө кыкнан колхозас быд морт вылө воө пөшты отмында. „Красный пахарь“ колхозын быд овмөс вылө воө 1,32 отувтөм мөс, а „Красная заря“-ын—0,72 мөс. Бостны-кө отувтөм да отувттөм скөт, то артмө, мыј „Красный пахарь“ колхозын, 1 гектар пашња вылө воө 0,51 мөс, мi-бө мөсжын, а „Красная заря“ колхозын 1 гектар пашња вылө воө сөмын 0,38 мөсјур, мiбө мөскыслөн көјмөд пайсыс неуна унжык. Мыј жө артмө сы вөсна, мыј өтi колхозыс мөд сертыс унжык мөска? „Красный пахарь“ колхоз, кодлөн скөтыс унжык, 1 гектарыс бостөма 11,8 центнер су, а „Красная заря“ колхоз, кодлөн скөтыс ешажык, бостөма сөмын 5,1 центнер. Сiз-кө, көнi скөтыс унжык, көнi мусө буржыка күйөдалөма, сенi i су урожај кык мында унжык. Шобдi урожај первој колхозын 11,7 центнер, а „Красная заря“-ын, көнi, скөтыс ешажык, гектарыс шобдi урожај бостiс сөмын 9,6 центнер.

„Красный пахарь“ колхоз быд гектарыс бостiс 110 пудјыс унжык id, а „Красная заря“-ын id урожај весiг i 60 пудјөз ез во.

Тајө отлаөдломыс, ме ногөн-кө, тiјанлы гөгөрвоана дај тыдалө на костыс торјалөмыс.

Виқөдлөј, кызi артавсө доход ыждаыс тајө кык колхозас. Унжык скөта колхозын отувја скөтвиқө-

мыг докод өтi овмөс былө 112 шајт, а „Красная заря“ колхозын, көнi скөт лыдыс ешажык, скөтви-
қомыг керка јур былө воө сөмын 75 шајт.

Керка јур былө мувөдiтөмыг да скөтвиқомыг докод первојја колхозас 100 шајтөн унжык мөдас сертi; лунуж былө первој колхозас воөма һаһ 3,8 кгр, мөдас—сөмын өтi кiлограмм.

Со тiјанлы, јортјас, олөмыг бөгтөм факт; кушөм жыд преiмуществојасыс скөтвиқөмлөн колхозлыг да колхозыкјаслыг доходсө содтөмын.

Тасаһ веккыд туј мiјанлы: медым мi тiјанкөд пырыстөм-пыр-жө да қик збылыг бөгтөм кыпөдны да сөвмөдны скөтвиқөм.

Војвыв крајувса колхозјаслы кызвын-нас колө лоны скөтвиқыгјасөн. Мiјанколө сувтөдны ас воқө мог: Сөвет Сојузын Војвыв крајөс пөртны социалистическөј скөт-виқөм паскөдөмын, меда-һiн јөла скөт-виқөм паскөдөмын, воқын муныгө да образцовөјө.

Мыј-жө, јортјас, мiјанлы колө вөчны, медым скөтвиқөм паскөдөмын сојуз пышкын сувтны мед-воқза радјасө?

Серт-жө, кықi i војдөр, медвоқза өчерөдөн чест-нөја, добросовестнөја да өдјө тыртны государство воқын обязательствојас—јай, выј, вурун да мукөд поставкајас.

Скөтвиқөм куқта, медым Сөвет Сојуз пышкын сувтны медвоқза радјасө, мiјан колө со мыјјас вөчны:

1. 1935-од во помагиг кезлө кык мындаодны крайн скөтлыд, та пыщкө том скөтөс щөщ арталомон. Уж абу кокни, абу зөма, сөкыд уж да быд колхозсаң да колхозчыксаң, быд совхозсаң да сени ужалыс робочөйсаң, парторганизацйасаң да политотделжасаң корө чорыд вөма да зелөдчылөм.

2. Том скөтөс, медга-нын кукаңжасөс да јалавичјасөс виэны ставсө. Артыштөј, јортјас, мыј өтi прөцент мында скөт јурыс мијан Војвыв крайн лоө 100 сурс пуд јай. А скөтвиэомад воштан-кө 10 прөцент мында, то тајө лоас-нын, јортјас, 19 сурс тонна гөгөр—бурец сымында, мыјта мијанлы колө мынтыны государстволы. Мијанлы колө сөмын чинтыны скөт кулөмсө i ми сизөн нөшта јонжыка вөчам аслыным кокнөд государстволы јай поставка мынтөмын.

3. Ош пијанөс виэны вөсаң воөнжынјөнөз, быдтыны најөс јай вылө. Тајө-нө, јортјас, мијанлы мыј сетас? Ми тiјанкөд 50 пр. мында ошпијансө-кө виэам воөз, мијан колхозјасын секи јайыд содас ескө 300 сурс пудјөз, а нөшта-кө воөнжынјөнөз нужөдам да нөшта бур пөскөтина вылын виэам, јай секи матө кыкмында содө. Они тi думыштолөј, мыјта тi воштад, кор тi начканныд 2-4 төлысса либө вожынја ош пiөс. Тi воштанныд уна со сурс пуд јай. Колө сөмын мијанлы өтi во чөж виэны ош пијанөс, кукаңжасөс, кодјас оз мунны быдтөм вылө, тајө төвсө најөс бура доэөритны, а гөжөмнас лезны пөскөтинаө сөвмөм вылө i ми, јортјас, тiјанкөд 1934-д воын-

нын бостам велуна јай, робочојјас пөртјө і колхоз-
ныкјас пөртјө. Та вөсна мијанлы колө тышкасны.
Ем мыј вөсна тышкасны да мыј вылын ужавны.

4. 1934-d воын-нын тырсөдны став зоңвиҗа бур-
мөсјасөс і медвојдөр тырсөдны племеннөј да места-
вывса породаыг бур өшјасөн. Тјан колхозјасад
ыҗыдалоны сешөм мөвпјас—мыла-пө ме понда тыр-
сөдны көбылаөс, вөдитчыны чибөкөд да с. в. Јорт-
јас, та нога сорныјасыд абу колхоз пөмза вылө.
Мыј вөсна? да сы вөсна, мыј чибөыд, мед көт сјјө-і
абу бур рөда, абу племеннөј, і ужалөм вылө сјјөс
быдтыны оз шогмы, век-жө сјјө сетө і јай, і ку, і
государстволы уна мукөд пөлөс колана прөдукта-
јас: кок гыж, бурыг-сі да с. в. Озырмө-ө сыыг го-
сударство, сөдөө сыыг колхозлөн доход амі оз?
да, озырмө, сөдө. Ся-кө, сувтөдөј ас возө мог-
тырсөдны став зоңвиҗа да новлөдлыны
вермыг маткајасөс, щук тырсөдөј 1934-өд
воын і 1935-d воын быт бостны быд матка-
лыг приплөд. Тајө озырмөдас колхозөс.

5. Быд во кыкыг тырсөдны порсөс, бостны приплөд.
Тајө абу сөкыд, кокныда. тајөс ми вермам вөчны. Ен
вунөдөј сы јылыг, мыј порс—сешөм пемөс, коді
быд вердөм көрым једныца вылө сетө медуна јай.

6. 1934-d воын кыпөдны мөсјаслыг лыстөмсө
1933-d во серті еҗа вылө 30 пр. мында. Ми арта-
лам, мыј 1933-d вөса төлын мөс лыстөмыд мыјкө-
мында кыптыштас. сы вөсна, артавыны-кө тавога
лыстөм серті, 1934-d воын сјјө кыптас 35 пр-ыс-
унжык.

7. Кыпданы скотлыг сөктасө. Колхозјас да колхозчыјас зев омөла вердөм скөтөс госуларстволы здајтгөн уна воштөны. Крајснаб арталөм сертї мїјан колхозјас омөла вердөм скөтөс госуларстволы здајтөмыг воштөмаөг 13.900 центнер јай, лібө 80 сурс пуд.

Кыз-жө, јортјас, тајө сїзім могсө пөртны олөмө, вермам ог најөс венны да емөсө сы вылө верман-лунјасыс? Ем, јортјас, сөмын колө еновтчыны скөт-вїзөм вылө кїјас леэөмөн вїзөдөмыг, а сосјас пу-жөмөн тајө почотнөј ујас бөстгыны.

VI. РЕШІТЕЛНӨЈА ТЫШКАГНЫ СКОТ ДӨЗӨРІТӨМЫН ОМӨЛТОРЈАСКӨД

Медвојдөр ме жеңыдїка долјалышта мїјансыным скөтвїзөмнымөс. 1932—1933-д вога төв скөтвїзөмлы вөлі јона сөкыдөн. Омөла ужалім мї 1932 д вога тожөмнад, ег вермөј лөсөдны скөтлы тырмымөн кө-рым, а сыыг—төвнас ковміс јона чорыда мынтыг-ны. Көрым сузгытөм уна рајонјасын і колхозјасын вайөдіс уна скөт воштөмө. Танї ез ічөт рол ворс жулак: колхозө да МТФ-ө кулак пырөдчїс да, пыщ-саңыс нуөдіс ассыс вредїтелскөј ужсө—бырөдіс колхозлыг скөтсө; кулаклы отсасїсны рвачјас, код-јаслы колхозса өтувја иңтересјасыс вөліны мөд дел-дөөн, медвозза делөөн-жө вөлі—медым начкыны мөс-көс, кукаңөс да јайсө сојны. Скөтвїзөмын вошөмјаслы отсасїс скөтөс омөла дөзөрїтөм. Мїјан емөс ра-јонјас, көнї скөтвїзөмөн торја омөл, көнї торја сө-

кыда төвјисны, і сещөмјаснас колө индыны Воже-
годскөј Нандомскөј да Тотемскөј рајонјасос.

Өнi скөтвiзөм еща шымалө, і мi тiјан возын вер-
мам петкөдлыны воэлаң мунөм—содө скөтлыд мед-
јонасө молоднак щөт вылын.

Петкөдлөм могоы ме вайөда тiјанлы өтi кол-
хозөс, кодi абу бөрын кыссыс-ны, абу возын муныс-
ны. Тајө—„Большевик“ колхоз Подосиновскөј рајоныс.
Нөшта шуа—тајө абу медбур колхоз. 1933-д вога
јанвар 1-јја лун кезлө тајө колхозыслөн вөлі 38 мөс-
јур, 1933-д вога сентабр 1-јја лун кезлө-жө—55
мөсјур, на пыщкыс мөс вөлі 18, лоi 25. Өтi
вога кукаң вөлі 14, лоi 18. Јалавiчјас 1933-д вога
јанвар 1-јја лунөз ез вөв, 1933-д вога сентабр 1-јја
лун кезлө-жө лоi-нын 11 јалавiч. Заводiтiс кып-
төм, і кыптөмыс медјонасө мунө том скөтөс быд-
тан вiзөд. Порс лыд сiз-жө содө: вөлі 23, лоi
46, вөлі 4 ең, лоi—10. Содө колхозныкјаслөн өтувт-
төм мөс лыд. Колхозныкјас кiын тајө колхозас вөлі
лыддысө 38 мөс, өнi—39, өтi мөс содөма. Колхоз-
ныкјаслөн кукаңјас ез вөвны, өнi—19, вөлі 12 порс,
лоi—29.

Тащөм-жө воэө мунөм төдчө уна мукөд колхоз-
јасын, шуам: „Парижский коммунар“, „Красный сея-
тель“ Трiозернөј рајоныс, „Всходы Сталина“ Ха-
ровскөј рајоныс. Сiјө јортјасыс, кодјас ветлисны
местајас вылө тајө делөсө төдмөдөм могоы, шуөны,
мыј быдмөмлаң мунөмыд төдчө кызвын колхозјас-
ын і мыј тајө колхозјасыс скөт вiзөмөн, скөт бөрса

дәәритөмөн лоны типичнөйясөн; крајувса мукөд колхозјас пөвсыс најө һинөмөн оз торјавны.

Но, јортјас, тајө бур быдмөмыскөд өтщөщ—колхозјасын скөтлыд содөмыскөд өтщөщ (содөмыс көт і һөжмыд-на)—ем-на мијан сещөм колхозјас, кодјас скөтвиҙөмын петөны омөла да ковтөм игөјасөн. Со, бостам-көт Тоғемскөй рајонувса „Мајак“ колхозөс. Колхозыс ыжыд, 102 овмөс котыртчөма. Мыј-жө сен вөчсө? 1933-д воын чини 18 вөв: куліны тувсов көңа кампаңһө дырји. Тајө-һө мыј?—Тајө кулак самө лөңсөм, һекытчө тустөм уң вермисны вайөдны татчөң. Чини 24 мөс, 8 јалазч, 120 кукаңһасыс мөслөн кулі 80 кукаң. Кытчө да кущөм ногөн вошталисны тајө скөтсө? Вөлөм-пө, начкөмаөс 34 мөс, 12 өш пи, өтө арөсөң кукаңјасөс—34 кукаң, бығө-пө „сојөма ош“, кыңи висталө колхозса правмеңһөыс, 7 мөс да 3 јалович эверјасыс тајө колхозад вывти һин горшөс. Ме думайта-на. „эверјасыс“ тани поздысөмаөс бөжтө-мөс дај кык кјаөс, кулак индалөм серти ужалөны. 1933-д воын ловчөм кукаңјас пыщкыс сени саммөмаөс-һин начкыны 75 кукаң. Со-тај, чорт воңми, кущөм „ударнөй“ өдјасөн специализирүйтчөма тајө колхозыс скөтсө бурмөдөмын. Мыј-жө ердасис тајө колхозас? Ердмис, мыј „Мајак“ колхозын јуралысыс вөлөма кущөм-кө Лтнөков, кулак, кодлөн војдөр вөлөма выј завод да 10 мөс. МГФ-өн јуралысыс—Клотова—кулөчка. Но сјө, колө жалитны, мијан судөбнөй органјассыд сусжык вөлөма, улитөма судувсыс пыщјыны. Врајаслөн банда һүөдөма колхоз пыщкас вредительскөй уңсө, кодјас исползуйтөма

ос партјачејкаса секретарыслыс да сельсоветса жура-
лыглыс классөвөј суглун воштөмсө, і ті, колхоз-
нык јортјас, кулактө абу адзылөмныд.

Но абу өтнасөн „Мајак“ колхозыд: Тотма райо-
над оз сөмын „Мајакын“ лок ногөн скөт бөрса вѣ-
қодны. Со, мөд колхоз: „Новый путь“, сѣјө-жө ра-
јонгыс. Сені 37 овмөс. Скөтвѣқөмыс „Мајак“ кол-
хозын код-жө лок. 1933-д вога јанвар 1-јја лун
кежлө тајө колхозлөн вөлі 160 душ, а октабр 1-јја
лун кежлө колі сөмын 106; 1933-өн вога јанвар 1-јја
лун кежлө вөлі 109 мөс, октабр 1-јја лун кежлө ко-
лі 83; молодњакыс вөлі 29 душ, өні—14. 1933-д
воын чужөм кукањјас пышкыс ловјаыс сөмын 1.
Кулөма 8 мөс, начкөма—4-өс, көрым вылө вежөма
да вузалөма—9-өс.

Адзанныд, кушөм „шікарнөја“ олөны тајө ку-
лацкөј колхозас да сецшөм „бура“ ужалөны, мыј
скөтсө колөны көрымтөг, а көрым абутөмысла скөт-
сө көрым вылас вежлалөны.

Но кызі-жө тајө колхозыс воқөвылөсө пондас
овны?! Стелөсө сѣјө пырыгтөм-пыр-кө оз бурмөд,
кѣсгас. Но, јортјас, ме еска, мыј крајком ны крај-
ісполком оз лезны, медым тајө колхозыс кѣсгас.
Мі регыдзык вөтлам правлењњөсө, коді сецшөм
безобразнөја нуөдө ужсө, мыжсам колхознык-удар-
ныкјас да ударнѣчјас вылө да кыпөдам тајө колт-
чыс колхозсө. (А плод і с м е н т ј а с).

Јона-на вылын, јортјас, вошөмјаслөн прөцент.
МТФ-јасын, кызјонжыка котыртчөм овмөсјасын, 1933-д
воын мі воштім 17 пр. мында молодњак. Колан во

сертийд тајо ескө-і улынжык (колан во вöлі 22,8 пр.), но век-жө зев-на вылын.

Вошөмјас чінтөм вöснаыд мјанлы колө тыш-касны. Со сјјө помкаыс: медым нөшта јонжыка кыпөдны овмөссө да јонмөдны колхозјаслыг вын-сө — чінтыны вошөмјас, тышкасны накөд.

Скөт јона угөмлөн помкаыс бурөщ набөрса омө-ла төждысөмын, бур скөт картајас да телатныкјас абутөмын, медса-нин телатныкјас абутөмын, скөт вердигөн да јукталигөн весіг элементарнөј корөмјас олөмө нуөдтомын, скөтнымөс һајтпыщкын візөмын. А тајө ставыс нуөдө інфекціоннөј вісөмјас паска-лөмө, омөм ветеринарнөј обслуживаһысө.

Ыжыд төдчанлун скөтвізөм кыпөдөмын кутө ко-лана кадрјас бөрјөм. Тајө ужтө мјанын лока сув-төдөма. Колхозјасын омөла төждысөлісны мөслыг-тысјасөс, скөтнычјасөс, телатнычјасөс, пастукјасөс МТФ-өн јуралысјасөс бөрјөм-торјөдөм вöсна, сјјө уж вылас медбур колхознычјасөс да колхозныкјасөс сувтөдөм вöсна. Тајө ужсө щөкыда вөчлөны тер-масөмөн, мунө сјјө самотокөн, тајө уж вылыс ужа-лысјас пыр өтарө вежласөны.

Вунөдөны, мыј ловја машинаөс—мөскөс, порсөс, вөлөс да с. в.—дөчөрөтысјаслы колө сөщөма-жө сј-јөс төдны, кызі тракторіст асгыс тракторсө төдө, колө, медым скөтөс дөчөрөтысөлы дыр кежлө, војас кежлө, вөлі прікрепітөма скөтөс, медым колхознык бура верміс төдны асөн старајтан мөссө лібө вөв-сө і медым пемөсыс бура велаліс сјјө колхознык дінас.

Колө, медем быд мөслыстыс, скөтнйча, ыжјасбе дөңөрйтис төдісны аслас пемөсыслыс асгамалунјас-сө, капріјассө, прівычкајассө, төдісны, кушом нормаон да кызі вердны сіјс. Сөмын сек, кор скөтөс дөңөрйтис, быд скөтнйча мібө скөтнйк пондасны бура төдны налы сетөм пемөсјасыслыс прівычкајас-сө, олан герсө, сөмын секі мі вермам сувтөдны скөт бөрса бур дөңөр.

А өд көт і ңеуна честнөја да тырсөвестөн пондан-кө бостсыны скөт бөрса дөңөрйтны, і секи артмөны төдчана резултатјас.

„Смелей“ колхозын (Харовскөј рајоныс) телатнйча Коченкова Раисалөн кукаңјасыс ез-на кувлыны. „Большевик“ колхозын (Подосиновскөј рајон) Мохі-на Катеріна ужалө-нйн 1931-өд восан і ужалг чө-жыс ез-на вөв сешөм случај, медем кукаңјасыс сы-лөн вісмисны мібө куліны. Шатровскаја Настасга, Сталин нма колхозыс, Черевковскөј рајоныс, быд-тіс 18 кукаңөс 6 төлыгөз і нїөті кукаң ез кув. Шатровскаја јорт мукөд телатнйчајаскөд да ас сем-јасыс уж вылө кыскөмөн ладмөдіс картајассө те-латнйк вылө, шонтіс, а резултатыс—колхозас 95 кукаңыс кулі сөмын өті. „Знамя Ленина“ колхо-зын, Леденскөј рајонын, кык воон ез кув нїөті кукаң. Кукјассө сені дөңөрітө Медведова, дөңөрітө честнөја да тырсөвестөн.

Көні скөтөс бура дөңөрітө скөтнйча, коңук, көні пемөсјаскөд бура да честнөја вөдітчө лысты-сыс, көні бура да честнөја вердөны-быдтөны молод-њакөс, сені скөтвіқөмыд шогмана, а көні омөла дө-

чөритөны, көні колхозлөн правленьёныс оз төждыс скөтвизыс кадряс бөрјөм вөсна, сені ужды омөла муно.

Со, пример тујо босгам-көв „Северное хозяйство“ колхозос, Пороховској селсэветыс, Кубено-Озорској рајоныс. Тајо колхозас апрель төлысын өтї мөс 8 лунөн кыкыс кукаңасөма (герам). Тешкод! А вот кывзылөј, кыңи сїјө артмөма. Өтї мөс налөн кукаңасөма, но кук пїыс ас мам дїнсыс кыссөма мөд мөс дїнө. Кор воас скөтнїча да кукаңсө сїјө мөс дїнсыс адзас, шуас, мыј тајо мөскыс кукаңасїс. „Кукаңасөм“ мөскөс 8 лун чөж лыгтасны. Но пондылөј-жө сещөм кукаңасөм мөскыдлыс јөвтө лыгтыны. Јөвсө мөскыс оз сет да, шусны ветсанїтарла ыстыны. Ветсанїтарыд воөма (бура-кө, і сїјө нїнөм гөгөрвотөм морт вөлөма), шуө: „Вөраыс вїсө, груднїча, вөрасө зырало, секї і јөв мөдас“. Зыравны вөрасө пондїсны; но кор і тајо ез отсав, секї ветсанїтар шуїс, мыј танї наукалы ковмас прїмїтны мөд пөлөс способяс—мөд ног тајо мөстө ковмас мечїтны. І месїтїс: спрынцуйтїс кущөмкө составјасөн, а час мыст... мөскыс бөстїс дај кукаңасїс. Колхознїча-јас чујмїсны—кың-жө таз, өтчыд кукаңасїс-нїн-а, кымын кө лун мыст—мөдыс. Олөмад, шуөны, тащөм чудесајасыд оз овлыны.. Өтка овмөсын скөт вїдлїсны і ез вөвлы тащөм случая. Мөвпыштїсны, гашкө-пө колхозад пырөмөн мөсјасыд сещөм-нїн сознательнөјөс лөїсны, мыј кыкыс кукаңасөны. Но кор колана ног прөверїтїсны, адзїсны, мыј воңа кукаңыс вөлөма мөд мөскыс. А вот мөд мөскыслөн, кодї војдөржык

кукаңасома, збылӧз грудницаӧн вӧсмӧма: быт-ӧд, 8 лун чӧжтӧ он-кӧ лыгты!

Мӧд случая—такӧд кымын-жӧ, сӧз-жӧ петкӧдлӧ скӧт бӧрса бура вӧдӧдӧмлыс обраццяс“. Тајӧ— „Новая деревня“ колхозын, Вӧлегодскӧй селсӧветын, сӧдӧ-жӧ рајонын. Тулыснас мӧскыс њајт пыщкӧ вӧј-лӧма-да, кыскӧмаӧс, і медым сӧдӧс кӧстыны да шонтыны, скӧгвӧдӧмын јуралыс Фӧмін („тӧлка“ жӧ, буракӧ, мортыд вӧлӧма?, щӧктас скӧтњчајаслы, мӧссӧ бӧиӧн шонтыны, а ачыс мунас. Сӧдӧ щӧктӧм сертӧ бӧтӧ пестасны мӧссањыс метра ылаӧ кымын да пондасны „шонтыны“. Мӧскыд сесса „шоналӧма“-жӧ—бокјасыс жарӧтчӧма дај пыктӧма.

Мукӧд дырјӧ весӧг волӧ ташӧм безобраццӧјасӧз: „Красный Ухтомец“ колхозын (Вожегодскӧй рајонын) скӧг картаас делӧсӧ сещӧм „аккуратнӧја“ сувтӧдӧма, мыј мӧсјасыс, водасны-да, њајт пыщкас вӧјӧны, картасӧ ез вӧз шонтӧма і кор кучкӧсны кӧзыдјас, мӧсјасыслӧн бӧжјасыс кујӧд пыщкас кынмалӧсны. Думајтӧсны-мӧвпалӧсны, кыз ескӧ мӧсјассӧ лепгыны да мездыны бӧжјассӧ. „Тӧлка“ јӧзыд-да, адјӧсны тјӧ: сӧдӧм мӧс бӧжјассӧ кералӧсны.

Лӧбӧ нӧшта факт: „Красная Заря“-ыс (Харовскӧй рајоныс) ӧтӧ скӧтњца—Соколова—балаыслыс гола-сӧ кӧвӧн кӧрталӧма дај вунӧдӧма, мыј балаыс быдмӧ. Тӧдӧмыс, мыј балаыс сылӧн жагалӧ.

Сурлӧ паныдасны і сещӧм фактјаскӧд, мыј скӧт-сӧ вӧдӧны щыгӧн, торја-њӧн лудвылын јӧрсӧдӧгӧн: луд вылӧ скӧтсӧ сорӧн лезӧны, а пыртӧны воз, турунтор оз сетыны, сы вӧсна мӧскыс щыгјалӧ. Ха-

ровској рајјонд ветлөдлгөн ме пыралі „Красная нива“ колхозө (Рафинској селсоветыс). Кыла, грезд пасталаыс мөсјас баксөны, выјөн пелтө косалө. Јуала: көні стадөыс? Висталөны: көнкө-пө „луд вылын-пө баксөны“. „Но мыјла-нө, миса, баксөны?“—јуала бара. Пондiм төдмөдны, і мыј-жө вөлөма: вөлөм-кө, скөтсө картајассыс абу-на-і лөдлөмаөс, а кадыс 11 часнiн, сiз-кө гусалисны сојөмыс ещавылө 4 час, мөсјас шыгөс. Кызi тајө төдчас лыстөм вылө, виставыны нiнөмла.

Со, јортјас, мыјөн виставсө сiјө тор, мыј велуна колхозјасын зев-на гырысөс скөтвицөмын вошөмјасыс да мыј вөсна улын мөсјаслөн лыстөмыс.

Тащөм безобрациөјасыдкөд да сузсытөмјасыдкөд колө тышкасны. Тијансаң, кызi ударникјасаң, медвојдөр көмө суслун да решителност тајө тыш нуөдөмас. Мөд ног скөтвицөмтө ог вермөј кыпөдны.

Радөјттөг уж бердө бостцөмјасыскөд, расхлабанностыскөд, разгылдәјствоыскөд, кулацкөј практикаыскөд, кодөс веккөдөма скөт бырөдөм да начкалөм вылө, колө нуөдны немжалиттөм тыш, мыждыны мыжајассө, кыскыны ас бөреа колтчысјасөс.

Ен вунөдөј, скөтвицөмлы вөчөм ущербид лөө колхозјасыс да колхозныкјасыс гусавлөмөн.

Тајө ставыс корө бура сувтөдны да котыртны робочөј вын, уж, јонмөдны скөтвицән бригадјас. А мiјанын тајө абу-на јешцө. Велуна колхозјасын-на скөтвицән бригадјасыд лыддысөны сөмын на формалнөја, сылөн составыс вежласө, ужсө абу чорыда јуклөма, производственнөј сөвешцаңнөјас оз

чукортлыны, а тајо вајодо јорта-јортос кривкујтөмө бөрө кылгычясос кыскытөмө, животноводческөј бригадаын ударник корсурө оз овалы скөг картаын пөрадөк лөсөдыгөн, скөт бөрөа буржык уход лөсөдыгөн.

Уна аугөмјас да немөама пөрадөк абу уж нормајас аргалөмын да мынгыгөмын. А та сайын колхозчыкјаслөн бөгөгөмыс, скөтлыл да лыгтөм содтөм вөсна тышкагөмыс. Со, бөстаи-көв колхозјасын скөвннчајаслы да лыгтыгөјаслы мынгыгөм јона торјалө да вежласө. Бөстаи-көв „Восход“ колхозос: производственнөј заданнөыс лыгтөм кула сені сетчыгөсө дас лун кезлө фекадаса первојја луннас. Лыгтыгөјасыс тајо первојја луннас мөсјассө оз помөа лыгтыны, петкөдлөнн улынчык лыдпас, а сы серві і дас лунса норма артагөсө, чингөм нормаыд төдөмыс, пыр тырө содгөдөн, сиз-кө—жуннчајтөмөн перјоны унчык лунужјас.

Кукаңјас дөтөритөмыз лунужјас —оз жө вескыда артавны: шуам-көв, Харовскөј рајонын арталөны кукаң јур вылө кукаңыслыс сөктасө артавтөг. Лыгтан нормајас оз чорыда нубдөы, өгкымын колхозјасын өвн лыгтыс вылө воө 15 мөс, мөдлаын—4-5 і 6 мөс, лунуж аргалөм вежласө лунужыс 0,02-сань 0,04-өз

„Якорь“ колхозын, Кичино-Городецскөј рајонын, өткымын лыгтыгөјас вылө воө 5-7 мөс. „Парижская коммуна“ да „Красный Сягель“ колхозјасын уж нормајас да расценкајас сөгө МГФ-са јуралыс оз план серві, а прөсгө сиз—ылдөсас. „Красный сея-

тель* колхозын мөслыстыгы быд төлысын бостө 11 лунуж, а војса стөрөж 15 лунуж. Тајө некытчө шогмытөм уж, өд мөслыстыглон ужыс бөлөжык ответственной да квалифицированной војса стөрөж уж серти. Скөтвизомын ужалыгаслы колө мынтысны продукция лыд серти, индом нормагас тыртөм серти, јөв лыстөм серти; кукаңвизыгаслы да поревизыгаслы мынтысны јур лыд серти да јај содом серти. Колө чинтавны уждон мынтөм омөл ужыс, кукаңгас кулөмыс, јөв чинтөмыс, јајсөкта омөла содтөмыс да с. в. Сытөг ми ог вермөј скөтвизөмтө кыпөдны, ог вермөј јөв да скөт лыд содтыны.

Сіјө сложнөј моггасыс, мыј сулалө колхоз возын скөтвизөм кыпөдөм куфта, корөны, медым колхозник массагас вөлі вооружитөма төдөмлунгасөн, колө өні-жө колхозникгаслы котыртавны кружокгас, курсгас зоотехника велөдөм могыс, і медвојдөр скөтвизөм куфта медколана ужалыгасөс—мөслыстыгасөс, кукаң да поре дөчөритыгасөс да с. в.—лөсөдөм могыс.

Тајө почотнөј уж вылас мјанлы колө кыскыны өктгасыс став культурнөј вынгасө, і медвојдөр агрономгасөс, зоотехникгасөс, ветврачгасөс, ветеринарнөј санитаргасөс. Налы өні колө мөдног ужавны. На пыщкыс мјан ем ыжыд кадр, кодгас сөлөмыс ужалөны колхознөј производстоөс научнөј подув вылө сувтөдөмын. Но емөс на пыщкын і сещөмгасна, кодгас зилөны еновтчыны бөкө, оз отсавны колхозникгаслы колхознөј производстоөс сөвмөдны да котыртны.

Меным удайтчис паныдагыны сещом агрономкөд. Сылөн овыс—Блиньников, Рафинској селсоветыс, Харовској районыс. Селсоветас муно вөлі ыжыд собраньно. Собраньно вылас горнитисны і скөтвижом жылыс. І вот сижө агрономыс сувтө да ташом „реч“ висталө: „Дона јортјас, мијан вожө сувтөдөма ыжыд мог—кыпөдны скөтвижом. Тијанлы колө сы вылым ужавны. Кутөј гөдвыланыд, колхозьникјас, мыј мөскыд—зев пөлезној пемөс, сижө сетө јөв да јай“. Пырыстөм-пыр колхозьникјастө „јүгдөдич“: өд өнөз-жө најө сы жылыстө ез-і төдлыны-на.

Вожө висталө: „Ыж—көт і абу мөс коф, но тожө пемөс, тожө бур ваяө мортлы: јай да вурун. Чипанјас колк ваяөны“.

Мы-нө тајө колхозьникјасыдлы сетис? Нинөм ез сет. Но тајө абу-на ставыс. „Meddona“ мөвпалөмјасыс сылөн возынжык-на: Сижө шуө: „Колхозьник јортјас, мијан војвыв мөскыд—бур мөс, сещөмөс граһца сажыс он асқөј, медбур мөскөн сижө лыдфысөсө сывөсна, мыј сижө кынмыны і щыг овны велалөма“.
(Герам).

Со-өд, јортјас, агрономыд кызи „велөдө“ да „чүјдөдө“ колхозьникјастө: еновтө-пө мөстө дөжөритөмыс, сижө велалөма көзыдын і щыгын овны. Тајө—вредној і некытчө туйтөм филозофия, і ськөд мијанлы колө тышкасны. Кор ме кывлі агрономыслыс тајө сөрөмсө, терпеньноыс петі-да, чүјдөді сылы: „Кывзы, мыса, господін—агроном, өви чиган велөдлөма асөне вөвсө щыгјөн овны, да сылөн вөлыс кулөма“.

Мі корам быд агрономлыс, ветврачлыс, зоотех-
ніклыс, медем најө пондісны воэмөстчөмөн тыш-
касны колхозјасөс болшевістскөјө пөртөм вөсна, а
колхознікјасөс—зажіточнөјө пөртөм вөсна, медем
воэмөстчөмөн пондісны тышкасны ыжыд урожај
вөсна, јөв лыгтөм содтөм вөсна, скөт лыд содтөм
вөсна; медем Војвыв крај верміс перјыны Совет
Сојуз пышкын медвоzza места скөтвізөмын.

Мі көсјысам, мыј најө ужалөмлы мі сетам став
колана условіјөјас, отсалам налы, медем најө бур-
жыка ужалісны.

VII. КӨРЫМЈАС, СКӨТ КАРТАЈАС, ПРАВИЛНӨЈА ВЕРӨМ, СКӨТ БӨРГА БУР ДӨҖӨР—СО МЕДКОЛАНА ТОРЈАСЫС СКӨТ- ВИЗӨМ КЫПӨДӨМЛЫ.

Медем пөртны олөмө скөтвізөм воzө сувтөдөм
производственнөј могјас, медем кыкмындаөдны
скөтлыд, содтыны лыгтөм да с. в.—колө лөгөдны
колана условіјөјас.

Первојја условіјө—көрымјас. Скөтлыд кыкмын-
даөдан могщөктө содтыны көрым ресурсјас. Скөт-
візөм кыпөдөмыд медвојдөр лыкасө көрым база
паскөдөмө. Сіз-кө, медем паскөдны скөтвізөм, та-
јө уж бердас 1934-өд воын-нын ковмас јона чорыда
бостчыны, лөгөдчынысө-жө колө бостчыны өнісан-
жө, таво төвсан-жө.

Оппортуністјас өтарө-мөдарө шатласөны, мөв-
палөны, мыј мі огвермө сувтөдны ас воzө скөт лыд
содтан мог: сы вылө-пө көрымјасыд оз сузсыны.
Та ног мөвпалөмјасыд—кулацкөјөс, тајө філософіја-

ыд—абу мијан фiлософија. Ми ог вермө петны сыыс, мыјдта талун кешлө тавога во вылын көрым заптөма. Ми долженөс сувтөдны ас воғө могсө тағ: мијанлы колө содтыны сы мында-тө скөт, сы моғыс сымында вылө-жө содтыны көрым, да та вөсна тышкасны. Көрым мөслы да скөтлы, а абу мөс да скөт көрымјаслы. Көрымы д крајын тырмы мөн. Сөмын најөс колө прирөдаыслыс перјыны: најө-өд вөс вошөны. Тавога во вылын-ын колөм во сертi ми төдчымөн буржыка обеспөчитiм скөтөс көрымөн, но емөс-на өткымын рајонјас да колхозјас, көнјасын көрымыс 1933-34-өд вога төв кешлө озжык тырмы, көнi ковмас примiтавны торја мерајас, медым скөтыс төвјiс пөтөн.

Ем-ө крај пышкын верманлунјас, медым бура да пөтөса вердны кыкмындаөдөм скөт лыд? да, ем. Көрым перјөм боксаң мијан емөс јона гырыс верманлунјас. Ме өнi сы вылө i сувтла. Војвыв крајын нөл миллон гектарыс унжык вијјас да пөскөтинана. Но, јортјас, сiјө вијјасыс да пөскөтинајасыс вывтi омөлөс, тырөмаөс, на бөрөса оз вијөдны, оз дөзөритны. 50 прөчентыс унжык вијзгыс да пөскөтинаыс вөр улын да меторос улын, 20 прөцент мында нурө пөрөма, а та вөсна урожајностыс налөн вывтi улын. Вијјасөс да пөскөтинајас бурмөдөм вылын, налыс урожајностсө кыпөдөм вылын некөд-на ез ужавлы. Заводитлөј сы вылын көт ещайнка ужалыштны, вайөдөј пөрадокө вијјас да пөскөтинајас улыс выжыд терригориясө, i тiјанлы воас уна содтөд көрым.

Медым оз ло вес болгөмөн, ме көсја вочаодлыны мјанос заграичакөд: кушөма сени да мјанын скөтсө вијасөн да пөскөтинаөн обеспечітөма. Бостам Гермаңјаос. Вијөдлөј жө, мыј артмө. Гермаңјаын сура гырыс скөтјур вылө воө 0,3 гектар виј, мјан крајын—2,05 га, мбө квајт мында унжык Гермаңјаын серті. Пөскөтина Гермаңјаын сура гырыс скөт өті јур вылө воө 0,13 га, а мјанын, Војвыв крајын 2,53 га, мбө 18 пөв унжык. Коди-нө та бөрын лыстас шуны, мыј мјанлы некыс бостны содтөд көрым. Мыын-нө делөыс, мыј вөсна сещөм выжыд торјалөм мјана Гермаңја кост? делөыс вијас да пөскөтина бурмөдөмын, налыс урожајностсө кыпөдөмын.

Збыл-өд: мјан вијасыд сетөны гаыс өдва-өдва 12,8центнер мбө 80 пуд турун, а Приозорнөј Каргополскөј, Нландомскөј да Карпогорскөј рајјон-јасын і сыыс-на еща: сени сөмын 9 центнер мында бостөны. Мјан пөскөтинајас сетөны веж турун гаыс сөмын 8-10 центнер, а Карпогорын—сөмын 2 центнер.

Мјан колө бостсыны вијаслыс да пөскөтиналыс урожајностсө кыпөдөмө, і тасаң медвојдөр мј бостам содтөд көрым. А сы могыс өнісаң-жө колө бостсыны керавны вијас вылыс кустјас, бырөдны најос, весавны ізјасыс, јогыс, керавны унжык прө-секјас, весавны посні быдмыс вөрыс, торја-нын вөрсә пөскөтинајас да вијас, медым шонді југөр буржыка пондас вескавны, медым мөсјаслы лоө сөстөмжык да туруныс медым озыржыка быдмыны пондас. І кор-кераланныд посні кустјас, посні меторөс, кералөј

ен сіз, медем мырјасыс муежаң чурвіісіны, кера-
лөј зік муежтыс, сіз, медем нїөтї жоє мыр ез чур-
віз, медем мөсјасыд јїрсїгас гыжнысө ез вермыны
дојдны.

Агсалө візјастө, торја-нын—кодјас нїшсалөмаөө,
пїнанал нещкөј сылыс велдорја слөјсө, вундалө
нїшјассө, разөдалө-пазөдө козувкотјасөс да вурдыс-
позјасөс, сетөј ыжыджык вөла пөтөсажык турунјас-
лы быдмыны.

Бостчөј костыны візјас да пөскөтинајас, күйөдалө
најөс, көзөј буржык турунјас, ізвесткаалө, торја-нын
шоммөм інјас. Тајө ставыс јона вылө кыпөдас турун
урожај.

Со тіјанлы прїмер. Ленинградскөј областын віз-
јасыд да пөскөтинајасыд мїјанын кодөс-жө. І сент-
тащөм меропрїятїјөјасыд—ізвесткујтөм, пїновтөм,
ежа кулөм, нїш перјөм, вушјас вундалөм—сетісны
8-10 центнер мында лок турун пыдді 51 центнер
јона бур турун—урожајностыс пөшті квајт мында
кыптїс.

Абу ылын тасаң Архангелскөј опытној нур-віз.
Тї сіјөс візөдлыны вермад. Сїјө меропрїяттөјасыс,
код јылыс вылынжык вістали, ваяөдісны сетчө,
мыј турун урожајностыс первојја ышкөмөн содіс
41 центнерөз, мөдпөв ышкөм сетіс гаыс 16 центнер.

Мөскуа областын візјас ізвесткујтөны (1 га вылө
шыбытөма 600 кілограмм ізвеска) кыпөдіс урожај 40
центнерөз, 13,5 центнер пыдді.

Со, јортјас, мыјө велөдө опытыс да олөмыс. Та-
јө ужсө пондам-кө нуөдны большевістскөја, көрым

рессурсјастö мi шедöдам не сöмын кык мындаöдöм скöт лыд вылö, но i мöдпöв кыкмындаöдöм скöт вердöм вылö кöрымид секи тырмас.

Уна кöрым мi воштам idралiгөн, кор огö ас кадын ышкöј, сормöмөн ышкам, лока зорöдалам да, мыј вöсна туруныс щыкö. Ышкыны заводитны сормытöг, воэ зорiзалигөн. Колö артышгны, мыј сорышкöм сетö чорыд турун. А чорыд туруны, КрајЗУ справка сертi, клетчаткајаслөн прöчент 19-саң кыптö 33-öз: тајö јона чiнтö турунлыс бурлунсö, белокјаслөн прöчентыс чiнö кујим пöв. Сор ышкöм, сорөн пукгысöм öтлаасöны локмöм поводдaјаскöд — зерјаскöд да с. в., а тајö ставыс содтö вег вошöмјас. Зер улын турун сiсмö, пожјасö, тыасö, сы вöсна турунлөн пöтöсыс усö 20-40 прöчентöз.

Локногөн зорöд чöвтöм (гырыс пиңкостјас, омöл пыдöс-да, мiстöма сiгöргöм) — тајö ставыс, јортјас, вaјöдö сетчö, мыј 5-6 центиера зорöдыс мi воштам 12-20 прöчент мында.

Крај-ЗУ арталöм сертi мi воштам сы мында турун, кодөн позö вердны 80 сурсыс унжык скöт јур. Выводјасыс татыс гöгöрвоанаöс: колö тышкасны турун вошöмјаскöд, торјөн iндыны — колхозјасын колö стрöтавны вевтувјас (лебувјас) турун сетчö течны да турунсö зерјасыс сенi вiңны.

Колö буржыка котыртны луд вылын скöт вiзöм: öд јрöсöм-пöткöдчöм сајын пондас лоны мöсјасыд-лөн лыстöмыс. Танi ыжыд рол ворсö мöсвизыс (пастук). Пастукјасöс бөрјöм вылö ег-на тырмымөн вiзöдлöј. Пастукјасöс бөрјывлсны термасöмөн, сы

вылө колхозјас индивлісны ез медбур да выдержан-
нөј колхозникјасөс. Колхозлы колө лөсөдны чорыд
пөрадок, медым луд вылын пастук пыр вөлі скөт
дінас, медым кыввізіс мөсјас вөсна, кыввізіс і сы
вөсна, медым мөсјас поттөз јіргісны, а сы вөсна
мөсјастө воз асылын колө вөтлыны да бөр вайны
гор рытын.

Пастуклы колө төждысны, медым воэвыв, скө-
төс луд вылө лөзтөз-на, пошалісны васөд да нура
інјас, медым скөт сетчөјасө ез пыр да ез прөсту-
сйтчы, ревматізмөн медым ез вісмы. Колхоз пыр
пастуклы воөдчыны, медым мөсвізанінын матын вө-
лі сөстөм сөз ва јуанін. Мөс візны лөө-кө мунө-
ма ылын інјасө да дыр кезлө, секі мөсјасыдлы колө
лөсөдавны вевтувјас, медым төв да зер інмө-
мыс візны. Тазі-кө вөчан, секі оз ковмы мөс-
јастө 8 кілөметр сажө бөр-воз новлөдлыны. Луд
вылын јіргөдөмтө колө вужөдны клеточнөј сїсте-
ма вылө, кор став пөскөвінасө јуклөма клеткајас
вылө і быд клетка јіргөдчысө вочасөн-вочасөн
сіз, медым медбөрја клетка вылас воан-да, сек кез-
лө медвозза клетка вылас туруныс бура-нын быд-
мөма вөлі. Тазі мїјан скөтыд оз понды јірсны та-
лалөм луд вылын.

Мөд пөлөс көрым—сілос. Сілоснөј массаыд
мїјан крајын тырмымөныс унжык. Локлуныс мїјан
сыын, мыј еша-на вөчам сіјөс і уна колхозјас сор-
мөдчөны сілосујтөмнас, өд өткымын колхозјас ве-
сіг талунја лунөз-на сілосујтөмсө нужөдөны. Тајө
төдчө сілос качество вылын, сілос вылө ковмө пук-

тыны сормом турун, кодлөн пөтөслуныс јона-нын вошөма. Уна колхозјас-на еновтчөны нарошно сілоснөј културајас көзөмыс, шуам-көт подсолнух көзөмыс, сорнитөны, бытө подсолнухыс ічөт урожај сетө. Тајө—чепуха. Крајын ем уна колхозјас, кодјас быд гектар вылыс богөны 20 і унжык тонна сілос масса. Шелөыс сыын, мыј тајө колхозјасыс урожај вөсна тышкасөны, сені аскадөн бырөдөны му вылыс јогтурунјас. Уна сілосујтан масса мјан ем вөрјасын, јогтурунјас, пуктас корјас, кілжуг—тајөс ставсө колө сілосө сујны. Сілос вөснаыд възмөстчөмөнжык тышкасны колө, ңе лыддыны сіјөс бөрја ужөн. Сілос—вына средство јөв содтөмын. Со тіјанлы зев уна прімер пыщкыс өтөс. Ң.-Мавігорскөј колхозса МТФ Холмогорскөј рајоныс сілосөн вердөмөн лыгтөмсө кыпөдіс 8 кілограмсаң 15-өз. Уна колхозјас-нын збыл уж вылын кағалісны, мыј сілос лоө јон јөв кыпөдысөн. А тасаң боевөј мог быд колхозлөн: скөтлы тырмымөн сілос лөсөдны. Уналаын-на лок ногөн сілосујтөны, шыкөдөны сілос массасө, оз кужны сілоссө сујны. Лучкі сујны сілос, візөдлыны, медым гуө мбө траншејаө ва ез во, шцелјассө сук сојөн мавтавын, бура тыртны вевдорсаң, сојөн вевдорсө мавтны, муөн тыртны да, медым вылыс ва ез пыр, вевт вөчны, топыда сілоссө утрамбујтны,—секі і сілосыд оз шык. Öнi-жө мукөд колхозјасас 50 прөцент мында сілосыс шыкө.

Ыжыд рол скөтлы көрым лөсөдөмын должөнөс ворсны корњ епл од јас вөдітөм, пөтөса да кул-

турнөй турунјас—клевѣр, зѳр сора вѣка, тѣмофејевка да с. в.—кѳзѳм. Крајын кѳза плѳщадјас паскѳдѳм, севооборот пыртѳм, мѣјан крајѳс потреблајущѳјыс производашщѳјѳ пѳртѳм—тајѳ ставыс содтасны кѳрым рессурсјас, сы пыщкын щѳщ концентрірованнѳј кѳрымјас-і.

Сіз-кѳ, јортјас, мѣјанлыбыѳ колѳ, кѳѳ мыј-а, кыпѳдны урожај вѣјаслыс, пѳскѳѳнајаслыс, кѳзѳм турунјаслыс. Ыщкѳмѳн возѳ-вылѳ ѳе-нын сормѳдчыны, турун ідравны аскадын да воштавтѳг; вына кѳрымјасѳн, сѣлѳсѳн да корѳеплодјасѳн мѣвермам дај долженѳс обеспечѣтны содѳм лыда скѳтѳс. Крајын ем став условіјѳјас, медым тајѳ могсѳ пѳртны олѳмѳ. Колѳ сѳмын возмѳстчѳмѳнжык кѳрым перјѳм вѳсна тышкасны.

Возѳ: скѳтвѣзѳм кыпѳдѳмын мѳд условіјѳ—сетны скѳтлы бур, шоныд да кос оланін, сѳстѳм да ѳебыд волпас (волѳс).

Кѳѳ ескѳ тајѳ вывѣтѣ-нын елементарнѳј да быѳ колана условіјѳ скѳтѳс нормалнѳја вѣзѳмад, а век-жѳ оз-на быдлаын тајѳ нуѳдсы: мыјѳн-нѳ ескѳ, оз-кѳ тајѳн, вѣставы скѳтлѳн вѣсѳмјасыс да кулѳмјасыс? Поѳѳ прѣмерјас, і ѳе ещѳ прѣмер, вѳјѳдны. Ме вѳјѳда сѳмын мед лѳкјассѳ. Со, бѳстам-кѳѳ, Холмогорскѳј рајонын, Ломѳносѳвскѳј колхозын, 1-ј № картаыс мѳд во чѳж-нын шонтытѳм. 2-ѳд № картаын сынѳд вежлалан трубајас да кујѳд ва вѣзѳвтан вѳргѳјас абуѳс, кујѳд ва вѣзанінјас ремонтірујѳтѳмѳс. Ывласанъ картаыс тырѳма кујѳдѳн. Кык тѳлатѳныкын, кодѳс лѳгѳдѳма 168 јур вылѳ оз шон-

тыны. Мөсјасөс сүвтөдиг кешлө картајассө абу де-
фінфіцірујталөма. Кукаңасанінјас да вісыг мөсјас-
лы ізолаторјас абу вөчалөма.

Сыктывдін рајонын, „Коммуна југөрын“ телат-
ныкыс васөд, һајт. Кукаңјасыс лөмөссөмаөс. Көв
ескө воҙө вылө кукаңјастө сені оз-нын поҗ візны,
но выл карта стрөйтөмыс век һужалө.

Сз шогмыны скөтыдлы сещөм условіјөјасыд, мыј
јылыг өні ме висталі. Сещөм условіјөјасын скөтыд
пондас прөстудітчыны, вісмыны дај кувны. Скөт
оланін колө лоны југыдөн, шоныдөн,
этекклөа өшіңјасөн, шщелјастөг, топыд
вевтөн, шоныд жождөн, венфілаціјаөн,
тамбурөн (кык пөвсаөҗөсөн), медым көзы-
дыс ез вескав пырыстөм-пыр картаас да
ез кынты мөсјасөс, вөвјасөс, кукаңјасөс,
порсјасөс да с. в.

1934-өд воын скөтоланінјас ковмасны унжык. Та-
воста төлын-нін ковмө өдәдны телатныкјас да скөт
картајас стрөйтөм, 1934-өд во гөжөмын сіјөс торја
јона өдәдны: скөт лыдыс-өд мјан пыр содө. Быд
колхозлы колө лөгөдны план скөт картајас да те-
латныкјас стрөйтөм-ремөнтірујтөм куҗта. Ен вунөдө'
мыј РајЗО тајө ужсө проверајны пондас.

Скөт картајастө колө візны сөстөма, щөкыда
весапны, мыскыны, дефінфіцірујтны, ас кадөн кыс-
капны кужөд, кужөд ва чукөртны нарөснө лөгөдөм
віқанінјасө. Кужөд ва—вывті дона мувынсөдан. Сөс-
төмлуныд колө һе сөмын карта пыщкын, но і сы

гөгөрын. Ен леэј карта гөгөр кужод шыблавны: с. јө чужто њајт, да отсалө висөмјас паскөдны.

Быд скөт карта дорын, медем картаас ез ло пыртөма ывла вылыс њајтјассө да заразајассө, колө лөны њинкөм і сөмын сіјө көмнас картаө пырны, мөд ногөн-кө—скөт картаө пырны сөмын сецөм көмөн, коді сіјө картагыс ылөзжыксө њекытчө сесса оз ветывлы. Тајө мездас картаө заразајас пыртөмыс. Кор колхозњикјаслы висталан та јылыс да відан најөс, мыј вөсна абу лөсөдөма нарсно көм скөт картаө пырны, колхозњикјасыд сіјөс шуөны мелочөн. А вед, јортјас, сіјө мелочыс зев төдчана. Асланыд көмнаыд ті ветлөдлад сиктјас куца, волад быдсама местајасө, тіјан көмө сібдөны њајт, заразајас, і сіјө заразаа көмнас пырад-кө ас картааныд, төдөмыс-жө, висөмыд секи скөтвылад вужас: і пондас секи гулајтны јежыд понос кукањјас пөвсын, інфекціоннөј аборт мөсјас пөвсын, чума порөјас пөвсын да с. в.

Та мogyс-жө быд лыстысыглөн колө лөны аслыс халат, тајөн сіјө ветлөдлө сөмын карта пышті. Сыыс өпріч колө дугөдны скөт карта пышті бокөвөј јөзјасөс ветлөдлөмыс. Кымын унжык јөз пыраласны скөт картаө, телатњикө, сымын јовжыка колө повны картаө висөм вескалөмыс.

Но скөтыдлы колө сетны ње сөмын бур оланін: сіа-жө налы колө сетны сөстөм, њебыд волпас—волөс. Колхозјасад омөла төждысөны та вөсна. Ті төданныд, мыј доњвіза вөв көзид, васөд да куш жожд вылө, көт куцөма ез вөв муцөма, оз вод,

пндас сулавны, а сы вöсна—мока шöйтчöм вöсна-
ыс—вöв воштö вынсö, öдјөнжык пöрысмö. Сің-жö-і
мöс. Кöзыд-кö, һайт да абу-кö волöсыс, секі мöс-
кыд зев һеокота-пырыс водö, водö сöмын-һін, кор
јона муçö. Секі пемöсыд һервһичайтö, шöјö-вошö.
Шöјö-вошöмыс мöслөн тöдчö лыстöм вылас, кукаң-
лөн—сöкта содöм вылас да с. в.

Колö тöждысны сы вöсна, медым скöтлы вöлі лö-
сöдöма һебыд кос волöс. Волöссö вочасөн пыр
вежлавны.

Волöс пуыд крајын помтöм. Сіјö—торф. Велöдчöј
шенкурцылыс, кодјас кык мында содтöдөн тыртис-
ны торф заптан план да сіңөн лөсöдöсны бур во-
лöс скöтысы. Кујöдкөд öтлаалöм торф содтö мi-
јанлыс кујöд рессурсјас.

Скöт вiçöм кы пöдöмын којмöд усло-
вiјö—сетны кöрым јас кадөн, норма сертi
да бура лөсöдöмöс. Поçö быд ног кö-
рымтö лөсöдны. Öтi торсыс поçö уна нөг вöчны:
öтi ног вöчан—рад-пыр сојан, мöд ног вöчан—
бергöдчан. Öтi пыç поçö бостны, но пöжавны се-
щöм һаң, кодöс вомö һекод оз бост, но сіјö-жö
пыçыс поçö бур һаң пöжавны. Сің-жö і скöтлы
кöрым лөсöдöмын.

Ме верма бостны içас шыртöг, пöжтöг, солав-
тöг да шыбытны сіјöс скöтлы. Тајö—öтi пöлсöс кöрым.
Но вот мöд пöлсöс кöрым сіјö-жö материалсыс. Бост-
ны сіјö-жö içассö, но шырыны пöсһиä, пöжны, һеуна
соладыштны да пыçалыштны і секі içасыд çік мöд
кöра лө, і мöскыд сіјöс радпыр сојас, і кынöмас

буржыка да кокныжыка усвоитчас, а тақи лөсөдөм іңасын кукаң да мөс организмун уңжык пөлва вајас.

Сы вөсна делөйд абу сөмын сыын, медым скөтлы көрым сетны, но колө сувтөдны ас воқө моґсетны бур качества көрым, қөскыда лөсөдөмөс, і сің, медым пемөсјаслөн кынөм буржыка сіјөс усвоитіс. Көрым сетны пемөс серті. Быд пемөслы лөсөдны аслыс вердан норма сы серті, кушөм јөв сетөмыс мөслөн, выныс да ужалөмыс вөвлөн да с. в. Кушөм мөс јөвсө сетө уңжык, сылы уңжык і көрым сетны, вөв јонжык, уңжык ужалө, уңжык і көрым сетны і с. в.

Колө вердны чорыда нормајас серті і пыр урчтөм кадө: өті кадјасө вердөмөн кынөмыс пемөслөн буржыка ужалө, сојансө буржыка усваивјтө.

Јуктавны скөтөс сөмын сөстөм да шоныд ваөн, а не јікодь ваөн. Сөкі пемөсјасыд озжык пондыны вісны, торја-нын кынөмвөсөмјас озлоны. Ен сетөј бакшасөм, шоммөм, јіңөм көрым (турун, сілос): сіјө мөк көрым, сіјө торкө пемөсјаслыс кынөмсө, вөсөмјаслыс воқасөмсө жебөдө.

Ен вунөдөј: пемөсјас радејтөны неуна сола көрым. Пемөслөн организмис совсө корө: сов отсалө көрымислы буржыка переваритчыны, быдмыс пемөсјаслыс лысө артмөдны. Ен вунөдөј пемөсјаслыс сетны сов. Тіјан кіө сетөм наказјасын Індөма, кықи сіјөс вөчны.

Лөсөд көрым режім кукаңасөм да порспіјанасөм воқвылын, сетөј тајө кадын сөмын медбур көрым, ен сетөј сілос, шоммөм, јіңөм көрымјас. Вөдөдөј,

медым кукаңјаслы сетісны торја нежею, небыд кө-
рым, турунда с. в.

Нолөд усаовіјө—бура, добросовестнөја
дөвөрі тиыскөтөс. Медвојдөр—пемөсјасөс віңны
сөстөма: пемөсыд гөгөрвотөгкыссө сөстөмлунлаң, іве-
сиг поре, кодөс мі меддурк пемөсөн чајтам, сөстөм
олөм-жө радејтө. А ті төданныд, мыј вөсна поре
һајтө пырө? Сы вөсна, мыј сіјө оковітө лоны сөс-
төмөн, оковітө купајтчыны. Пемөсјастө колө весав-
ны, мыскыны, купајтөдны. Серт, огна быдлаын
вермөј сіз вөчны, но коланаінјас мыскөм, торја-
һин һајтганінјас (бокјассө, бөжгөгөрсө да с. в.) мыс-
көм колө паскыда нуөдны. Торја сөстөма колө
віңны сешөм інструментјасөс, кызі шуам вөра, һон-
јас да мук. Чышкаләј һајөс сөстөм рузумөн, ен ле-
зөј һајтмыны, лөмөссыны. Мыскалад-да, косөз ко-
сөдө. Он-кө косөдө, мөскыд кынмыны вермас.

Гуса візөдөј быд пемөс бөрсө. Быд мөслыстые,
быд скөтһыча, быд евінарка должөн төдны аслас
пемөсыслые прывычкајассө, асгамалунјассө, олан-
серсө. Адзан, мыј мөскыд, вөлыд, кукаңыд, ыжыд
ез понды ассө віңны важ моз, гажтөм лоі, ез пон-
ды сојны і с. в.—сіз-кө, төд, мыј делөыс һеладһө,
колө, медым жівотновод, ветерінар мбө зоотехһык
візөдлісны пемөссө, төдмөдісны, ез-ө вісмы.

Пемөсыд вежөс-кө да көв і енна төдмөдөј ві-
сөмсө, висөм төдмөдтөзыс-жө торјөдөј—изоматорө
сувтөдөј, а сылыс сулалан местасө дезинфіцірујтөј.

Торја візөј пемөслыс ранајассө, гыжышчөм ін-
јассө, дојһөмһнјассө: вөсһаһө көкһа вермө вөс.

равны висом, сөщом местао медкокыја оібдө висан
зараза.

Лоо-кө сус сін быд скөт картаын, секи оз лоны
немвидчыстөм торјас, секи оз висмыны өтпырјөн
став кукањјас јежыд поносөн, порејас чумаөн да с. в.

Ен вунөдөј аснытө сөстөма візны, а то меным
удајтчыліс тащөм случај адрывны: мөслаыстыс ставсө
правілојас серті вөчө—вөрасө мыскө, сөстөм рузу-
мөн косөдө і с. в., а аслас кіјасыс асывсањ нын
мыскытөмөе, ставыс кужөдөе да һајтөе. Колө і астө
сөстөма візны.

Јортјас, быд колхофныклөн мог—л ө с ө д н ы а с
л ы с е м е н а. Быд колхофнык—сіјө коњук-ө, лыг-
тысыс-ө, скөтныча-ө, поредөфөрітыс-ө,—должөн төж-
дысны сы вөсна, медым ас дінас бостны гөз-мөд
нылка-зонкаөс да велөдны сіјө уж вылас, мыј тө-
дөны колхофнык да колхофныца.

Ті төданныд, јортјас, өтка овмөсад кызі сіјө вөч-
сывліс? Ассыныс чемадсө ај-мамыс 6-7 арөссањ-нын
велөдлісны скөт бөрса віқөдны. Сені тајө уж кост
артмө вөлі—турунтор вайө, ва вайө, мбө пыс ба-
тыскөд өглаө вөлөн кытчө-кө мунөны да ветліг
кості пі віқөдө, мыј вөлөс оз поч пөсөн јуктөдны,
а колө відчысны, медым ыркалыштас, мыј оз поч
вөлөс сразу сувтөдны турун дорө, а колө минут 15
кымын новлөдлыштны да с. в. Крестана овмөсын
чемадөс поснысањ велөдлісны віқөдны мөс бөрса,
вөв бөрса, поре да ыж бөрса, да с. в.

Они делойд неуна моджык. Они тајо уж вылад колхозной том јозос коло велодны колхозной скот картаын, колхозной амбарын, мувылын да с. в.

Сомыј восна быдонаы ас выланыд тјянаы коло бостны мог—кык подростокос велодны скотос дочоритны, ужавны том јозкод сја, медым наыс петисны скотос образцовоја дочоритыяс.

Пемосјаслыс продуктивной качествојаско кыподны отсалас племенной род родмодом. Медым таын одјонжык мунны, мијан коло јона чорыда визодлыны племенной ошјасос быдтом выло, најос колхозјасо одјонжык паскоддом выло. Чистопородной Холмогорской да Ярославской скот быдтом под вылын содтыны бурмодом скот лыд. Та могыс-жо быд колхозын асгыныс медбур мосјаско (уна јовлыстыс рекордисткајаско, мијан-жо емос сещом мосјас, кодјас во чожон лыстоны 5 сурс метра јов), порсјаско, вовјаско да ыжјаско коло торјодны, најос торја тождысомон дочоритны, сусжыка визодны најо зоњвизалун борса, налыс молоднаксос быдтом борса.

Ковмас чорыджыка бостыны „меченка“ вов дино да опаринской ыж дино: качествојасыс налон вывти вылынос.

Тајо тор јывсыс сорнитигон коло торја тодчодны тырсодчан кампаньнос возмостчомжыка нуодсмвыло. Кот еско таво случной кампаньной 1932-од во серти мунис буржыка, но сјо оз-на вермы мијанос могмодны: тырсавтом маткајасыд зевна јешцо уна колоны. Мијан мог—1934-од воын

случној кампаньёос нуодны сіз, медым нёти чоу-
віза matka, весіг нёти кобыла ез кол тырсодтөг.

Јортјас, медым кыпөдны скөтвізөм да быд кол-
хоуныкёс пөртны зажіточнојө, ем нөшта өы мог. Сі-
јө—медым быд колхоуныкёс іклөн вө лі асла с
мөс. Талуија лун кежлө крајын 73 прөцент мында
колхоуныкјас мөскаёс, лібө мөскыс-кө абу—кукау
ем. Оні ЦК да СНК шуөм серті мјан колө отсан-
ны колхоуныкјаслы 45 сурс кукау нөбны. Сізінад
34-өд во пуксігөн-нын 90 прөцент колхоуныкыс-ны
пондасны візны мөс лібө кукау, а скөтвізөднымөс
нөшта на кыпөдам-кө, а кыпөдныгө мі, төдөмыс,
кыпөдам, 1934 өд воын мі вермам воөдчыны сетчө,
мыј крајын оз ло нёти колхоунык, кодлөн медым
ескө ез вөв мөс лібө кукау. Тајө мог вылас пар-
тіиной да советскөј организацијаслы да помітотдел-
јаслы колө чорыда ужавны.

Мі думайтам, мыј колхоз стрөитөмын вермөмја-
сыс сетөны мјанлы верманлун да право артавны
сы вылө, мыј 1934-өд воын мі вермам вөчны воэө
восковјас крестана овмөсјасөс коллективізірујөмын,
а ті, ударныкјас, мі нөти ог сомневәјтчөј, ужалад та-
јө уж вылас.

Јортјас! Ас выланыд ті бөстід Сталинскөј,
ударнык ным. Талун сіјө нымсө новлодлыны ті до-
стојнејөс. Но тајө нымыд абу сөмын почотной ным,
сіјө обязывајтө быдөнөс мјанөс ударной уж вылө,
колхозной уж вылө преданностынымөс петкөдлөм ви-

лө, сешөм уж вылө, кодлөн став аслас јоғлуныс
векөдөма кулаклы паныд, лодырлы паныд, социа-
листіческөј собственностөс гугавлыслы паныд, се-
щөм уж вылө, коді лоө ставыслы прімерөн, пріме-
рөн болшевістскөј колхозјас вөсна да быд колхоз-
ныкөс зажіточнөјө пөртөм вөсна тышкасөмын. Со
мыј вылө објазывајтө тіјанөс сталинскөј ударнык
ным. Ас выланыд сталинскөј ударнык нымсө бөгид-
да, сіңкө робочөј класс великөј вождыс нымсө
честөн новлөдлыны да болшевістскөј ужөн сіјөс оп-
равдајтны. Быд ужин тіјанлы колө лоны прімерөн,
нуөдны ас бөрсө став колхозныкјасөс, сы пышкын
щөщ бөрө колтысјасөс-і.

Кор делөид мунө пролетарскөј государство ін-
тересјас јылыс, колхоз інтересјас јылыс, секи јорт-
јас, сталинскөј ударныклөн сват ні брат абу.
Сталинскөј ударныкы колө чорыда төдны да нуөд-
ны оломө со кущөм свјашченнөј правилө: меным
друг да пріјател сіјө, коді добросовест-
нөја да честиөја ужалө колхозын, совхо-
зын, коді тышкасө кулаккөд, лодырјаскөд,
вөрјаскөд. Лодыр, вөр да разгылдај, да
ставыс, ко бјас најөс тупкөны, браткөт,
сваткөт, лоөны меным врагјасө н. Кыскөј ас
бөрсаныд бөрө колтысјасөс, пырөј социалистіческөј
ордысөмө. Оз вермы лоны колхоз, көні ем көт өтө
сталинскөј ударнык, і медем сіјө кодкөдкө ез ор-
дыс. Вајө бөгтам правилө пыдди: көні ем ста-
линскөј ударнык, сөні ем боевөј лов, сөні
болшевістскөј решімось, сөні воцын му-

ныг колхоз, сiјö јонмө, оз төд бөрө колт-
чөм. Сталинскөј ударник должөн шедөдны тајос
колхозын. Сталинскөј ударникјас пышкө мед бур
ударникјасөс кыскөмпыр, паскөдөј радјаснытө социа-
лизм вөсна ударнөја тышкасыгјасыг. Ен вунөдөј,
кымын уна ударник, сымын өдјөнжык, öты-
рышјажык мiјан ужным мунны пондас.

Тi, ударник-колхозникјас, колхозјасын ыжыд вын,
тијан кын верманлун, медем өдјө пөртны быд кол-
хозөс большевикскөјө, а выд колхозникөс зажиточ-
нөјө. Вәјөжө, јортјас, тајө мог бердас бостчам збыл-
ыг, большевикскөја, сетам сылы став сөлөмнымөс,
став вынымөс i кужанлуннымөс, колхоз јонмөдө
мө, колхозјасөс вөвлытөм вылаө кыпөдөм-
вылаө пуктам аенымөс сiз-жө, кызи мiјан
дона. Сталин јорт пуктө ассө мiрөвөј ком-
мунизм вөсна. (Аплодiсментјас).

Со мыј јортјас, кыз кывицiс Сталин јорт став
организацијаслы i јортјасылы, кодјас чолөмалсны
сiјөс 50 арөс тырөмөн нол во сајын:

„Вермад не сомневајтчыны, јортјас,
мыј ме дасi возөвылаө сетны робочөј
класс делө вөсна, пролетарскөј револю-
ција да мiрөвөј коммунизм вөсна, асы м
став вынөс, став самлунөс, i ковмас-
кө—ассым став вiрөс војтөн-војтөн“.

Тази, беззаветнөја сетө революцијалы
ассө ставнас мiјан Сталин јорт.

Пондам-жө i мi, сталинскөј ударникјас, возө ну-
өдны колхознөј ужнымөс мiрөвөј коммунизм вөсна

став оломнымос пуктомон і тані, слотвылын, шуам:
міжанлы абу пощос (аплодісментјас),
абу сѣкыдлунјас, кодѣс мі медым егес-
кѣ вермѣ венны (аплодісментјас).

Міжанвын, ударнікјаслѣн вын, ыжыд, і
мі, Ставсојузса Коммуністическѣй бол-
шевістскѣй партіја вескѣдлом улын, вер-
мам да Војвыв крај пондас јургыны вер-
мѣмјас ѡн і вѣрлезан, і скѣтвізан фронт-
јас выдын (аплодісментјас).

Мед олас большевікјаслѣн Ставсојузса коммуніст
партіја да сылѣн сус, прозормѣвѣ, надежнѣй вожд-
—коді ставнас ужалыс јѣзлѣн, міжан дона роднѣй
Стамін јорт! (гора аподісментјас, «ура»
горзѣны, ставѣн сувтѣны,

Мед оласны Стамінскѣй ударнікјас!
(гора аподісментјас, овацїја).

**ВОЈВЫВ ПАРТОРГАНИЗАЦИЈАЛОН СКОТВИЗОМ КЫПӨДӨМ ДА
НАСКОДӨМ КУҢА МОГЈАС ЖЫЛЫО.**

ВКП(б) Војвывса Крајкомадн 1933 во војсбр 1 лувса шудч.

1. Лыстыгыслы, скөтнцалы, кукаң виңылы, коңуклы да поровиңылы наказјассө, сталинскөй ударникјаслыс обязагелствосө да колхозник ударникјас Крајувса скөтвиңом (животноводческого) куҢа слаглыс чукөстчөмсө ошкыны.

2. Крајын скөтвиңом јукөнын сувтөдны тачөм мојас:

а) 1935 во пом келө кыкмындаавны скөт јурлысө;

б) Виңны чужыс став том скөтсө да воңө скөт јурлыс сөдтөм вылө быдтыны чоңвиңа, шөгмана став маткајассө, кыч јөла скөт куҢа, сја 1 порсјас да ыкјас куҢа;

в) Быдтыны став быч пијансө 1—1½ арөсөң, сымогы, медем јасаммөдны најөс да сөдтыны јай рессурсјас;

г) Шедөдны, медем ең порсјас да ыжјас во пин вәјены кыкыс;

д) 1933 34 воын тырөөдавны став ең скөтсө (щөщ 1 зөвјасөс), кодјас вермөны-на вайны пијассө;

е) Төдчымөна бурмөдны племеннөй уж, став племеннөй скөтсө учот вылө бостөмөн, кыз производительясөс, сиз и бур качества маткаясөс да медуна јөв вајыясөс, тајө скөтыслы пуктыны лыстөм ку-ча торја дөзөр.

ж) Став МТФ-јас бердын лөсөдны порсвизан племеннөй рассадникјас (көни абу на сиж рассадник-јасыс) еша вылө — быд 20 мөс вылө 1 ен поре.

з) Кыпөдны мөсјаслыг лыстөмсө 1934 воын 1933 во серти 30 прөч. вылө не ешажык.

и) Кыпөдны сөктасө скөтыслыс.

3. Крајком индө, мыј скөтвизөм куза тајө мөг-јасыс корөны Војвыв крајса став организацијаслыс, быд коммунистлыс да комсомолчлыс ыжыд уж.

Тајө мөгјассө бура оломө нуөдөм мөгыс војвыв-са парторганизацијалы колө:

Медвоз—скөтөс төвјөдөм вылө дастыны став быт коланторсө (көрым, шонид, сөстөм, југид скөт оланін, добросовестнөй төждысана визөм да с. в) да быд скөтөс сылы лөсөдөм норма серти лучкја вердөм-јукталөм (сетны бур качества көрым, бура дагөмөн, урчитөм кадын, сетны сөстөмс да шонтыштөмөн ва.

Мөд—1934 во жежлө көрым база паскөдөмын лөсөдчөмсө заводитны өнөсан-жө. Тајө щөктө быд рајонлы да колхозлы визјас да пөскөтина бурмөдөм мөгыс лөсөдны конкретнөй программа (керавны, кустјас, песны вөрјас, вундыны вуш, чукөртны лз, канавитны нурсалөм, ва визјассө да дөсөкөтinasө, ва

јѳс пѳновтѳм, турун кѳѳѳм, вѳра пѳскѳвѳнајасын да вѳѳјасын прѳсекјас частѳжык вундѳм да весалѳм, пѳскѳвѳнасѳ клеткајасѳ јуклѳм да сѳјѳс пошѳм). Щѳктыны Крај-ЗУ-лы 8 лунја строкѳн вѳчны та куѳа рајонјаслы заданњѳјас, а рајонјасѳн—сѳктсѳветјаслы да колхозјаслы.

Нојабр да декабр тѳлыѳјасѳ колѳ вѳѳјас, пѳскѳвѳна да мујас вылын массѳвѳја керавны кустјас, прѳсекјас, чукѳртны лзјас.

Којмѳд—1933-34 вѳса тѳлын колѳ паскыда нуны скѳтнѳј дворјас, кукањвѳзанѳјас, порсвѳзанѳјас стрѳитѳм, сещѳм рѳсщѳтѳн, медым воѳѳ sodana скѳтыслы вѳлѳ лѳсѳдѳма оланѳн. Крај-ЗУ-лы да Крајпланлы даслунја срокѳн колѳ вѳчны быд рајонлы та куѳа контролнѳј заданњѳјас, а рајонјас тајѳ плансѳ јуклѳны колхозјаслы.

Но лѳд—зев ыжыд тѳдчанлуныс лѳѳ стѳлѳнскѳј ударњкјас крајувса скѳтвѳѳыс сѳлотѳн скѳтнѳцалы, лыстысыслы, кукањвѳѳыслы, порсвѳѳыслы, конуклы да пастухлы прѳмѳтѳм наказјаслѳн. Тајѳ наказјасыс скѳтвѳѳѳм-пакѳѳѳѳм вѳсна вермасѳмын колхозњѳклы лѳѳны конкретнѳј программаѳн.

Та вѳсна, Комѳ Обкомлы, рајкомјаслы, партјачејкајаслы, помѳтотделјаслы, РѳК-јаслы сѳктсѳветјаслы да мукѳд органѳзацѳјјаслы тајѳ наказјассѳ колѳ лыѳѳѳыны аслыныс партѳјнѳј дѳректѳваѳн да пуктыны торја выманњѳ тајѳ наказјассѳ быд колхозын, брѳгадаын, скѳтнѳј двѳрыи олѳмѳ нуѳѳѳѳм вылѳ.

Вітөд — тајө шуөмјас серві пырыг-пыр-жө колө бөстөыны быд колхозын, колхозыкјас быд бригадаын скөтвіқөм-паскөдөм куға да сы могыг практыческөј меропріяттөјас нуөдөм вылө производственнөј планјас вөчалөмө (віқјас да пөскөтөіна бурмөдөм, скөтнөј дворјас стрөітөм да с. в.).

4. Тајө могыасыс өні-һін чорыда корөны став партіјнөј, комсомомскөј, советскөј, кооперативнөј да профсоюзнөј организацијаслыг скөтвіқөм-паскөдөм да бурмөдөм вопрослаһ медса решітелнөја бергөдчөм да колхозыкјас да өткаоыг массас, а сің-жө совхозса робочөјјасөс вылын індөм могыс да тајө лозунг гөгөр мобілізуітөм — „скөтвіқөм-паскөдөмын Војвыв крајөс вөчны Совет Сојузса воаын муныг крајөн“.

Тајө зев ыжыд ужјассө олөмө пөртөм вөсна тыш вылө, коді өдөдө колхозјаслыг вынсө кыпөдөм, быд колхозыкөс зажіточнөјө вөчөм, колө быг кыпөдны бөлөмсаһ ужө бөстчөмлыг, сопордјысөмлыг да ударычестволыг вы ыжыд гы.

Стамынскөј ударыкјаслыг көсјыгөмјассө паскыда јөзөдөмөн, самынскөј ударыкјас крајувса смотөн прімітөм наказјас олөмө пөртөмөн, вермасны вы сурс колхозыкјасөс да совхозса робочөјјасөс ударыкјас радө кыскөм могыг, сіктјасыг колөм рваческөј мөвпјассө венөм могыг да чорчөдны көссө кулак коласјаскөд.

5. Скөтвіқөм кыпөдөм куға Ивановскөј областөс ордјысны чукөстөм јылыг скөтвіқыгјас смотыг шуөмсө ошкыны.

6. Щоктыны КСПС фракцијаос Крајпотребсојуа-
көд да основнөй ОРС-јаскөд дәслунја срукөн пук-
тыны партија Крајком вочө карбердса овмөсјасын
скөт виқом бурмөдөм да паскөдөм куҗа вөзјөмјас.

Тажө, вылын индөм директивајассө олөмө нуөдөм
могыс нуны кадр лөсөдөмын, культурно просвети-
тельнөй да парвијно-массөвөй ужын ташөм меропри-
јаттөјас:

1. КАДРЈАС КУҒА.

1. Скөтвиқыс колхозјасө вескөдлыс кадрјас (јура-
лысјасөс, гырыс МТФ, СТФ, КТФ-јасө јуралысјасөс
да мук.) лөсөдөм да переподготовитөм могыс, крај-
увса колхознөй школа реорганизујтны крај-
увса скөтвиқыс колхознөй школаө, 200 морт
велөдчысөс сетчө бөстөмөн. Велөдчан срукөсө тајө
школаын лөсөдны 8 төлыс.

Щоктыны Рабов да Тараканов јортјасөс скөтви-
қөм куҗа коммиссияө сетны ассыныс планјас крај-
увса скөтвиқыс колхознөй школаөн вескөдлөм бурмө-
дөм јылыс.

Щоктыны КрајЗУ-өс кыҗлуња срукөн лөсөдны
велөдан план да программајассө школалы, тајө уҗ-
сө вөчөм вылө ВКСХШ-ыс вынјассө кыскөмөн.

Щоктыны Симанов да Рабов јортјаслы ВКСХШ-
ыс да МХИ-ыс профессорјасөс да преподаватель-
јасөс тајө школаын лекцијајас нуөдөм могыс испол-
зујтөм вылө лөсөдны пөрадок.

Щоктыны Рабов да Тараканов јортјаслы сетны
скөтвиқөм куҗа коммиссияө планјас өнја колхознөй

школамы велӧдчыясӧс исползуйтӧм жылыг, велӧдчыясӧс срокоӧ леӧдӧм жылыг да выль велӧдчыясӧс босталӧм выль пӧрадох жылыг, колхозник коммунист-яслыг да комсомолечяслыг лыдсӧ индӧмӧн.

2. Щӧктыны КрайЗУ-лы 1933 да 1934 во чӧжӧн леӧны курсяс пыр:

Ставыс:	Сы пӧыг:		
	РКШ	Курсяс	
		пыр.	
МТФ-са журалыясӧс .	2900	1200	1700
СТФ-са журалыясӧс .	600	70	530
Скӧтвиӧчыг бригадаясӧс	2000	1200	800
Старш. кукаӧвиӧчыясӧс	1300	—	1300
Старш. поревӧчыясӧс .	300	—	300
Старш. конукясӧс . . .	2500	—	2500
Ветсанитарясӧс	2500	—	2500
Пастукясӧс	1500	—	1500
Ставыс	13725	2470	11255

Курсяс вылын велӧдчӧм выль срокоӧ лӧсӧдны ӧтӧ тӧлыгсаӧ 3 тӧлысӧӧ. Щӧктыны КрайЗУ-лы даслунжа срокоӧн лӧсӧдны районнӧй сет да велӧдчыяс лыд, котыртны најӧс РКШ, селхозтехникумяс да ШКМ базаяс вылын, даслунжа срокоӧн лӧсӧдны курсяслы программа.

Щӧктыны КрайЗУ-лы кыӧлунжа срокоӧн сетны коммиссиаӧ краевӧй организациаясыг да учрежденьӧясыг, а сӧӧжӧ районнӧй центрясыг да торжа школаясыг, агрозооветработникяслыг нӧмпас, кодясӧс колӧ кыскыны таӧ курсяссӧ нуӧдӧм выль да

агрозоотехпропаганда паскыда нуодом ыла, тајо ужалыясос торја районјасо прікрепітомон.

Щоктыны Крејвіс јортлы лосодны порадок курсјасо бура нуодом могыс, мед тајо велодыс кадрјаслөн вөлі материалнөј заинтересованность.

Крајисполкомон да профсојузјасон ынсөдөм бөрын, преподавателјаслыс нѳмпасјасо јозөдны печат пыр, агрономјаслыс, зоотехникјаслыс, ветеринарјаслыс, кодјас кыскысөны скөтвѳчыс колхозјасын колхозникјасос велөдөм ыла, нѳмпасјасо јозөдөмкөд өтщөщ колө индыны кущөм условјөјас ылын тајо велөдысјасыс кыскысөны уж ыла.

Курсјас помасөм бөрын лөзалгөн лөсөдсө проверчнөј комиссіја Крај ЗУ-сан представитель јурнуөдөмөн, да велөдчысјас-кө бура велалсны, сөтавны велөдысјаслы да торја ужалысјаслы, кодјас јона-нын бура нуөдсны ужсө, преміјјас.

3. Маслотрест вѳ куѳа курсјас пыр 1933-34 воын лөзны:

Сура гырыс скөтвѳчөм	
бригадирјасос	45 морт
Молодчык вѳчыс бригадирјасос	40 "
Ветсанитарјасос	44 "
Вөвѳчыс бригадирјасос	30 "
<hr/>	
Ставсө	159 морт.

Щоктыны Маслотрестөс, — Басін јортөс тајо курсјасо нуөдөм ыла сөтны комиссіјаө конкретнөј планјас, совхозјас куѳа најсө јуклөмөн, велөдчөм

да велөдчыны заводчан сроқјасо да преподавательјасо индаломөн.

4. Скөтвиқомын ужалыо колхознықјаслы квалификацияјасо кыпөдөм могыс да зооветмннумөн најөн овладејтөм могыс леэны кружок-семинарјас пыр производствойе ордчытөг 1933-34 воын тамында јөзөс:

	КрајЗУ ви куза:	Маслотрест ви куза:
Лыстысыејасө .	25000	817
Кукањвиқыејасө .	6000	335
Коңукјасө . .	4000	178
Порсвиқыејасө .	800	—
Пастукјасө . .	6500	170
Ыжвиқыејасө . .	100	—
Ставсө .	42400	1500

Щөктыны Крејвс да Рабов јортјаслы лөсөдны курсјас нуөдөм вылө планјас, сроқјас да өчередјасө индомөн.

5. Щөктыны Комі Обкомөс, Ненец окружкомөс да райкомјасө РКШ-јасө да курсјас вылө боставны колхознықјасө бура бөріомөн, прөверитөм колхознықјасө буржык ударнықјас пөвсыс, унжык нывбаба-колхознычајасө кыскөм вылө торја ыжыд выманьё пуктөмөн.

Щөктыны парткомјаслы тајө курсјас вылө ыстөм колхознықјасөс бөрјыны быд колхозын райЗО-ын јуралыс да сјіөс вежыс вегкөдлөм улын.

Курсјассо бура помалысјаслы сетапны удосто веренњојас, тајо удостоверенњојассо колө лөсөдны-откодөс да лезны крајЗУ-лы.

6. Медым јонмөдны да буржыка бөрјыны скөт-вічыг вескөдлыг кадрјас колхозјасын—фермајасо јуралысјасөс, бригадирјасөс да с. в. да медым весавны на пөвсыг туйтөмјассо, лыдфыны коланаөн нуөдны торја уж тајо кадрјас бөрјөм вылө тацөм ногјасөн: колхозныкјас общөј собрањојас вылын сорнитөны да видлаалөны скөтвічөм вылын быд ужалысөс, а торјөн лөсөдөм рајонувса (РајЗО-сањ да рајЖО-сањ) аттестаціоннөј комиссіја места вылас быд колхозын, колхозныкјаскөд өтвылыг индалө, коді скөтвічөмын вескөдлыг ужалысјас пөвсыг колө ужавны, кодөс колө вужөдны ыжыджык уж вылө да кодөс колө вежны буржык ударныкјасөн.

Аттестаціоннөј комиссіјајас уж јылыг пөрадок лөсөдны щөктыны кујім лунја срокөн Падалкін (чукөртөм та сајын,) Крејвіс, Тараканов, Рабов јортјаслы да решенњөлыг проектсө сетны Крајком бердса скөтвічөм куца комиссіјаө.

Аттестаціоннөј комиссіјајас ужсө нуөдөны нојабр төлыг чөжөн.

7. Щөктыны Крајком бердса распредјукөдлы јонмөдны КрајЗУ-лыг кадрјас лөсөдыг сектор, котыртны сен кык моргыс інструкторскөј группа.

II. КУЛЬТУРНО-МАССӨВӨЈ МЕРОПРИАТФӨЈАС

1. Щөктыны Севгізлы скөтвічөм куца лезавны массөвөј популярнөј брошурајас да, торјөн-кө 1933

во помагтöч лезны ташöм кыгајас: „Кызи лöсöдны төв кешлö скöт карта“. „Кызи бөрјыны места да вöчны донтöм да бур скöт карта“, „Кызи лучкi лыстыны мöскöс“, „Кызи содтыны лыстöм“, „Мыј сешöмыс нормаөн вердöм“, „Кызи виңны кулалöмыс молодняк“, „Кызи вердны кукаңјасöс төлысöз“, „Мыј лöб мöсјасöс нормаөн вердöм“, „Мыјла мöслы колö сетны сов“, „Мыј колö вöчны колхозлы скöтöс вiсöмјасыс виңöм куңа“, „Кызи пуктыны уж-сö скöтвиңöмын“, „Скöтвиңöм кыпöдöмөн вайöдам колхозникöс зажитöчнöј олöмö“.

Кыгајассö колö гiжны гөгөрвоана кывјөн да мед најö лöгалöны вöли Војвыв крајса условijöјасы. Ыж-данас — печатнöј мiстжын мында, тиражыс 15 сурс ек., доныс 5-7 ур.

2. Щöктыны Чернаков јортлы төдмасны лезöм массöвöј художества мiтератураөн, кодi петкöдлö скöтвиңыс колхозјасыс олöмсö, сетны „Правда Севераö“ библиографijа тајö мiтературајылыс, да скöтвиңöм куңа комиссijаö сетны планјас массöвöј художества мiтература крајын возö лезöм вылö, кодi ескö петкöдлiс колхозјасын скöтвиңöм паскöдöм вöсна кöсасöмсö, колхозјас јонмöдöм вöсна, колхозник-јасöс ударнöј уж вылö мобимизујтöм мogyс.

3. Щöктыны Севгiзлы 1933 воын лезны ташöм темаа художественнöј плакатјас: „Кызи виңны скöт варазнöј вiсöмјасыс“, „Скöт бөрсаң вiңöдöм бурмöдöмөн содтам лыстöм“, „Кызи лучкi пуктыны мöс лыстöм“, „Мыј сетö колхозниклы ударнöј ужыс

скотвіздомын". Быд плакатлы тіражсө лөсөднм 3000 екземплар.

Щөктыны крајЗУ-өс воҙө вылө быд кык төлысөн лөзавны өві плакатөн. Книгајаслы, мстовкајаслы, плакатјаслы темајас вынсөдалөмсө да најө печатајтөм воҙын відлалөмсө пуктыны партја Крајком АМО да Култпроп вылө.

4 Щөктыны КрајЗУ да Култпропөс котыртны робочөј рајонјасын скотвіздомөн төдмөдөм могыс арсатөвса кадөн 3 школа-передвіжка. Школа-передвіжкаө сөтны опытној вескөдлыөсөс — специаліст-зоотехнікөс да социалістическөј ордіысөм котыртыс-пропагандыстөс.

Школа-передвіжкаын мед вөлі бібліотека, кино-передвіжка, скотвізөм куға выставка да колана наглядној пособијөјас.

Щөктыны култпроплы лөсөдны пөрадок тајө школа-передвіжка ужалөм вылө.

Вөлөгдаса, Гразовецса, Чебсарса, Соколскөј, Междуреченскөј, Кубино-Озорскөј, Вохомскөј, К-Городецкөј, Черевковскөј да В.-Устужскөј рајонјасын сиз-жө котыртны төвнас рајонној школа-передвіжкајас. Рајонној школајас пособијөјасөн комплектујтөмсө пуктыны КрајЗУ да КрајОНО вылө.

5. Щөктыны радіовещанно комітетлы пырыс-пыр-жө нуөдны дасыө төлыө чөжөн агрозоотехніка куға дасыө не ещажык часжынја передачајас. Тајө часжынја передачаын вөчарны Крајын медбур специалістјаслыө беседајас.

Щоктыны радиовещаньё комитетос вофыв жоводавны тајо передачајаслыг толысса программасо. Программасо вынсодом да матерјалјас передача редактрујтом пуктыны Хімчк јорт выло, а кор сјјо абу—Тараканов јорт выло. Передача кадсо лосодны 19-20 часјас костын.

1934 во јанвар I луноа нуодны колхозјасын, совхозјасын да карбердса овмосјасын скотвијом впросјас куџа колхозникјас да скотвијыг совхозса робочјјас участвуйтомон крајевјој радиоперекмичка. Радиоперекмичкајас нуодны быд толыоын I да 15 числосјасо.

Щоктыны Симанович да Тараканов јортјаслы лосодны тајо радиоперекмичкајас нуодом выло план. Та могыг видлавны торја колхозјас, совхозјас да карбердса овмосјас, кодјас кутасны участвуйтны радиоперекмичкаын меставывса докладчикјасон да сетны тајо матерјалјасо сјјо јортјаслы, кодјас кутасны вескодлыны тајо перекмичкајаснас.

Щоктыны Хімчк да Симанович јортјасос перекмичкаын докладчикјасон участвуйтыг колхозјаслыг, совхозјаслыг да карбердса овмосјаслыг матерјалјас чукортотм кынзи, сетны перекмичкаон вескодлыгјаслы матерјалјас I мукод колхозјас да совхозјас куџа.

Радиоперекмичка кежло матерјалјас лосодомыг кывкутомсо пуктыны Хімчук да Симанович јортјас выло, сетны налы право вынсодны меставывса докладчикјасос быд радиоперекмичка выло.

Јанвар толысын нуодны смотр бригадајаслыг да колхозникјаслыг, кодјас велодчоны курсјасын да

кружокјасын. Смотри сө нуодны аотехнікаон овла-
дејтан вопросјас куџа.

Щоктыны Коми Обкомлы, Ненец окружкомлы да рајкомјаслы төлыс чөжөн өтчыдыс неещажык нуодны скөтвиқом куџа телефон да радио пыр рајон-
нөј перекмчкајас, лөсөдны перекмчкајас вылө сө-
щөм-жө пөрадок, кыџи-и крајувса перекмчкајаслы,
(перекмчка нуөдөмыс кывкутысјас, колхозјассө воџ-
ыв вiдлалысјас участвуйтөны перекмчкаын да с. в).

Щоктыны Крајсвјаџлы даслунја срокөн лөсөдны
конкретнөј меропріяттөјас радиоучелјаслыс да те-
лефоннөј станціјајаслыс рајонјасын ужсө бурмөдөм
куџа да та јылыс вiставны Крајком бјуро вылын.

6. Щоктыны дубозлы (Роскіно) нојабр 1 лунис не
сөрөнжык котырты кіносјомочнөј бригадајас, коман-
дируйтны најөс Холмогорскөј да Вөлөгдаса рајон-
јасө кадрјас снiмiталөм вылө, сөс феврал 1 лун
кежлө лөсөдны производственнөј технiческөј хро-
ника Војвылын скөтвиқом јылыс.

Щоктыны Островскіј да Тараканов јортјаслы
лөсөдны скөтвиқом куџа кiнохроникалыс содерџан-
нөсө, медем сiјө вөлі лөсөдөма местнөј материалјас
вылын, медем сiјө вөлі пропагандiстскөј сама да
сетны сiјөс iнтереснөјөн, ловја формајасөн.

7. Сы вөсна, мыј скөтвиқөмлөн төдчанлуныс Вој-
ыв крајын Совет Сојузын ыжыд, сувтөдны партија
ЦК возын скөтвиқом куџа Крајевөј колхознөј массө-
вөј гачет лөзөм јылыс вопрос.

Лысџыны коланаөн, медем „Правда Севера“
сетліс вiтаунөн өтчыдыс не ещажык скөтвиқом вол-

росяслы зонь полоса. Ловја материал кыңчі, кодї е-
кө петкөдлїс колхозјасын, совхозјасын да карбердса
овмөсјасын скөтвїзөм состојанњөсө да сїјөс кыпө-
дөм вөсна косасөмсө, сөтавны колхозњїкјаслы скөт-
вїзөм кыпөдөм да бурмөдөм куъа отсалөм былө аг-
розооветпропаганда куъа материал. Лөсөдны тајө
полосасын торја јукөд колхозњїкјасөн јуасөм да на-
лы вїсталөм куъа.

Щөктыны Крајкомса Культпроплы кујїм лунја
срокөн сетны скөтвїзөм куъа комїссїялы скөтвїзөм
вөсна косасөмын рајонувса гаъет характер јылыс
партїја рајкомјаслы дїректїва сетөм былө проект.

8. Лыдфыны коланаөн 1934 воын сентябр мөд-
өд жыңыын лөсөдны крајувса вїзму выставка, мед-
сасө војвывса скөтвїзөм куъа. Выставочнөј комїтетө
јуралысөн вынсөдны Прїадченко јортөс. Щөктыны
Прїадченко да Конторїн јортјаслы сетны скөтвїзөм
куъа комїссїјаө выставочнөј комїтетлыс состав.

Крајувса вїзму выставка воъын лөсөдны рајонув-
са вїзму выставкајас, кодјас вылын бөрјыны мед-
бур экспонатјассө крајувса выставка былө.

III. ПАРТИЈНО-МАССӨВӨЈ МЕРОПРІАТТӨЈАС

1. Скөтвїзыс-ударњїкјас крајувса смотлыс ре-
шењњөјассө паскөдөм могыс да тајө решењњөјассө
олөмө пөртөм могыс лыдфыны коланаөн нуөднн
колхозјасын, совхозјасын да карбердса овмөсјасын
скөтвїзөм состојанњө куъа нојабр 10 лунсаң өтї тө-
лыс чөжөн смотр.

Смотр нуодомон перыны тащом итогяс:

а) скот картаяс, гіднаяс, кукаңыңаніняс, порг-віңаніняс стрөігөм ештөдөм;

б) скөтсө сувтөдны сөмын сещөм помещещеннө-јасө, көн егкө сїјө верміс бура төвјыны (сөстөм, шоныд да југыд картајас).

в) обеспечитны скөтөс грубөј, сочнөј да вына көрымјасөн сполна, став көрымсө бостны учотө да пуктыны көрымсө бура віңөм;

д) скөтвіңөмө пыртны зоогіенаалыс основајассө (картајасын лөсөдны веңылаңіја, віңөдны мед картамс, јөв віңан дозјас, скөтөс јукталан дозјас вөліны сөстөмөс, весавны јукмөсјас, јуктавын скөтөс сөстөм да шоныд ваөн, скөт картајасын лөсөдны мыссан дозјас, мајгөг да чышкысан рузумјас да с. в.).

Смотр нуөдны лозунг улын: „төвјөдан скөт бөргөһ бура віңөдөмөн, став скөтсө, торја-һын молоғһаксө, зөһнас сохрәнитны да сөдтыны лыстөм“.

Смотрсө нуөдөм вылө колхозјасын бөрјассө общөј собраһнөјас вылын буржык ударһыкјас пөвсыс, важдык колхозһыкјас да колхозһычәјас пөвсыс, крајувса слот вывса делегатјас участвүјтөмөн. Коміссіјаө пырө представител сїјө колхозсан, кодкөд тајө колхозыс ордјысө. Смотр нуөдөмын рајонувса партіјнөј да комсомолскөј актів кывәі активнөја -участвүјтны колө учітелјаслы, зоовехһыкјаслы да профсојувса мукөд шменјаслы.

Комісія (колхознікјас общој собрањѳ вылын бѳрјѳм) скѳтвѳѳм состојанњѳкѳд тѳдмасѳм бѳрын лѳсѳдѳ колхозса правленњѳкѳд да ревкоміссіјакѳд пракѳическѳј меропріјатвѳјас, кодјас вынсѳдсѳны общој собрањѳ вылын. Щѳктыны колхозса да фермајасын јуралисјаслы вѳчавны быд тѳлысын кыкыс колхознікјас общој собрањѳјас вылын тајѳ решенњѳјассѳ олѳмѳ пѳртѳм јылыс отчѳтјас.

Скѳг піјанасѳм мунѳм куѳа, молодњак вѳѳм куѳа да пѳскѳѳна вылѳ лѳѳм кежлѳ лѳсѳдѳм куѳа 1934 воын апрѳл тѳлысын нуѳдны крајувса ташѳм-жѳ мѳд смѳтр. Мѳд смѳтр помасѳ скѳтнѳчјас, кукаѳ-вѳзысјас слѳтјасѳн сѳктсѳветјас бердын, кѳні сорнѳтѳны смѳтр ітогјас јылыс.

Щѳктыны Крајсполком, КСПС, Крајпотребсојуз фракціјаслы, КрајЗУ, КрајОНО, ВЛКСМ Крајкомлы, „Правда Севералы“, Комі Обкомлы, Нѳнец ѳкружкомлы, рајкомјаслы да рајонувса газѳтјаслы пырыс-пыр-жѳ заводігны лѳсѳдѳчыны первоја смѳтр нуѳдѳм вылѳ.

2. Скѳтвѳѳм паскѳдѳм куѳа ужѳ учѳтелјасѳс, аграномјасѳс, зоѳтехнікјасѳс да скѳтвѳѳмын мукѳд спеціалістјасѳс паскыда кыскѳм мѳгыс лѳсѳдны, мыј сталінскѳј ударнѳкыс значѳк вылѳ право вермасны бѳстны колхознѳк-ударнѳкјас кынѳі учѳтелјас, кодјас бырѳдѳсны азбучнѳј да зоѳтехнѳическѳј неграмотност да скѳвнѳца-лыстыснслыс мѳбѳ кукањ вѳзысјаслыс; ветврачјас да зоѳтехнікјас, кодјас асланыс рајонувса колхозјасын мед ещѳѳз вѳјѳдасны молодњаклыс ѳтхѳд да 1934 воын кыкмындааласны лыстѳмсѳ

воzza во сервыяс; пионеряс, кодясон шефство уло бостом молоднак петас поскотина выло зонвизаби да вердасаби:

а) 1934 воын чукортны сталинској ударникяслыг крајувса мод слот, сјос нуодны крајевјој визму выставка дырји, тајо слот вылын первојја слот вылыг делегатјас наби вочом ужыг вочасны отчотјас.

б) КК-лы лосодны быд во выло 5 премја (ветлодлана горд знамја, образцовјој скотнјој двор стротом, племеннјој ош, чемаф јасми выло тыр оборудованњо, горд пелос выло оборудованњо). Премјаяс сетчоны кочажственнјој во помасигон крајын скотвизом куча медбур колхозјаслы.

3. Медым скотвизом паскодом куча ужо кыскыны колхозникјас паскыд массаос, совхозса да карбердса овмосјаслыг робочјасос котыртны колхозјасын да совхозјасын скотвизом лубителјаслыг да другјаслыг группајас, а сја-жо ударник-колхозникјас да колхозничаяс повсыг скотвизом куча инспекцијаяс Скотвизомын лубителјас да другјас группајасон векдлом пуктыны колхозса правлењоыг оти шлен выло. Скотвизом куча инспекторјас, кодјас борјысодны колхозникјас общој собраннјојас вылын ударникјас да важ колхозникјас да колхозничаяс повсыг, систематическоја проверајтоны скотвизыг бригадаяслыг ужсо (скотос визом-дозоритом, качество, корымјас визом, лыстом, товјыны сувтодигон да тулысын ывлао лезом возын скотос видлалом).

Корны КрайКК-РКІ-ӧс ӱетны индӧдјас аслас ыч куӱа скӧтвиӱыг инспекторјас группајас ужын райКК-РКІ-саӱ быдлуња вескӧдлӧм нуӧдӧм јылыг.

КК фракцијаалы скӧтвиӱыг инспекторјаслы лӧгӧдны торја значок—„скӧтвиӱӧм куӱа инспектор“.

4. Ошкыны ВЛКСМ Крајком пленумлыг колхозјасын да совхозјасын комсомолско-молодожнӧј скӧтнӧј дворјас, кукаӱвиӱаніјас, поревиӱаніјас лӧгӧдӧм јылыг шуӧм.

Ошкыны пленумлыг шуӧм сы јылыг, мыј комсомолечјас да томјӧз пӧвсын зоотехнической ӱеграмотностъ бырӧдӧм куӱа нуан велӧдчӧмсӧ колӧ быт ештӧдны 1934 воын феврал тӧлыгын, став ӱіктса комсомолечјасӧн зоотехника боксаӱ тӧдӧмлун куӱа экзамен ӱетӧмӧн.

Щӧктыны ВЛКСМ Крајкомлы скӧтвиӱӧм кыпӧдӧм куӱа ужӧ паскыда кыскыны пиӧнерјасӧс да школныкјасӧс. Торјӧн лыдѳыны коланаӧн, медым пиӧнерјас бостісны молодѳак вылын шефство. 1934 воын гожӧмнас скӧтвиӱӧмын 150 ударныкјас-пиӧнерјаслы лӧгӧдны экскурсияјас—шојтчӧгјас.

Щӧктыны ВЛКСМ Крајкомлы крајса совхозјас да колхозјас куӱа феврал тӧлыгын нуӧдны массӧвӧј комсомолско-молодожнӧј лыжнӧј естафета. Естафетаӧн чукӧртны рапортјас Крајкоммоллы комсомол јачејкајассаӱ, пиӧнер отрядјассаӱ, школајассаӱ партијалыг діректівајассӧ, а сіӱ-жӧ, Крајкоммол пленумлыг шуӧмјассӧ да скӧтвиӱыг-ударныкјас ӱмӧтлыг чукӧстчӧмсӧ олӧмӧ пӧртӧм јылыг.

Крајкоммол да КрајЗУ воџын сувтѳдны моѳ, медым опытној скѳтныча, коњук велѳдѳс скѳт бѳрсањ бура виѳѳдѳм вылѳ 2-3 подростокѳс.

Тажѳ ужѳ медвоѳ колѳ кыскыны ударник-колхозникјасѳс да колхозничјасѳс.

5. 1934 воын Крајувса виѳму выставка воџын нуны крајевѳј конкурс медбур мѳс, ѳш-производител, вѳв, поре, ыж вылѳ. Медбур скѳтлы КрајЗУ нѳмсањ сетны дипломјас. Буржык вѳвјасѳ крајын тѳдмалѳм могоы нуѳдны Архангелскын бегјас. Щѳктыны КрајЗУ-лы комиссија локтан заседањњѳ кешлѳ Архангелскын ипподром лѳгѳдѳм куѳа сетны проект.

6. Щѳктыны КСПС фракцијалы да крајувса профсојузјаслы лѳсѳдны скѳтвиѳан проблема разрешѳтѳмѳ профсојузјасѳн активнѳја бостчѳм вылѳ меропрѳјатѳвѳјас.

Торјѳн профсојузјаслы колѳ нуѳдны тащѳм практическѳј моѳ:

а) бура пуктыны скѳтвиѳѳм промпредпрѳјатѳвѳјас да кооперацѳјаса пригороднѳј овмѳсјасын. Прѳверѳтны скѳт бѳрсањ виѳѳдыс составсѳ, вѳтлыны сес классово-чуждѳј јѳзѳс да вежны најѳс прѳвереннѳј кадрјасѳн.

Заводјасын, фабрикјасын, биржјасын котыртны робочѳјјас пѳвсыс скѳтвиѳыс любѳтелјасыс да другјасыс группјас, кыскыны тајѳ группјасѳ буржык ударникјасѳс, пуктыны тајѳ группјас вылѳ могон ѳтырышјѳн виѳѳдны предпрѳјатѳвѳјас бердын јѳла скѳт виѳан, поре виѳан, кромѳк виѳан фермајас бѳрсањ.

Щоктыны ячејкајаслы торјодны ячејка бјуровы ытн шленос тајо группас ужон вескөдлом выло.

б) Кыскыны агрозоучобао колхозныкјасос, колхознычјасос, кодјас ужалоны заводјасын да біржајасын, тајо кружокјасо кыскыны щощ пыружалыг робочөјјасос. Профсојузјаслы асланыс возо колө сувтөдны мог—сетны быд колхозныклы предпріяттө вылын ужалгөн унжык агрозоознаһнөјас. КрајЗУлы лөсөдны программа тајо кружокјаслы.

в) Робочөјјаслыг колхозјас вылын шефство ловчөдөм куға возмөстчөмсө профсојузјаслы быт колө бөстны асвылас. Торјон скөтвизыг любителјас да другјас группас пыр көртасын подшефнөј колхозјаскөд, отсавны налы ужсө котыртны, нуөдны сощордјысөм, төдмавны звыл ударныкјасос, нуөдны накөд торја уж да пуктыны массөвөј уж колхозын.

г) Скөтвизөм кыпөдөм куға ыжыд рольыс өіктын ужалыг профсојузса шленјаслөн. Агрономјаслы, зоотехныкјаслы, ветврачјаслы, учітелјаслы, вызаводса робочөјјаслы быт колө лоны соціалыстическөј скөтвизөм котыртысјасөн. Щоктыны КСПС фракціјалы да сојузјас крајевөј комітетјаслы өістематическөја відлавын асланыс улысса өіктса ячејкајаслыг ужсө та боксаһ.

д) Щоктыны скөтвизан совхозјас сојузса крајевөј комітетлы даслунја срокөн лөсөдны практыческөј меропріяттөјас совхозса робочөјјасос да спеціалыстјасос ортча колхозјасын скөтвизөм кыпөдөм ужө кыскөм куға. Тајо пројектө колө сујны: сов

хозса робочојјасөн колхозјасын скөт видлалом могыс рејд нуодом, зооминимум нуодом могыс колхозјасын отсөг сетом, скөт бөрсаң виқодом бура пунктөмын отсөг, ветврачјассаң консумтацја, зоотехучоба нуодом выло отсөг да с. в.

Щоктыны КСПС фракцјалы да КрајЗУ-лы выј заводјасын лөсөдны скөтвиқом куҗа, популярнөј кыгајаса библіотекајас, востыны гөрд пемөсјас да лөсөдны ыеыжыд выставкајас.

7. Медым скөтвиқом-кыпөдөм ужө кыскыны школајасөс (велөдысјасөс і велөдчысјасөс), щоктыны КрајОНО-лы КрајЗУ-лы да Крајкоммоллы:

а) первой щупөда быд школаын котыртны том скөтвиқысјасыс кружок, сы пыр велөдны зоотехніка, зоогигиена да скөт вердөм ногјасөс.

Быд школаалы бостны шефство улө матысса колхозыс кукаңвиқанисө да колхозчыкјасыс скөт бөрсаң виқодөмын лучки пријомјас петкөдлөмөн вајөдны кукаңвиқанисө образцовөј состојаңнөсө.

Агрозоотехническөј да скөтвиқан література колхозчыкјас пөвсын паскөдөмөн, кыгајас гораа ыдысөмјасөс, лозунгјас да плакатјас гжалөмөн кыпөдны колхозчыкыс, торјөн-нын скөтвиқөмын, ужалыс колхозчыкыс, агрограмотностсө.

Щоктыны КрајЗУ-өс да КрајОНО-өс быд школаө лөсөдны библіотека да сетны нагляднөј пособијөјас.

Щоктыны КрајЗУ да КрајОНО-лы ШКМ-јас скөтнөј дворјасын скөтвиқөмсө пунктыны образцовөја. Быд ШКМ-ын скөтвиқөм куҗа лөсөдны пыруҗа-

лыг выставка-мучеј. Щоктыны КрајОНО-ос да КрајЗУ-ос сетны быд ШКМ-лы скотвиқом вопросјас куға бібліотека, нагляднөј пособијөјас (картинајас, плакатјас, пöнарјас, диапозитивјас да с. в.).

КрајОНО-лы кыскыны совхозса да колхозса политпросвет учрежденьнөјасос скотвиқом кыпöдан ужö, торја жона политпросветлы колö бостчыны агрозотехпропагандаö (кружокјас котыртöм, литература разöдöм).

Щоктыны КрајОНО ос декабр 1 лун кежлö тöдмавны неграмотнөј став колхозникöс да колхозницаöс, кодјас ужалöны скот виқомын, да 1934 во мај 1 лун кежлö бырöдны на пöвсын неграмотностсö.

8. Социалистическөј скотвиқомын сиктсöветјаслы колö збымыс лоны организаторјасөн. Партијалыг да правительстволыг скотвиқом куға шуöмјассö колхозникјасөн да öткаолиејасөн олöмö нуöдöмын сиктсöветјаслы колö нуöдны быдлунја контрол да сетны практическөј отсöг.

Сиктсöветбердса производственнөј совещаннөјас пыр, сельско-хозајственнөј секцијажас пыр, слотјас да совещаннөјас, советскөј да колхознөј актив вылö мыжсöмөн, сиктсöветјаслы колö сујсыны скотвиқом куға быд вопросö, места вылас колхозын тöдмасöмөн, тöдны посниторјасöз, тöдны кызі виқоны скотсö, скот картасö да с. в. Сиктсöветјаслы колö пыр кутны учот вылын медбур породистöј скотöс, рекордисткајасос да породистöј молоднякöс да төждысны мед најö бөрсаң вöлі торја нч бур виқöдöм, сјöс виқом да быдтöм, тöдны лыгтöм жылыг, косаг-

ны најос содтөм вөсна, төдны быд колхозлыг кө-
рым баланс да збылыг обеспечитны скөтөс көрүм-
жасөн, төдны скөт кулалөм жылыг быд случај, пы-
рыг-пыр-жө төдмавны помкајассө да корсны мыжа-
жассө, отсавны колхозлы скөт карта строитөм вылө
места корсны, нуөдны прөверка строителство му-
нөм куға, төждысны вјајас да пөскөтөна бурмөдөм
вөсна, урожај кыпөдөм вөсна.

Сіктсөветјаслөн вескыд мог—котыртны өткао-
лыг-јасөс скөтвиқөм кыпөдөм вылө. Сіктсөветјаслөн скөт-
виқөм кыпөдөм куға уждын торјөдтөм јүкөнөн лөө
хішніческөја скөт начкалөмкөд, лыстөм содтөм вөс-
на, өткао-лыг-јасөн порөбөстөј скөт суқөдөм вөсна
косагөм.

КІК фракціјалы сістематическөја відлавны скөт-
виқөм куға уждө сіктсөветјаслыг да РІК-јаслыг, кыв-
зыны налыг докладјас прөзидіум вылын да та сер-
тө донјавны вескөдлөмсө.

Скөтвиқыг-ударнікјас крајевөј слөт бөрын лыд-
дыны коланаөн сіктсөветса јуралыг-јаслыг рајонув-
са сөвещаньнөјас чукөртөм, көні сорнітны Крајком-
лыг да крајувса слөтлыг шуөмјассө олөмө нуөдөм
да скөтвиқыг колхозјасын слөтр лөсөдөм да нуөдөм
куға сіктсөветјас возын сулалан практіческөј мог-
јас жылыг.

9. Крајын скөтвиқөм паскөдөмлөн вермөмјасыс,
скөтвиқөм куға Сојузын медвоқза места бөстөмыс
сы сајын, өдјө-ө да бојевөја ө бөстөсны тајө уждө
крајевөј партіјнөј организацијас ставнас да быд ком-
муніст торјөн.

Практическој меропрѣяттѣ пыддѣ лыддыны коланаон:

а) Нојабр 15 лунѣ Крај паста нуѣдны скѣтвѣдѣм вопросјас куѣа једѣној партѣјној лун.

Мѣд партѣјној лун Крај паста нуѣдны скѣт тѣв-јѣдѣм куѣа итојас да скѣтѣс пѣскѣвина леѣалѣм кежлѣ лѣсѣдѣчѣм вопросјас куѣа, 1934 воын апрел тѣлысын.

Тажѣ собрањѣјас кежлѣ лѣсѣдѣчѣм да вескѣдлѣм могоы ыстыны местајас ылѣ крајевѣј да рајонној партактѣв.

Нојабр 15 лунѣ партлун нуѣдѣм куѣа оргѣнстрлы лѣсѣдѣны парѣја РК-јаслы дѣректѣва сетѣм ылѣ проект.

б) 1933-34 во чѣжѣн крајевѣј, рајонној, јачејка-јасса партактѣвалы бырѣдѣны ассыс зоотехнѣческој ѣграмотност. Котыртны крајевѣј парткабѣњетын скѣтвѣдѣм куѣа торја семѣнар крајувса актѣвалы да тащѣм-жѣ семѣнарјас рајонувса ѣнтрјасын рајонувса актѣвалы. Култпроплы даслунја срокѣн лѣсѣдѣны тајѣ семѣнарјасѣн уж нуѣдѣм ылас программа да пѣрадок.

ѣ) Сѣктса да колхозса јачејкајасса партѣјној школајасын скѣтвѣдѣм куѣа нуѣдны торја дѣсѣдѣпѣлинајас, но тајѣн меѣ ез омѣлтчы школалѣн ужыс основној программајас куѣа. Култпроплы да КрајЗУ-лы тајѣ школајасын спецѣалној дѣсѣдѣпѣлинајас нуѣдѣм ылѣ лѣсѣдѣны программа, сетны преподавателјасѣс да учебној пособѣјѣјас.

д) МТФ-јасын, көн скөтыс 100 журыс җе еща, мед вөлі обслужівајушщөј персоналкөд практическөј уж нуөдөм вылө парторгаңизатор да став скөтнөј дворјасын мед вөліны комсомол оргаңизаторјас.

е) Партия рајкомјаслы төлысын өтчыд кывзыны бјуро вылын өти-кык јачејкалыс, парторгаңизаторјаслыс скөтвиҙөм куҗа најө уж јылыс докладјас.

ж) Щөктыны Коми Обкомлы, Җеңец округкомлы, рајкомјаслы, политотделса нащалькјаслы нуөдны нојабр төлысын рајонувса паскыд совещаңнөјас колхозса да сиктса партијнөј да комсомолскөј јачејкаса секретарјаслыс, парторгаңизаторјаслыс да өтка коммунистјаслыс, рајонувса паскыд совещаңнөјас, көні сувтөдны рајкомса секретарјаслыс да политотделса нащалькјаслыс Крајком бердын рајкомса секретарјас совещаңнөј итогјас јылыс да скөтвиҙыс ударникјас крајевөј слотлыс шуөмјас јылыс докладјас.

Крајком пасјө, мыј партијнөј оргаңизаціјас ужыне колхозникјасөс да уждалыс өткаалысјасөс социалистическөј скөтвиҙөм кыпөдөм вылө кыскөмын основнөј методдөв лөб социалистическөј ордјысөм да ударничество.

Крајком кутас доңјавны массөвөј уж нуөдөмсө да сылыс качествөсө збыл ордјысыс колхозјас, колхозникјас, робочөјјас лыд серти, стаминскөј ударникјас радјас содөм серти.

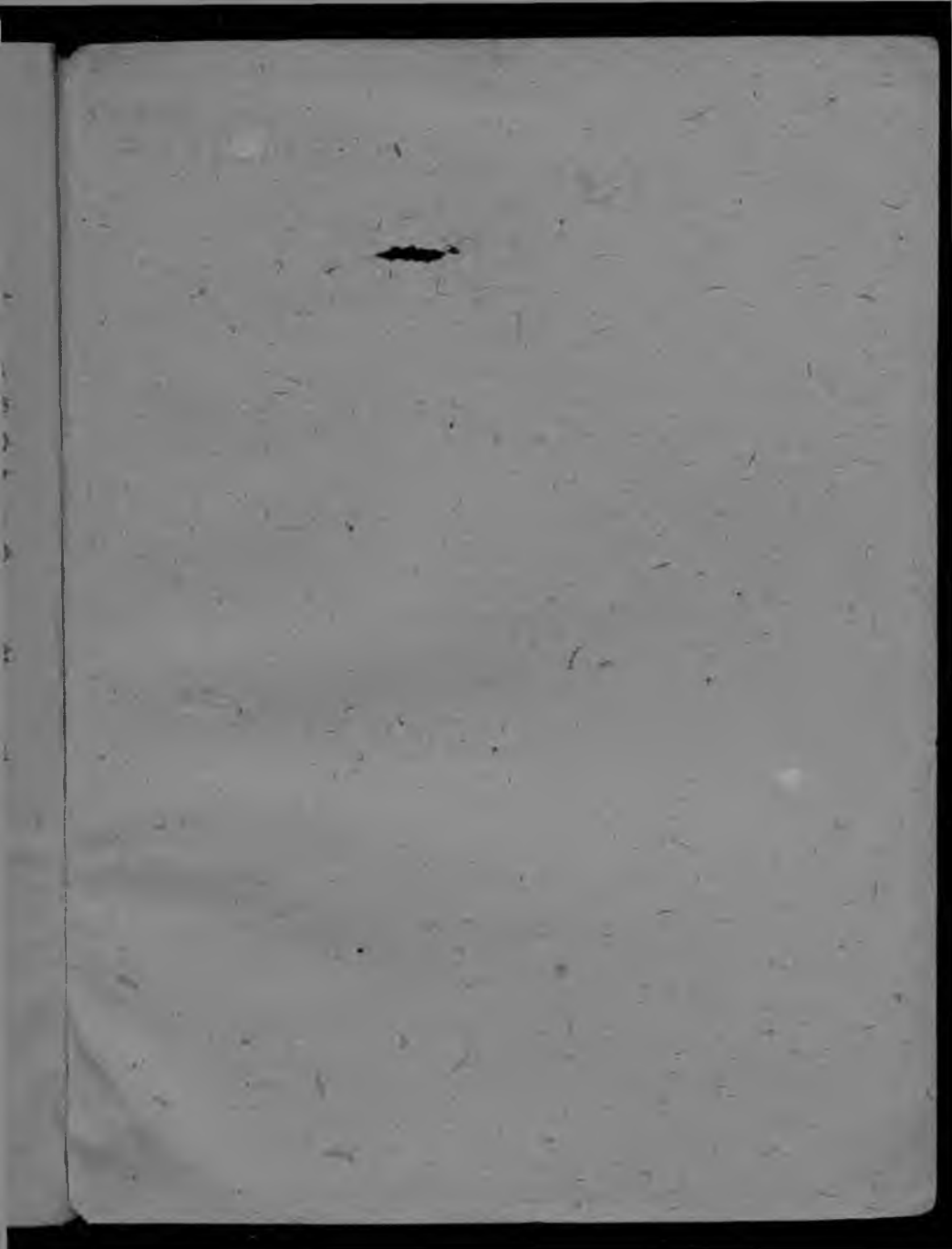
J U P I N d A Л Ы G

Стр-

1.	СССР-быдман индустрија да социалистическөй виэму овмөс юнман страна	3
2.	Капитализмөн мир—кисана да тыш дастана мир	13
3.	Војыв крај медвозза радјасын	20
4.	Колхозјас јонмөвы	27
5.	Скөтвиэом кыпөдөм пыр захіточнөй колхозныкөз	51
6.	Решітельнөја тышкасын скөт дөзөритөмын омөлтөрјөскөд	60
7.	Көрымјас, скөт картајас, правілноја вердөм, скөт бөрсө бур дөзөр—сө медкслана торјасыс скөтвиэом кы- пөдөмлы	72
8.	Војыв партогенізаціјалсн скөтвиэом кыпөдөм да пао- хөдөм куза мојјас јылыы (ВКП(б) Војыв Крај- көмлөн 1933 во нојабр 1 лунса шуөм	91

Цена 60 коп.
дov ур

	Коми-3
	2-1263

10283 :

Вл. ИВАНОВ
**О СОСТОЯНИИ И РАЗВИТИИ
ЖИВОТНОВОДСТВА В КРАЕ**

На коми-зырянском языке.

Сыктывкар, Коми Партиздат, Советская 24.